RADU SĂGEATĂ
(coordonator)

LILIANA GURAN-NICA
NICOLETA DAMIAN

BIANCA DUMITRESCU
DRAGOŞ BAROIU

SOLUȚII DE OPTIMIZARE A ORGANIZĂRII ADMINISTRATIV - TERITORIALE A ROMÂNIEI ÎN PERSPECTIVA ADERĂRII LA UNIUNEA EUROPEANĂ

Ars Docendi
2004

RADU SĂGEATĂ

(coordonator)

LILIANA GURAN **BIANCA DUMITRESCU**

NICOLETA DAMIAN **DRAGOŞ BAROIU**

SOLUŢII DE OPTIMIZARE A ORGANIZĂRII ADMINISTRATIV – TERITORIALE A ROMÂNIEI ÎN PERSPECTIVA ADERĂRII LA UNIUNEA EUROPEANĂ

ED. ARS DOCENDI

BUCUREŞTI

2004

Coperta:
Grafica: *Radu Săgeată*
Tehnoredactare DTP: *Radu Săgeată, Nicoleta Damian, Bianca Dumitrescu*
Traducerea rezumatului: *Şerban Dragomirescu, Radu Săgeată*

ISBN: 973-558-194-9

ÎN LOC DE PREFAŢĂ…

Lucrarea „Soluţii de optimizare a organizării administrativ-teritoriale a României în perspectiva aderării la Uniunea Europeană" constituie rezultatul activităţii de cercetare ştiinţifică a unui colectiv de geografi din cadrul Institutului de Geografie al Academiei Române, coordonat de dr. Radu Săgeată.

Actualitatea lucrării, complexitatea tematicii abordate, metodologia clară de analiză sunt caracteristicile esenţiale ale volumului de faţă. Publicarea acestuia într-o editură consacrată este binevenită, contribuind la îmbogăţirea literaturii ştiinţifice geografice cu o sinteză valoroasă a modelelor de organizare administrativ-teritorială în România.

Cercet. Şt. II dr. Claudia POPESCU

Originalitatea şi cuprinderea acestei lucrări, care analizează un areal însemnat ca întindere, sunt materializate prin: prioritate în literatura geografică şi mai ales prin efortul de a aduce la zi şi corela fapte şi realităţi derulate de-a lungul timpului despre un domeniu complex şi cu abordare interdisciplinară; succesiune logică a problematicii abordate, care îmbină caracteristica de modernitate a unui studiu de sinteză cu „tradiţionala" analiză monografică într-o îmbinare fericită şi productivă pentru literatura de specialitate. La toate acestea, de mare importanţă pentru un studiu geografic, este grafica clară şi expresivă şi cu elemente actualizate. Efortul unui astfel de demers este lăudabil în condiţiile în care după 1990 reorganizarea administrativ-teritorială a României a fost un subiect mereu de actualitate, lipsind în cele mai multe cazuri soluţii viabile şi argumentate ştiinţific. De altfel, poziţia României pe traseul integrării în Uniunea Europeană se construieşte şi fundamentează şi cu o politică care vizează o reorganizare administrativ-teritorială compatibilă cu cea existentă la nivelul structurii europene.

Conf. univ. dr Alexandru ILIEŞ

Lucrare publicată prin finanţare CNCSIS
Grant 239/2003
„Scenarii de optimizare a organizării administrativ-teritoriale a României”
încheiat între CNCSIS şi Institutul de Geografie
director de grant: cercet. pr. dr. Dănuţ-Radu Săgeată

C U P R I N S

În loc de prefaţă……. 3
Capitolul 1 – **Organizarea administrativ-teritorială din 1968 factor determinant în reajustarea relaţiilor dintre aşezările umane** *(Radu Săgeată)*…….. 7
1.1. Organizarea administrativ-teritorială din 1968 şi consecinţele acesteia asupra sistemului de aşezări umane din România……..... 7
1.2. Evoluţia organizării administrativ-teritoriale a României în perioada 1968-1989. Continuitate şi tensiuni…….. 11
1.3. Tendinţe de evoluţie a organizării administrativ-teritoriale în perioada post-comunistă (1990-2002)……..... 13
1.4. Analiza SWOT a principalelor elemente ce caracterizează decupajul administrativ-teritorial actual……. 13
Capitolul 2 – **Direcţii şi tendinţe privind optimizarea organizării administrativ-teritoriale a României** *(Radu Săgeată)*…… 17
2.1. Optimizarea organizării administrativ-teritoriale ca reparaţie istorică. Reînfiinţarea judeţelor „abuziv desfiinţate”…… 17
2.2. Optimizarea organizării administrativ-teritoriale ca necesitate a aderării României la Uniunea Europeană…… 22
2.3. Identitatea etnică şi culturală – un criteriu de regionare administrativă a spaţiului românesc ?..... 23
2.4. Optimizarea organizării administrativ-teritoriale a României pe baza ariilor de polarizare urbană……..... 25
Capitolul 3 – **Ansambluri teritoriale macroregionale** *(Radu Săgeată)*……. 33
3.1. Regiunile de dezvoltare……..... 33
3.2. Zonele transfrontaliere şi euroregiunile..... 36
3.3. Zonele metropolitane…….. 39
3.4. Zonele defavorizate…… 47
3.5. „Ţările” istorice ca structuri de cooperare intercomunală pe bază de voluntariat…….. 53
Capitolul 4 – **Impactul deciziilor politico-administrative la nivelul ecosistemelor urbane. Studiu de caz: Bucureşti** *(Radu Săgeată, Liliana Guran, Bianca Dumitrescu, Nicoleta Damian, Dragoş Baroiu)*…….. 57
4.1. Consideraţii preliminare *(L.G., R.S.)*…… 57
4.2. Analiza multicriterială a potenţialului şi organizării spaţiului intravilan al Municipiului Bucureşti *(B.D., N.D., D.B.)*…….. 61
4.3. Disfuncţionalităţi ce impun revizuirea decupajului administrativ intravilan actual al Municipiului Bucureşti. Analiza arealelor de discontinuitate la nivelul ţesutului urban *(R.S., L.G.)*…….. 75
4.4. Propunere pentru optimizarea decupajului administrativ intravilan al Municipiului Bucureşti *(R.S.)*…….. 79

Bibliografie…….. 83
Anexe *(Radu Săgeată)*..…… 89
I. Oraşe declarate municipii (1 ianuarie 1990 – 1 iulie 2004)…… 91
II. Comune declarate oraşe (1 ianuarie 1990 – 1 iulie 2004)…… 92
III. Comune înfiinţate şi reorganizate (1 ianuarie 1990 – 1 iulie 2004)…… 93
Figuri *(Radu Săgeată)*……..……..... 101
Lista figurilor……... 102
Resumé …… 122

Capitolul 1 – **ORGANIZAREA ADMINISTRATIV-TERITORIALĂ DIN 1968, FACTOR DETERMINANT ÎN REAJUSTAREA RELAŢIILOR DINTRE AŞEZĂRILE UMANE**

1. 1. Organizarea administrativ-teritorială din 1968, factor determinant în reajustarea relaţiilor dintre aşezările umane

Instituirea arbitrară în 1950 a unui model de organizare administrativă împrumutat din exterior, fără a ţine seama de particularităţile concrete ale spaţiului românesc, de legăturile tradiţionale dintre părţile sale componente, ci doar de subordonarea cât mai eficientă a acestora autorităţilor politice centrale a condus la repetate „reajustări administrative", în fapt „peticiri" pe o structură hibridă, neviabilă. Aceasta a fost menţinută însă artificilal, ca urmare a sovietizării întregii vieţi culturale, economice şi sociale a ţării, în condiţiile prezenţei pe teritoriul României a trupelor Armatei Roşii.

Evenimentele politice ce au marcat fostul Bloc Comunist în deceniile VI-VII, concretizate în special prin tulburările sociale din Ungaria şi Revoluţia din Cehoslovacia („Primăvara de la Praga"), corelate cu retragerea armatei sovietice din România, au contribuit la distanţarea politicii Bucureştiului faţă de Moscova şi la orientarea sa către valorile naţionale. În acest context au fost create premisele unei noi organizări administrativ-teritoriale a ţării care a devenit efectivă prin adoptarea, la 17 februarie 1968 a legii privind organizarea administrativă a teritoriului R.S. România.

Această lege reglementa organizarea teritoriului României pe baza a două verigi: *judeţul* la nivelul superior, respectiv *oraşul şi comuna* la cel inferior. Judeţele (39, faţă de cele 58 desfiinţate în 1950)[1] au fost constituite pe fundamentul judeţelor interbelice, inspirate la rândul lor după modelul departamentelor franceze (Fig. 1). Era astfel reintrodus sistemul departamental de administraţie publică, caracterizat prin două paliere administrative şi printr-o intensă fragmentare atât la nivelul superior (39 judeţe, faţă de 16 regiuni), cât şi la cel inferior (125 comune, faţă de 15 raioane)[2]. Scopul acestui demers viza o subordonare mai eficientă a autorităţilor locale faţă de cele centrale, prin eliminarea verigilor intermediare care generau paralelisme de atribuţii şi competenţe.

Dacă regiunile create în 1950 se bazau pe *criteriul omogenităţii* potenţialului economic, noile judeţe se doreau a fi *structuri funcţionale*, înglobând

[1] Nu s-au mai regăsit pe harta administrativă din 1968 vechile judeţe Câmpulung, Rădăuţi şi Baia (înglobate în judeţul Suceava); Ciuc şi Odorhei (au fost desfiinţate prin crearea judeţului Harghita), Caraş şi Severin (s-au unit într-un singur judeţ), Turda, Târnava Mare, Târnava Mică şi Făgăraş (au fost incluse în judeţele Alba, Mureş, Sibiu şi Braşov), Someş (inclus în judeţele Cluj şi Maramureş), Dorohoi (inclus în judeţul Botoşani), Roman (inclus în judeţul Neamţ), Tutova şi Fălciu (incluse în judeţul Vaslui), Tecuci (împărţit între judeţele Galaţi şi Bacău), Râmnicu Sărat (inclus în Vrancea şi Bacău), Muscel (inclus în judeţul Argeş), Romanaţi (în Olt) şi Vlaşca (inclus în Ilfov).

[2] Dacă în 1961 cele mai fragmentate regiuni (Bucureşti şi Oltenia) aveau fiecare câte 15 raioane, după reorganizarea administrativă din 1968, prin desfiinţarea nivelului intermediar, judeţul cel mai fragmentat era Ilfovul, cu 125 comune (dintre care 121 rurale şi 4 suburbane).

în teritoriul lor unităţi de relief diferite, cu resurse şi potenţial variat care generau o *complementaritate economică* (Argeş, Dâmboviţa, Buzău, Prahova, Vrancea, Gorj, Bihor, Timiş, Maramureş, Satu Mare etc). Chiar şi judeţele cu un relief aparent uniform, cum sunt cele din câmpie, prin varietatea microformelor, prin asocierea luncilor şi a celor două bălţi ale Dunării induceau, cel puţin teoretic, o structură şi un potenţial diferenţiat de utilizare (Stahl, 1969, p. 17).

Ca suprafaţă, acestea nu mai variau atât de mult (raportul dintre extreme – Timiş şi Covasna fiind de numai 2,37, faţă de 6,6 la organizarea administrativă din 1925), însă în privinţa numărului de comune aflate în componenţa lor diferenţa dintre extreme era semnificativă: 33 comune în judeţul Covasna faţă de 125 în Ilfov. Supradimensionarea judeţului Ilfov, gândită în funcţie de aria de polarizare a Capitalei s-a dovedit în final neviabilă, fiind înlăturată prin reorganizarea sa din 1981.

Centralitatea a stat la baza raţiunii investirii cu funcţie administrativă a unor oraşe mici, puţin dezvoltate economic, în care ulterior s-a investit mult pentru a le justifica rolul de centre coordonatoare şi nuclee polarizatoare pentru sistemele de aşezări constituite la nivel judeţean. Este cazul Vasluiului, ales centru administrativ în locul municipiului Bârlad, al Sloboziei, în locul municipiului Călăraşi sau al Alexandriei în locul municipiului Turnu Măgurele. Deşi alese reşedinţe de judeţ, ele şi-au recăpătat statutul de municipiu abia în anul 1979. Aceste măsuri au generat însă alte dezechilibre: pe lângă o dinamică stagnantă, adesea chiar regresivă a centrelor urbane care nu şi-au mai recăpătat funcţia administrativă, s-au produs şi unele disfuncţionalităţi la nivel macroteritorial. De exemplu, prin plasarea reşedinţei de judeţ la Vaslui, aria de polarizare a Bârladului s-a diminuat considerabil, aşezările din nordul judeţului Galaţi gravitând artificial către municipiul Galaţi, aflat la o distanţă mai mare.

Legea nu prevedea criterii precise de investire a unei comune cu statut de centru urban, oraşul fiind definit doar ca „centrul de populaţie mai dezvoltat din punct de vedere economic, social-cultural şi edilitar-gospodăresc" (Art. 4). În locul celor 4257 comune au fost create, prin contopirea unui mare număr de sate, 2706, dintre care 145 comune suburbane, populaţia acestora fiind inclusă, în multe cazuri arbitrar, în categoria urbană. Considerate ca unităţi administrativ-teritoriale constituite pe baza unităţii de tradiţii şi interese a populaţiei rurale, comunele grupează administrativ între 1 şi 40 de sate (Cornereva, jud. Caraş-Severin). Mărimea demografică medie a unei comune era la 1 iulie 1968 de 4649 locuitori, superioară cu 1622 locuitori mediei existente înainte de 17 februarie 1968. Comunele cu o densitate mare a populaţiei erau caracteristice pentru judeţele din Moldova (îndeosebi Botoşani, Bacău, Galaţi şi Suceava), zonă de veche şi intensă presiune demografică şi pentru cele din sudul ţării, judeţe de câmpie, cu aşezări umane mari, cu structură compactă (Ilfov, Ialomiţa, Dolj, Dâmboviţa). Gruparea în funcţie de mărimea demografică era următoarea (1 iulie 1968):

- 0 – 2000 locuitori – 95 comune (3,5% din total);
- 2001 – 4000 locuitori – 1055 comune (39% din total);
- 4001 – 7000 locuitori – 1266 comune (46,8% din total);

- 7001 – 10000 locuitori – 252 comune (9,3% din total);
- peste 10000 locuitori – 38 comune (1,4% din total).

Faţă de situaţia din perioada interbelică, nu s-au mai regăsit pe harta administrativă din 1968 vechile judeţe Câmpulung, Rădăuţi şi Baia (înglobate în judeţul Suceava), Ciuc şi Odorhei (care au fost desfiinţate prin crearea judeţului Harghita); Caraş şi Severin (s-au unit într-un singur judeţ); Turda, Târnava Mare, Târnava Mică şi Făgăraş (au fost incluse în judeţele Alba, Mureş, Sibiu şi Braşov), Someş (inclus în judeţele Cluj şi Maramureş); Dorohoi (inclus în judeţul Botoşani); Roman (inclus în judeţul Neamţ); Tutova şi Fălciu (incluse în judeţul Vaslui); Tecuci (împărţit între judeţele Galaţi şi Bacău); Râmnicu Sărat (inclus în Vrancea şi Bacău); Muscel (inclus în judeţul Argeş); Romanaţi (în Olt) şi Vlaşca (inclus în Ilfov). Deşi noile judeţe nu mai variau atât de mult ca suprafaţă[3], totuşi la nivelul sistemelor urbane judeţene contrastele se menţineau deosebit de profunde atât numeric, între 2 oraşe (Brăila şi Buzău) şi 14 oraşe în judeţul Prahova, cât şi calitativ, în ceea ce priveşte repartizarea acestora în teritoriu, mărimea demografică, puterea economică şi gradul de dotare tehnico-edilitară. Semnificativă în acest sens este comparaţia dintre judeţul Brăila unde populaţia municipiului reşedinţă de judeţ deţinea în anul 1969 - 42% din totalul populaţiei judeţului (cel de-al doilea oraş, Făurei, având practic o pondere nesemnificativă) şi judeţe precum Prahova şi Hunedoara cu sisteme urbane bine dezvoltate, armonios ierarhizate şi repartizate în teritoriu. Rezultau astfel diferenţieri considerabile şi în ceea ce priveşte ariile şi intensităţile de polarizare a spaţiilor rurale limitrofe; în vreme ce unele comune gravitau sub influenţa a două sau mai multe aşezări urbane, vaste areale rurale rămâneau nepolarizate sau slab polarizate de un nucleu urban. Această discrepanţă este şi motivul pentru care în 1968 au fost declarate oraşe 49 dintre aşezările rurale mari, centre polarizatoare pentru zonele rurale adiacente.

Pentru a cuantifica mai bine gradul de hipertrofie a reşedinţei de judeţ, am definit un indice de concentrare al populaţiei în reşedinţa de judeţ, ca fiind raportul procentual dintre populaţia totală a judeţului şi populaţia reşedinţei de judeţ:

$$\mathbf{I_C = P_J / P_{RJ} \times 100}$$

Acest indice variază în limite foarte largi, evidenţiind diversitatea tipurilor de sisteme urbane la nivel departamental. Dacă în cazul judeţului Ilfov, cu un sistem urban alcătuit din numai două oraşe mici, puternic polarizat de Capitală, valoarea sa abia depăşeşte 7, unele aşezări rurale depăşind chiar, din punct de vedere demografic cel mai mare oraş, în judeţul Brăila, cu un sistem urban puternic hipertrofiat de reşedinţa de judeţ, acest indice se apropie de 60. Situaţia era net diferită la nivelul anului 1938, când includerea municipiului Bucureşti în sistemul urban judeţean făcea ca valoarea maximă a indicelui să fie în judeţul Ilfov, iar cele

[3] In 1926 suprafaţa cea mai mare o avea judeţul Tulcea - 8626 kmp, iar cea mai mică judeţul Suceava - 1309 kmp, iar în 1968 suprafaţa judeţelor varia între 8499 kmp (Tulcea) şi 3710 kmp (Covasna). In prezent, prin conferirea statutului de judeţ Sectorului Agricol Ilfov (in 1996), suprafaţa judeţelor variază între 8499 kmp. şi 1593 kmp;

mai mici în judeţe cu un grad mare de ruralizare, cu sisteme urbane slab dezvoltate, alcătuite din oraşe mici (Sălaj, Teleorman, Târnava Mică, Hunedoara, Ciuc, Caraş etc.

Centrele urbane mari, cu funcţii de metropole regionale, induc la nivelul sistemelor urbane departamentale cele mai mari valori ale gradului de hipertrofie al centrului administrativ, exprimat sub raport demografic, componenta demografică fiind cea care sintetizează cel mai bine dinamismul economico-social al unei aşezări umane: Galaţi – 50,8; Braşov – 49,3; Timiş – 47,9; Cluj – 45,7; Constanţa – 45,2; Dolj – 42,0; Iaşi – 41,3. La polul opus se află judeţe ca Hunedoara sau Vaslui, în care dezvoltarea hipertrofică a reşedinţei de judeţ este frânată de competiţia cu oraşul situat pe poziţia secundă a ierarhiei urbane departamentale, sau judeţe situate în arii predominant rurale, în care reşedinţa de judeţ, deşi se află la vârful ierarhiei urbane departamentale, se află în categoria oraşelor de mărime mijlocie (Teleorman, Harghita, Olt, Dâmboviţa, Suceava, Ialomiţa, Alba etc.).

Oraşele investite cu funcţie administrativă sau cele care mai fuseseră reşedinţe de judeţ între 1926 şi 1950, dar care ulterior au fost subordonate centrelor regionale, au înregistrat în perioada 1968-1990 creşteri demografice explozive, ca urmare a fluxurilor migratorii convergente către acestea. Astfel, oraşe ca Alexandria, Bistriţa, Botoşani, Râmnicu Vâlcea, Târgovişte sau Miercurea Ciuc şi-au triplat numărul de locuitori, sau chiar şi l-au cvadublat (Slatina, Zalău, Vaslui, Slobozia), fapt ce a determinat o creştere considerabilă a suprafeţei construite şi a densităţii în intravilan. Noile construcţii, realizate la repezeală şi cât mai ieftin posibil, nu corespund, în cele mai multe cazuri, normelor de confort şi de siguranţă admise. Totodată, ritmul de creştere al producţiei industriale din ramurile nou create (construcţii de maşini, chimie, metalurgie, textile şi confecţii) a înregistrat valori extrem de mari. De exemplu, în industria chimică, creşterea producţiei a fost pe ansamblul judeţului Sălaj de 7932 ori, în judeţul Vaslui de 2000 de ori, în Botoşani de 1150 ori, iar în Covasna de 797 ori (Carta Verde, 1997, p. 7), capacităţile de producţie fiind amplasate, aproape în totalitatea lor, în noile reşedinţe de judeţ. Având în vedere însă nivelul foarte scăzut de la care au pornit toate judeţele sărace, imaginea oferită de datele statistice este denaturată.

In paralel cu „explozia" demografică şi industrială a acestor oraşe, fluxurile migratorii au determinat o scădere accentuată a populaţiei din spaţiile rurale adiacente, concomitent cu o creştere semnificativă a mediei de vârstă a acesteia, un adevărat fenomen de „îmbătrânire demografică", caracteristic pentru majoritatea satelor româneşti.

Organizarea administrativ-teritorială din 1968 a avut un efect perturbator asupra sistemului urban naţional mai ales prin orientarea investiţiilor spre noile centre administrative, indiferent dacă acestea erau sau nu justificate din punct de vedere economic. Efectul acestei politici de dezvoltare egalitaristă a constat într-o industrializare şi o creştere demografică rapidă a unor centre urbane mijlocii şi chiar mici, slab dezvoltate sub raportul infrastructurii economico-sociale, în detrimentul unora mai dezvoltate. Consecinţa s-a regăsit în fluxurile migratorii, care au determinat o scădere accentuată a populaţiei din spaţiile rurale adiacente,

concomitent cu îmbătrânirea acesteia, fapt ce a contribuit esenţial la consolidarea „dependenţei" ruralului faţă de urban. Cel mai mult au avut însă de suferit oraşele care şi-au pierdut funcţia administrativă[4], înregistrând o scădere accentuată în ierarhia urbană (Oraviţa, Huşi, Rădăuţi, Sighetu Marmaţiei etc.). Acest fapt a condus la modificarea relaţiilor dintre oraşul ales reşedinţă de judeţ şi fostele reşedinţe de judeţ, fie în sensul transformării relaţiilor de subordonare în relaţii de competiţie (în cazul în care la data înfiinţării judeţului reşedinţa acestuia se plasa pe locul secund în ierarhia urbană judeţană), fie prin accentuarea relaţiei de subordonare, în cazul în care foste reşedinţe de judeţ mai slab plasate în ierarhia naţională au fost incluse în judeţe coordonate de un centru urban mare, cu funcţii macroteritoriale. Din prima categorie fac parte perechile de oraşe Vaslui-Bârlad (în actualul judeţ Vaslui); Miercurea Ciuc-Odorheiu Secuiesc (în judeţul Harghita); Slatina-Caracal (în judeţul Olt) şi Alexandria-Turnu Măgurele (în judeţul Teleorman), iar din a doua Suceava-Câmpulung Moldovenesc-Fălticeni-Rădăuţi, Galaţi-Tecuci, Vaslui-Huşi, Botoşani-Dorohoi, Alba Iulia-Blaj, Timişoara-Lugoj şi Cluj-Dej-Turda. In 1968, 3 oraşe au cunoscut pentru prima dată în istoria lor statutul de centru administrativ: *Reşiţa* (în jud. Caraş-Severin, în locul oraşelor Oraviţa, jud. Caraş şi Lugoj, jud. Severin), *Baia Mare* (jud. Maramureş, în locul oraşului Sighetu Marmaţiei) şi *Alexandria* (jud. Teleorman, în locul oraşului Turnu Măgurele) iar oraşul Slobozia a fost investit cu funcţia de centru administrativ în urma reorganizării administrative din 1981.

Dezvoltarea economico-socială îndeosebi ca urmare a amplasării unor mari obiective industriale, asociată cu existenţa în unele zone ale ţării a unor vaste spaţii rurale, nepolarizate de un centru urban, a determinat trecerea în categoria aşezărilor urbane, între 1981 şi 1998, a 27 de sate, centre polarizatoare cu funcţie agroindustrială.

1. 2. Evoluţia organizării administrativ-teritoriale a României în perioada 1968-1989. Continuitate şi tensiuni

Anul 1968 a marcat nu numai un prag în evoluţia hărţii administrativ-teritoriale a României, dar şi apogeul politicii de „dezgheţ", de deschidere către valorile occidentale, pe fondul unui comunism însufleţit de idei naţionaliste. Pe de altă parte, politica internă s-a sprijinit pe trei vectori: industrializare, urbanizare şi dezvoltarea infrastructurii, toate pe fondul unei stabilităţi fără precedent la nivelul structurilor administrative de bază. Cu timpul însă, deciziile politice s-au depărtat tot mai mult de realitatea socială; disfuncţionalităţile şi tensiunile s-au acumulat la toate nivelurile, prevestind schimbările de la sfârşitul anului 1989.

La nivel macroteritorial, singura modificare a organizării administrativ-teritoriale a fost cea care a afectat judeţele limitrofe Capitalei, reorganizându-se

[4] Şi-au pierdut funcţia administrativă 22 de oraşe: Câmpulung Moldovenesc, Rădăuţi, Fălticeni, Odorheiu Secuiesc, Oraviţa, Lugoj, Turda, Sighişoara, Blaj, Dorohoi, Roman, Bârlad, Huşi, Tecuci, Făgăraş, Dej, Râmnicu Sărat, Câmpulung, Caracal, Sighetu Marmaţiei şi Turnu Măgurele (ultimele două prin schimbarea reşedinţei de judeţ).

două dintre cele mai mari judeţe ale ţării: *Ilfov* şi *Ialomiţa*, cu profil economic predominant agricol şi cu o producţie orientată în cea mai mare parte către pieţele bucureştene. Rezultatul a fost micşorarea considerabilă a suprafeţei acestora prin crearea altor două noi judeţe (*Călăraşi* şi *Giurgiu*) şi transformarea judeţului Ilfov în Sectorul Agricol Ilfov, cu o suprafaţă mult redusă, subordonat Municipiului Bucureşti. Zona periurbană a Capitalei a fost astfel divizată administrativ într-o zonă apropiată, omogenă dar cu o dispunere asimetrică, corespunzătoare Sectorului Agricol Ilfov şi într-una mai depărtată dar puternic polarizată datorită gradului mare de ruralizare şi absenţei unor centre urbane puternice. Aceasta era împărţită între 4 judeţe: Ialomiţa, Călăraşi, Giurgiu şi Dâmboviţa. Structura şi configuraţia Sectorului Agricol Ilfov a fost ulterior modificată succesiv prin adăugarea unor comune de la judeţele vecine, ajungându-se în final la o structură administrativă de talia unui judeţ, fapt confirmat prin transformarea sa în judeţ (1997).

Pe de altă parte, factori naturali şi economico-sociali obiectivi ce şi-au pus amprenta de-a lungul timpului asupra colectivităţilor teritoriale locale, au impus o permanentă ajustare a organizării administrativ-teritoriale la nivel microteritorial. Astfel, ca urmare a inundaţiilor asociate cu alunecări de teren, prăbuşiri şi eroziuni puternice ce au afectat unele zone de deal şi de munte în primăvara anului 1970, reşedinţa comunei Lacul lui Baban din judeţul Vrancea a fost mutată din satul cu acelaşi nume, unde fusese afectat sediul primăriei, în satul Gura Caliţei, noua denumire a comunei devenind Gura Caliţei. Tot ca urmare a unor calamităţi naturale, a fost schimbată şi reşedinţa comunei Drânceni din judeţul Vaslui, din satul Drânceni în satul Ghermăneşti, denumirea comunei rămânând neschimbată.

În bazinul carbonifer al Olteniei, intensificarea activităţilor miniere a condus la desprinderea satului Rovinari din comuna Bâlteni, judeţul Gorj şi investirea sa, prin decret prezidenţial[5] cu statut de oraş (1981).

Lipsa unor decizii importante cu caracter administrativ ce a caracterizat această perioadă, a condus la acumularea unor tensiuni la nivelul relaţiilor dintre aşezări concretizate prin mărirea reţelei urbane, la începutul anului 1989, cu 23 de oraşe[6], majoritatea cu funcţie agroindustrială, situate în zone slab polarizate, cu un grad accentuat de ruralizare şi în judeţe care nu dispuneau practic de o reţea urbană proprie. Tot prin această lege, comunele suburbane, arbitrar incluse în mediul urban, au redevenit comune rurale, iar în judeţul Constanţa au fost înfiinţate 6 comune noi (Agigea, Amzacea, Dumbrăveni, Lumina, Tortoman şi Vulturu).

[5] Decretul nr. 367 din 9 decembrie 1981.

[6] Prin legea nr. 2 din 25 aprilie 1989, publicată în Buletinul Oficial XXV, nr. 15, au fost declarate oraşe următoarele centre agroindustriale: Aninoasa, jud. Hunedoara; Avrig şi Tălmaciu, jud. Sibiu; Basarabi, Negru Vodă şi Ovidiu, jud. Constanţa; Bolintin Vale şi Mihăileşti, jud. Giurgiu; Budeşti, Fundulea şi Lehliu-Gară, jud. Călăraşi; Bumbeşti-Jiu, jud. Gorj; Dărmăneşti, jud. Bacău; Ianca şi Însurăţei, jud. Brăila; Iernut, jud. Mureş; Mioveni, jud. Argeş; Nehoiu şi Pogoanele, jud. Buzău; Piatra Olt şi Scorniceşti, jud. Olt; Seini, jud. Maramureş şi Valea lui Mihai, jud. Bihor.

1. 3. Tendinţe de evoluţie a organizării administrativ-teritoriale a României în perioada postcomunistă (1990-2004)

Discontinuitatea politică de la sfârşitul anului 1989 a atras o evidentă discontinuitate economică şi socială; nu însă şi una a structurilor administrativ-teritoriale. Contestările hărţii administrative structurată în perioada „ceauşistă" nu au întârziat să apară: mai întâi din perspectiva reparaţiilor morale şi istorice (reînfiinţarea judeţelor „abuziv desfiinţate"), ulterior din necesitatea armonizării structurilor administrative româneşti cu cele ale ţărilor din Uniunea Europeană. Indecizia politică, asociată cu perpetua austeritate bugetară şi cu lipsa unor studii aprofundate privind adaptarea unităţilor administrativ-teritoriale la noile realităţi economico-sociale au blocat implementarea unei noi reforme administrative.

Caracteristică pentru această perioadă a fost *tendinţa de investire a cât mai multe oraşe cu statutul de „municipiu"*, ca o încercare de revitalizare a acestora prin atragerea de investiţii. Este cazul unor oraşe mijlocii, centre de polarizare locală, intrajudeţeană, ce s-au confruntat în general, cu mari dificultăţi economico-sociale după 1990 (Anexa I). Efectele nu au fost însă cele aşteptate, multe dintre acestea continuându-şi evoluţia oscilantă sau descendentă.

Reţeaua urbană a fost mărită cu 48 oraşe mici, centre de polarizare locală, fapt ce a corespuns aspiraţiei locuitorilor şi autorităţilor locale (Anexa II). În pofida apariţiei unor reglementări legislative unitare, conţinute în secţiunea IV a Planului de amenajare a teritoriului naţional (legea 351/2001), cea mai mare parte a acestor localităţi păstrează încă fizionomie şi funcţionalităţi profund rurale.

În domeniul rural, se confirmă *tendinţa de fragmentare*, prin desprinderea unor sate adesea situate periferic la nivelul structurilor administrative preexistente şi formarea de noi comune. Astfel, numai în intervalul 1 noiembrie 2000 – 1 iulie 2004 s-au format pe această cale 166 comune noi, multe dintre acestea revenind la statutul avut anterior anului 1968 (Anexa III). Aceeaşi tendinţă se manifestă şi la nivelul satelor, prin desprinderea unor cătune şi formarea de sate noi (Sânvăsii - jud. Mureş, Dămileni, Slobozia, Başeu şi Vatra - în jud. Botoşani etc.).

Alte sate, deşi s-au autodesfiinţat prin depopulare, continuă totuşi să figureze în evidenţele administrative. Astfel de cazuri sunt specifice pentru unele aşezări umane din Banat, ca urmare a emigrării etnicilor germani, dar şi în Delta Dunării, datorită izolării geografice şi lipsei unor perspective viabile de revitalizare.

1. 4. Analiza SWOT a principalelor elemente ce caracterizează decupajul administrativ-teritorial actual

Analiza structurilor administrative actuale (Fig. 2), realizată în raport de cele două nivele de dezvoltare spaţială (judeţean şi comunal) permite o sintetizare, prin departajarea elementelor de favorabilitate de cele restrictive, a arealelor omogene funcţional, care trebuie consolidate, de punctele critice ce se impun a fi atenuate. Pentru acest demers metodologic, cea mai adecvată şi mai des utilizată

este analiza SWOT[7] ce descompune întregul în elemenele sale componente separându-le în *pozitive* şi *negative*, permiţând elaborarea de scenarii pentru o evoluţie viitoare.

Analiza SWOT implică evaluarea mediului intern şi a celui extern al decupajului administrativ-teritorial actual, pentru a evalua punctele tari, punctele slabe şi preconizatele şanse sau ameninţări, pentru a consolida elementele de favorabilitate şi a diminua riscul şi efectele ameninţărilor.

- *Analiza mediului intern* (a factorilor endogeni) cuprinde identificarea *punctelor forte* (determinarea avantajelor şi a activităţilor care se îndeplinesc cu succes) şi a *punctelor slabe*, respectiv a disfuncţionalităţilor şi a activităţilor care trebuie ocolite.
- *Analiza mediului extern* (a factorilor exogeni) presupune determinarea *şanselor*, respectiv a tendinţelor favorabile de evoluţie şi a direcţiei din care acestea pot veni şi a *ameninţărilor*, reprezentate de pericolele potenţiale ce pot face vulnerabile structurile administrativ-teritoriale existente.

În demersul nostru relaţional, situat în aria de interacţiune dintre funcţia politico-administrativă a aşezărilor umane şi organizarea spaţiului geografic, am selectat şi analizat doar principalele elemente pe care le-am considerat relevante în raport de scopul urmărit.

Analiza mediului intern

A. Puncte forte

A.1. În condiţiile situaţiei economico-politice existentă la vremea respectivă, organizarea administrativ-teritorială din 1968 corecta unele disfuncţionalităţi survenite la nivelul relaţiilor dintre aşezări, preconizând conturarea unor sisteme de aşezări de nivel departamental mai reduse ca extindere, bazate pe rolul de centru coordonator al reşedinţei de judeţ;

A.2. Prin multiplicarea numărului de unităţi administrative de nivel superior, decupajul administrativ implementat în 1968 consimţea revenirea, în limite modificate, la unele judeţe interbelice, considerate viabile, în acord cu tradiţiile şi cu specificul sistemului administrativ românesc;

A.3. Reducerea numărului palierelor administrative prin trecerea de la sistemul regional la cel departamental era argumentată prin reducerea birocraţiei, fapt justificat în condiţiile unei autonomii locale pur formale, în care organele administraţiei locale erau subordonate total comandamentelor politicii centrale;

A.4. Configuraţia judeţelor din 1968 a corectat unele dintre neajunsurile vechilor judeţe interbelice, acestea fiind mai echilibrate atât în ceea ce priveşte forma, cât şi suprafaţa şi populaţia. La constituirea actualelor judeţe s-a avut în vedere totodată şi complementaritatea indusă de potenţialul diferenţiat al diferitelor tipuri de forme de relief.

B. Puncte slabe

B.1. Reducerea numărului de judeţe în raport de sistemul administrativ interbelic a determinat un recul economico-social al oraşelor foste reşedinţe de judeţ, care nu

[7] **SWOT** = Strengths – Weaknesses – Opportunities – Threats (Puncte Forte – Puncte Slabe – Oportunităţi – Ameninţări).

au mai fost reinvestite cu acest statut. Aceasta s-a concretizat prin diminuarea ariei lor de polarizare în favoarea reşedinţelor de judeţ, dezvoltate adesea hipertrofic. Din punct de vedere administrativ, situaţia s-a dorit a fi corectată prin investirea cu statut de „municipiu" a unor oraşe nereşedinţă de judeţ: Călăraşi în judeţul Ialomiţa; Odorheiu Secuiesc în judeţul Harghita; Sighişoara în judeţul Mureş; Mediaş în judeţul Sibiu; Sighetu Marmaţiei în judeţul Maramureş; Dej şi Turda în judeţul Cluj; Tecuci în judeţul Galaţi; Roman în judeţul Neamţ etc.;

B.2. Dinamica diferenţiată a acestora impusă de schimbarea statutului administrativ a determinat schimbări la nivelul relaţiilor inter-urbane fie prin transformarea relaţiilor de subordonare în relaţii de competiţie (în cazul în care reşedinţa de judeţ era mai bine plasată în ierarhia urbană în raport de un alt centru polarizator de nivel departamental), fie prin accentuarea relaţiilor de subordonare (în situaţia în care fosta reşedinţă de judeţ era plasată pe un nivel ierarhic inferior);

B.3. Dezvoltarea hipertrofică a noilor reşedinţe prin atragerea de investiţii masive în industrie a generat puternice fluxuri migratorii din mediul rural, cu consecinţe negative atât asupra patrimoniului rural (depopulare, îmbătânire demografică) cât şi asupra inserţiei acestora în mediul urban (creşterea incidenţei fenomenelor sociale marginale, scăderea calităţii fondului construit etc).

Analiza mediului extern

C. Oportunităţi

C.1. Organizarea administrativă din 1968, prin noile structuri teritoriale constituite, a creat premisele dezvoltării sistemului de aşezări prin trecerea în categoria oraşelor a 49 de comune mari, centre polarizatoare de nivel local. Decizia a avut în esenţă un caracter politic, creşterea ponderii populaţiei urbane fiind privită ca un indicator al creşterii nivelului de trai. Prin această măsură, s-au conturat însă sisteme urbane proprii la nivelul fiecărui judeţ;

C.2. Trecerea de la sistemul administrativ regional la cel departamental, argumentată prin necesitatea descentralizării şi a reducerii birocraţiei s-a circumscris sistemelor administrative din majoritatea statelor CAER, asigurând o interoperabilitate a acestora.

D. Ameninţări

D.1. Trecerea de la sistemul economic centralizat la cel bazat pe libera concurenţă a creat premisele reorientării şi redimensionării fluxurilor dintre aşezările umane, fapt ce s-a repercutat şi la nivelul relaţiilor dintre acestea, în special a celor dintre nucleele de polarizare regională şi locală. În aceste condiţii, menţinerea unui decupaj administrativ realizat pe baza situaţiei economico-sociale din 1968 ar fi neviabilă, fiind necesară corectarea sa în raport de evoluţiile actuale;

D.2. Organizarea administrativ-teritorială actuală se caracterizează printr-o mare fragmentare la nivel departamental şi comunal, tendinţa fiind de accentuare a acesteia prin revenirea la unele structuri administrative interbelice în dezacord cu tendinţa generală manifestată pe plan european, de constituire a unor unităţi administrative puternice, de nivel regional, capabile de a fi investite cu o veritabilă autonomie locală. Rezultă necesitatea trecerii la un sistem administrativ de tip regional, prin constituirea la nivelul superior al ierarhiei administrative, a unor

structuri macroteritoriale, de nivel regional (NUTS 2), constituite pe baza centrelor de polarizare cu funcţii regionale (metropole regionale). Constituirea celor opt regiuni de dezvoltare pe baza asocierii dintre judeţe reprezintă o încercare de rezolvare a acestei situaţii.

Capitolul 2 – **DIRECŢII ŞI TENDINŢE PRIVIND OPTIMIZAREA ORGANIZĂRII ADMINISTRATIV-TERITORIALE A ROMÂNIEI**

2. 1. Optimizarea organizării administrativ-teritoriale ca reparaţie istorică. Reînfiinţarea judeţelor „abuziv desfiinţate"

Anii '90 pot fi consideraţi anii reparaţiilor istorice. Legile fondului funciar, legea caselor naţionalizate, reabilitarea unor personalităţi politice, îndeosebi din perioada interbelică, eforturile de a repune într-o lumină obiectivă istoria contemporană a României ca şi a întregului Bloc Comunist reprezintă tot atâtea încercări de a corecta deciziile arbitrare ale regimului politic înlăturat în 1989. Încercările de reînfiinţare a structurilor administrative desfiinţate în 1950 (Fig. 3) se înscriu şi ele pe aceleaşi coordonate. Începute imediat după 1989, presiunile de reînfiinţare a unor judeţe interbelice s-au regăsit şi în doctrina politică a unor partide sau formaţiuni politice. Astfel se explică existenţa unui proiect legislativ privind reorganizarea administrativ-teritorială a ţării[8] ce viza mărirea gradului de fragmentare a structurilor administrative prin înfiinţarea a 55 de judeţe în locul celor 40 existente, împărţite în 4028 comune (faţă de 2688 existente la acea dată – 1 ianuarie 1993), judeţe delimitate pe fundamentul celor din 1925 (Fig. 4). Dintre cele 58 de judeţe care au fost desfiinţate în 1950, 2 au fost excluse, reînfiinţarea acestora fiind considerată neviabilă: *Baia* şi *Tecuci*, iar judeţele *Târnava Mare* şi *Târnava Mică* au fost contopite într-un singur judeţ – *Târnava*, cu capitala la Mediaş, oraş care ar fi fost situat în centrul noii structuri administrative, dar care nu mai fusese niciodată reşedinţă de judeţ. Lipsa de viabilitate a celor două judeţe în actualul context economico-social este reală, fiind demonstrată atât prin potenţialul lor economic, cât şi prin relaţiile de netă subordonare a reşedinţelor acestora faţă de nucleele de polarizare situate în judeţele limitrofe (Fălticeni faţă de Suceava, respectiv Tecuci faţă de Galaţi).

Schimbările intervenite la nivelul sistemului urban după 1950, dar şi centralitatea în raport cu judeţele propuse pentru reînfiinţare au constituit argumentele schimbării reşedinţei unor judeţe, faţă de situaţia existentă în perioada interbelică. Este cazul judeţelor *Caraş* (Reşiţa luând locul Oraviţei); *Teleorman* (Alexandria în loc de Turnu Măgurele) şi *Ialomiţa* (Slobozia în loc de Călăraşi).

Această propunere de reorganizare administrativ-teritorială a fost ulterior reluată şi reanalizată într-o serie de lucrări succesive (Iordan, Rey, 1993; Iordan, Alexandrescu, 1996; Iordan, 2003 etc)[9]. Astfel, este considerată viabilă

[8] Proiect legislativ depus în Parlament cu numărul 257/1992 şi publicat într-un supliment al ziarului „România Liberă", editat de Societatea „R" (24 iulie 1992).

[9] Pe lângă lucrările publicate în revistele ştiinţifice geografice (Bulletin de la Société Languedocienne de Géographie, Revista Geografică), o serie de articole cu această temă au fost publicate şi în cotidiene româneşti de largă circulaţie (în special în ziarul „România Liberă"). Dintre acestea amintim: *Procesul comunismului. Reorganizarea teritorial-administrativă, parte a acţiunii de ştergere a memoriei naţionale*, interviu cu Prof. dr. Ion Iordan, România Liberă, 8 august 1991; *Judeţele, comunele şi satele abuziv desfiintate. Dreptul la funcţionalitate*, autor Ion Iordan, România Liberă, 1 octombrie 1993.

reînfiinţarea atât a judeţului Tecuci, cât şi a unor judeţe care nu existau pe harta administrativă interbelică: Călăraşi şi Baia Mare (alături de actualul Maramureş, centrat pe Ţara Maramureşului, cu reşedinţa la Sighetu Marmaţiei) (Fig. 5).

Accederea la putere a Convenţiei Democratice la sfârşitul anului 1996 a creat premisele supunerii acestui proiect şi în dezbaterile Parlamentului României. În acest sens, a fost constituit, la 23 mai 1998, Grupul parlamentar de sprijin al Ligii judeţelor abuziv desfiinţate, constituit din 15 parlamentari, cuprinzând o serie de nume ilustre de pe întreaga scenă politică, unele regăsindu-se şi astăzi în importante funcţii de decizie. Activitatea acestui grup s-a concretizat prin elaborarea şi depunerea spre aprobarea Parlamentului a unei noi propuneri legislative privind reînfiinţarea unor judeţe, iniţiată de 61 parlamentari, atât din rândul coaliţiei aflate la guvernare, cât şi din opoziţie.

Propunerea legislativă avea ca obiectiv înfiinţarea, în trei etape succesive[10], a 19 judeţe: *Baia, Câmpulung Bucovina, Dorohoi, Făgăraş, Fălciu, Maramureş, Muscel, Odorhei, Rădăuţi, Râmnicu Sărat, Roman, Romanaţi, Severin, Someş, Tecuci, Târnava Mare, Târnava Mică, Turda* şi *Tutova*. Remanierele guvernamentale ulterioare, schimbarea din nou a puterii politice la sfârşitul anului 2000, dar mai ales criticile aduse acestui model de reorganizare administrativ-teritorială şi costurile ridicate pentru implementarea lui au făcut ca acesta să rămână doar la stadiul de proiect. Criticile au în vedere în principal diminuarea gradului de autonomie locală prin transformarea judeţelor în colectivităţi locale mai mici şi mai sărace, deci mai dependente de stat (Popescu, 1999, p. 138-139).

De aceea, spre deosebire de cele precedente, ultima variantă de optimizare propusă (Iordan, 2003, p. 56-85) încearcă un „compromis" între harta administrativ-teritorială interbelică şi cea actuală, numărul judeţelor propuse a fi reînfiinţate reducându-se la 11: *Dorna* (din jumătatea vestică a judeţului Suceava); *Tecuci*, *Râmnicu Sărat*, *Ialomiţa* şi *Ilfov* (concomitent cu desfiinţarea judeţului Călăraşi); *Vlaşca* (în loc de Giurgiu); *Muscel* (din jumătatea nord-estică a judeţului Argeş); *Romanaţi* (prin separarea de judeţul Olt); *Caraş* şi *Severin* (prin dezmembrarea judeţului Caraş-Severin şi a părţii estice a judeţului Timiş) şi *Târnava*, în inima Transilvaniei, prin secesiunea unor teritorii din actualele judeţe Mureş, Alba şi Sibiu. Capitala, împreună cu zona limitrofă, suprapusă actualului judeţ Ilfov ar urma să formeze „Districtul Bucureşti", cu statut de judeţ, situaţie similară cu statutul capitalei unor state federale (S.U.A., Canada, Brazilia, Australia, India, Germania etc.). Gradul de fragmentare administrativă ar urma astfel să se mărească de la 41 structuri administrative de nivel departamental în prezent, la 48 (47 judeţe şi „Districtul" Bucureşti), grupate în 8 regiuni, parţial suprapuse provinciilor istorice. La nivel microteritorial este propusă înfiinţarea a

[10] Pentru prima etapă (1 ianuarie 1999 – 1 ianuarie 2002) era preconizată reînfiinţarea a 8 judeţe; pentru a II-a etapă (1 ianuarie 2002 – 1 ianuarie 2006) se prevedea reînfiinţarea a 5 judeţe, iar pentru a III-a etapă, după 1 ianuarie 2006, a altor 6 judeţe (Popescu, 1999, p. 139).

255 comune noi (prin desprinderea unor sate din actualele comune) şi investirea cu statut urban a 70 localităţi (dintre care 6 ca „oraşe satelit" ale Capitalei)[11] (Fig. 6).

Dar se poate oare realiza o corelaţie directă între mărimea colectivităţilor locale şi gradul de prosperitate a acestora ? Numeroase exemple din spaţiul vest-european şi chiar din România demonstrează că NU. Cât despre principiul subsidiarităţii, invocat, considerăm că aplicarea lui este viabilă doar pentru anumite categorii de servicii şi în condiţiile unei schimbări radicale a mentalităţii funcţionarilor publici, fapt ce s-a dovedit a fi extrem de dificil.

Analizând harta administrativ-teritorială interbelică folosită ca element de reper pentru majoritatea cererilor şi proiectelor de reînfiinţare a judeţelor abuziv desfiinţate şi extrapolând-o la condiţiile actuale se observă că la nivelul celor 58 de judeţe existente atunci pe actualul teritoriu al României, sistemele urbane erau puternic contrastante, variind între 7 oraşe în judeţele Prahova şi Constanţa şi numai câte 1 oraş în cazul a 19 judeţe. Creşterea semnificativă a numărului de oraşe în perioada 1946-1966 a condus la accentuarea acestui decalaj, în prezent sistemele urbane din fostele judeţe fiind foarte bine dezvoltate în Prahova şi Hunedoara (ambele cu câte 14 oraşe) şi Constanţa (11 oraşe), în vreme ce judeţe ca Fălciu, Râmnicu Sărat, Roman, Tutova sau Tecuci, dacă ar fi reînfiinţate în vechile limite administrative, practic nu ar dispune de sisteme urbane proprii, cu excepţia oraşului reşedinţă de judeţ. Deosebit de edificatoare este şi evoluţia ponderii centrului administrativ în ierarhia urbană judeţeană: dacă în 1930 existau 7 judeţe în care acesta era plasat pe poziţia a II-a, în celelalte 51 de cazuri deţinea locul de frunte; în 2002, la nivelul celor 58 de unităţi administrative luate în studiu situaţia se prezenta diferenţiat, existând judeţe în care fostul centru administrativ se plasa pe poziţia a III-a (Teleorman) şi chiar a IV-a (Caraş). Semnificativ este însă şi faptul că în unele judeţe în care acesta ocupa poziţia a doua (Târnava Mare sau Baia), primul oraş era cu mult mai dezvoltat sub raportul potenţialului demografic şi social-economic (Mediaş faţă de Sighişoara în primul caz, respectiv Paşcani faţă de Fălticeni în al doilea caz). Situaţia se prezenta diferenţiat şi la nivelul judeţelor în care centrul administrativ deţinea primul loc în ierarhia urbană, pe lângă cele 5 judeţe lipsite practic de o reţea urbană proprie, existând judeţe precum Suceava,

[11] Acestea sunt: Pecica, Sântana, Şiria şi Vladimirescu (jud. Arad), Ştefăneşti (jud. Argeş), Oituz (jud. Bacău), Diosig şi Săcuieni (jud. Bihor), Feldru, Maieru, Prundu Bârgăului şi Rodna (jud. Bistriţa), Prejmer (jud. Braşov), Tufeşti (jud. Brăila), Berca şi Pătârlagele (jud. Buzău), Ditrău, Remetea şi Sândominic (în noul judeţ Ciuc), Gilău (jud. Cluj), Cobadin şi Valul lui Traian (jud. Constanţa), Pechea şi Tudor Vladimiresc (jud. Covurlui), Răcari (jud. Dâmboviţa), Cetate, Moţăţei, Pleniţa, Poiana Mare şi Sadova (jud. Dolj), Vatra Moldoviţei (în jud. Dorna – propus), Amara, Borcea şi Modelu (jud. Ialomiţa), Chirnogi (jud. Ilfov), Moisei, Poienile de sub Munte şi Rona (în jud. Maramureş), Sângeorgiu de Mureş (jud. Mureş), Rucăr (în jud. Muscel – propus), Săbăoani, Săvineşti şi Roznov (jud. Neamţ), Ciorani (jud. Prahova), Balta Albă (în noul judeţ Râmnicu Sărat), Dăbuleni (în judeţul Romanaţi – de asemenea, propus spre înfiinţare), Răşinari (jud. Sibiu), Horodnic, Marginea şi Vicovu (în jud. Suceava), Cudalbi, Iveşti, Liești şi Matca (în jud. Tecuci – propus), Bragadiru, Islaz şi Peretu (jud. Teleorman), Gătaia, Periam şi Recaş (jud. Timiş), Murgeni şi Zorleni (jud. Vaslui), Gugeşti şi Suraia (jud. Vrancea), Bragadiru, Brăneşti, Copăcenii de Sus (1 Decembrie), Măgurele, Popeşti-Leordeni şi Snagov (oraşe „satelit" în propusul „district" al Bucureştilor) (Iordan, 2003, p. 56-85).

Rădăuţi sau Cluj în care reţeaua urbană era alcătuită din numai 2 oraşe, cel de-al doilea făcând parte din categoria oraşelor mici, cu funcţie predominant agricolă.

Gradul de hipertrofiere al centrului administrativ faţă de al doilea oraş din sistem, prezenta în unele judeţe valori foarte mari. Dacă în cazul judeţului Ilfov situaţia se explica prin prezenţa Capitalei, în judeţele Covurlui, Iaşi, Arad şi Timiş-Torontal, sistemele urbane erau practic lipsite de categoria oraşelor mijlocii.

Toate aceste consideraţii, la care se adaugă şi poziţia total excentrică a centrului administrativ în unele judeţe (Râmnicu Vâlcea în judeţul Vâlcea; Slatina în judeţul Olt; Piteşti în judeţul Argeş; Lugoj în judeţul Severin etc), precum şi relaţiile intense de cooperare existente între oraşe aflate în judeţe diferite, unele chiar foste reşedinţe de judeţ (Galaţi-Tecuci; Suceava-Câmpulung Moldovenesc-Rădăuţi-Fălticeni; Cluj-Dej-Turda; Timişoara-Lugoj; Piteşti-Mioveni; Reşiţa-Oraviţa; Alba Iulia-Blaj; Abrud-Câmpeni; Drăgăneşti-Olt-Caracal; Arad-Lipova; Vaslui-Huşi; Paşcani-Târgu Frumos etc.) impun o amplă reconsiderare a viabilităţii vechilor judeţe, reînfiinţarea acestora doar pe baza argumentului istoric şi de tradiţie, făcându-se abstracţie de multitudinea de mutaţii intervenite în planul vieţii economico-sociale din ultimii 50 de ani, fiind practic imposibilă.

Pentru a exemplifica posibilele efecte ale revenirii la organizarea administrativ-teritorială interbelică asupra sistemelor urbane regionale au fost analizate patru studii de caz, reprezentând situaţii relativ diferite.

Moldova de Nord. Revenirea la vechile structuri administrative ar însemna pentru spaţiul nord-moldovenesc reinvestirea cu funcţie de centru administrativ a 4 oraşe: Câmpulung Moldovenesc, Rădăuţi, Fălticeni şi Dorohoi. Aceasta ar conduce la divizarea actualelor judeţe Suceava şi Botoşani în 6 unităţi administrativ-teritoriale distincte: Rădăuţi, Suceava, Câmpulung, Baia, Dorohoi şi Botoşani, primele două cu suprafeţe foarte mici. Astfel, pe un teritoriu relativ redus ar lua naştere un număr mult prea mare de unităţi administrativ-teritoriale, ceea ce ar conduce la o intensă fragmentare a unui spaţiu geografic relativ omogen sub raportul potenţialului natural şi uman. In plus, dacă la începutul secolului, cele şase oraşe cu funcţie de centru administrativ din această parte a ţării puteau exista oarecum independent, putând susţine prin intermediul reşedinţelor de plasă (centre de polarizare locală, cu funcţie de „releu" în preluarea unor funcţii administrative ale centrului judeţean şi în redistribuirea acestora în teritoriu), în prezent situaţia este mult schimbată. Investiţiile masive făcute în oraşele Suceava şi Botoşani, ca urmare a investirii lor cu funcţie administrativă în 1968 au determinat o creştere substanţială a potenţialului demografic şi social-economic al acestora, ceea ce a condus la accentuarea relaţiilor de subordonare a oraşelor Câmpulung Moldovenesc, Rădăuţi şi Fălticeni faţă de Suceava şi a oraşului Dorohoi faţă de Botoşani.

Moldova de Sud-Est. In spaţiul geografic al Moldovei de Sud-Est, respectiv a judeţelor Galaţi şi Vaslui, organizarea administrativ-teritorială din 1926 consemna 5 judeţe: Covurlui, Tecuci, Tutova, Vaslui şi Fălciu.

Comasarea judeţului Covurlui cu părţile sudice ale judeţelor Tecuci şi Tutova într-o unică unitate administrativ-teritorială, a avut ca efect pierderea

funcţiei administrative a 3 oraşe: Tecuci, Bârlad şi Huşi, prin includerea acestora în noile judeţe formate - Galaţi şi Vaslui. In cazul oraşelor Tecuci şi Huşi, relaţiile de subordonare faţă de Galaţi, respectiv faţă de Vaslui s-au accentuat, în vreme ce Bârladul, care anterior era mai bine plasat în ierarhia urbană decât oraşul Vaslui, a intrat în competiţie cu acesta. Sumele transferate de la bugetul local al Galaţiului la cel al municipiului Tecuci sunt în prezent cu mult peste optimul stabilit în raport de populaţia celor două oraşe (328.000 locuitori, faţă de numai 47.000 locuitori ai Tecuciului). Dacă judeţul Galaţi se situează constant pe locuri de frunte în ceea ce priveşte contribuţia la bugetul naţional, aceasta se datorează municipiului Galaţi, Tecuciul înregistrând cea mai mare rată a şomajului din judeţ şi întreprinderile cu cele mai mari dificultăţi financiare. Prin urmare, o eventuală reînfiinţare a judeţului Tecuci ar conduce la o evidentă accentuare a decalajelor; Tecuciul ar avea mari greutăţi în a susţine o structură administrativă de nivel departamental cu un program coerent de dezvoltare. Galaţiul ar scăpa de peste 40% din şomerii judeţului, de o serie de dificultăţi economice, în vreme ce noua structură administrativă nu ar dispune practic de suficiente resurse pentru alimentarea bugetului local, recurgând masiv la fonduri de la bugetul central.

Reinvestirea cu funcţie administrativă a municipiului Tecuci ar putea avea efecte benefice asupra spaţiului geografic limitrof doar într-un cadru limitat, prin preluarea unora din activităţile care generează funcţia administrativă a Galaţiului şi redistribuirea acestora în teritoriu, dat fiind poziţia excentrică a centrului administrativ în cadrul judeţului şi relaţiile de subordonare ale Tecuciului faţă de Galaţi. Această acţiune poate avea loc într-un context mai larg, la nivelul întregii ţări, printr-o reinvestire parţială cu funcţie administrativă a unor centre de convergenţă locală, intrajudeţeană, foste reşedinţe de judeţ, spre care gravitează spaţii rurale marginale, depărtate de actualele reşedinţe de judeţ.

Centrul Transilvaniei. La fel ca şi nordul Moldovei, Centrul Transilvaniei ar fi extrem de divizat prin reapariţia judeţelor Târnava Mică, Târnava Mare, Turda, Făgăraş şi Odorhei şi reinvestirea cu funcţie administrativă a oraşelor Blaj (subordonat în prezent oraşului Alba Iulia), Turda (subordonat Clujului), Sighişoara, Odorheiu Secuiesc şi Făgăraş. In cazul oraşului Odorheiu Secuiesc, o structură administrativă centrată pe acesta şi-ar dovedi viabilitatea, dat fiind relaţia de competiţie existentă între acesta şi actualul centru administrativ, Miercurea Ciuc.

Oltenia şi sud-vestul Munteniei. În acest perimetru considerăm că s-ar dovedi viabilă reînfiinţarea fostului judeţ Romanaţi, ceea ce ar contribui la descongestionarea oraşului Slatina, prin creşterea arealului de polarizare al oraşului Caracal. Aceasta şi ca urmare a relaţiei de competiţie existentă în prezent între Slatina şi Caracal, care era plasat, la recensământul din 1930, pe un rang superior Slatinei în ierarhia urbană judeţeană. Însă poziţia total excentrică a Slatinei în teritoriul administrativ al judeţului Olt din 1926, impune o reconsiderare a perimetrului administrativ al acestui judeţ în cazul unei viitoare reînfiinţări.

Pe de altă parte, în actualul judeţ Teleorman, pe lângă Alexandria, atât Turnu Măgurele, fostă reşedinţă administrativă în 1926, cât şi Roşiori de Vede şi-ar

putea revendica funcţia administrativă, între aceste trei oraşe existând o netă relaţie de competiţie.

2. 2. Optimizarea organizării administrativ-teritoriale ca necesitate a aderării României la Uniunea Europeană

Depunerea candidaturii de aderare a României la Uniunea Europeană la 22 iunie 1995, a deschis calea negocierilor privind adoptarea *aquis*-ului comunitar. Aceasta a făcut ca la nivelul structurilor administrative să se impună o nouă direcţie de abordare: orientarea spre constituirea unor noi unităţi macroregionale similare primelor nivele teritorial-statistice ale Uniunii Europene. Încă din primăvara anului 1999 s-a pus problema reducerii la jumătate a numărului de judeţe, pornindu-se de la argumentul eficientizării administraţiei prin reducerea cheltuielilor şi simplificarea birocraţiei, în condiţiile în care unele din actualele judeţe, slab dezvoltate, nu ar putea face faţă cu succes cerinţelor autonomiei locale. În aceste condiţii, noile judeţe, ar urma să aibă o suprafaţă medie dublă, de peste 10.000 kmp, ceea ce ar însemna cam jumătate din cea a regiunilor franceze sau a comunităţilor autonome spaniole sau două treimi din suprafaţa regiunilor italiene şi o populaţie de circa 1 milion de locuitori, sub jumătate faţă de populaţia medie a regiunilor din cele trei state. Nu a fost însă sugerat un decupaj concret al celor 20 de judeţe, avansându-se doar ipoteza fuziunii actualelor judeţe Tulcea şi Constanţa (Popescu, 1999, p. 137).

O altă propunere de regionare, mai puţin costisitoare din punct de vedere al fondurilor alocate de la buget, ar fi transformarea celor 8 regiuni de dezvoltare în structuri administrative de nivel regional, care ar urma să funcţioneze o perioadă de timp în paralel cu judeţele, urmând ca după integrarea României în Uniunea Europeană, judeţele să fie desfiinţate[12].

În ambele cazuri s-a făcut abstracţie de un lucru, considerăm esenţial: dacă în majoritatea cazurilor din Uniunea Europeană, regionarea politico-administrativă s-a realizat de jos în sus, fiind creaţia actorilor locali, prin relaţiile funcţionale stabilite între comunităţile locale, regiunile devenind în timp adevărate „spaţii mentale", de raportare a identităţii locuitorilor, decupajele regionale propuse pentru România fie că au la bază cele 20 de judeţe (a căror delimitare nu a fost precizată), fie că sunt constituite pe fundamentul celor 8 regiuni de dezvoltare, sunt creaţii impuse din exterior, fără o identitate regională proprie, cristalizată în timp. Ce se va întâmpla cu oraşele care îşi vor pierde funcţia administrativă ? Vor cunoaşte aceeaşi evoluţie cu cea a fostelor reşedinţe de judeţ care nu s-au mai regăsit pe hărţile administrative din 1950, 1952, 1956 şi 1960? Ce se va întâmpla cu „noile" judeţe desfiinţate ? Se va mai constitui încă o „ligă a judeţelor abuziv desfiinţate" şi încă un grup parlamentar care să o sprijine ?

[12] Această direcţie de abordare a regionalizării în România a fost afirmată în cadrul unui seminar organizat la Sinaia (septembrie 2002) de către Mihai David, secretar de stat în Ministerul Dezvoltării şi Prognozei, fiind susţinută şi de premierul Adrian Năstase.

Opinia noastră este că o regionare politico-administrativă viabilă a spaţiului românesc nu poate fi decât aceea venită de jos în sus, în care planificatorul să consfinţească prin deciziile politico-administrative situaţia din teritoriu, în care unităţile administrative sunt entităţi funcţionale constituite în timp şi percepute ca atare de locuitorii acestora. Iată de ce se impune un *model geografic* de regionare administrativă, care să ţină seama de realităţile din teren, de actualele arii de polarizare a centrelor de convergenţă regională şi locală, dar şi de potenţialul şi relaţiile stabilite la nivelul sistemului urban, între centrele urbane ce ar urma să susţină viitoarele structuri administrative.

2. 3. Identitatea etnică şi culturală – un criteriu de regionare administrativă a spaţiului românesc ?

În paralel cu aceste două tendinţe majore de optimizare a structurilor administrativ-teritoriale, s-a pus şi problema transformării României într-un stat regional prin exacerbarea diferenţierilor etnice şi culturale dintre provinciile istorice. Iniţiativa a fost lansată la Cluj-Napoca de către Liga Transilvania–Banat, prin preşedintele acesteia, Sabin Gherman şi are ca obiectiv organizarea României în şapte regiuni autonome: Banat, Bucovina, Dobrogea, Moldova, Muntenia, Oltenia şi Transilvania, avându-se la bază modelul spaniol al comunităţilor autonome. Acestea ar urma să fie guvernate de către o Cameră Regională, condusă de un guvernator, aleasă prin vot universal care ar urma să deţină putere legislativă secundară, cu clauză de competenţă generală în regiune. Proiectul a fost reluat ulterior sub forma unui memorandum[13] ce propune înfiinţarea unor consilii şi parlamente regionale care ar urma să funcţioneze în oraşele reşedinţă ale regiunilor. Decupajul regional ar urma să aibă la bază identitatea istorică şi social-culturală precum şi caracteristicile economice ale unităţilor teritoriale, implementarea sa urmând să necesite modificarea Constituţiei.

Considerăm însă că un stat poate fi considerat *naţional* atunci când naţiunea dominantă se află în majoritate absolută (peste 50% din populaţia totală); absenţa minorităţilor etnice într-un stat fiind o utopie. Toate statele lumii democratice admit existenţa pe teritoriul lor a unor grupuri etnice minoritare, fie ca urmare a translaţiei graniţelor pe parcursul timpului, fie ca urmare a fluxurilor migratorii. Globalizarea tehnologică şi informaţională nu poate exclude schimburile etnice şi culturale.

Datele recensământului din 18 martie 2002 atestă că din totalul populaţiei de 21.698.181 locuitori, ponderea românilor era de 89,5% (respectiv 19.409.400 persoane), nici un alt grup etnic nedepăşind 10% din populaţia totală. Maghiarii

[13] Semnatarii acestui proiect sunt intelectuali români şi maghiari, majoritatea din Transilvania: Antik Sándor – artist plastic; Alexandru Cistelecan, Caius Dobrescu, Traian Ştef, Daniel Vighi – scriitori; Ovidiu Pecican – istoric; Marius Cosmeanu – sociolog; Szokoly Elek, Hadházy Zsuzsa, Ágoston Hugó – politologi, Molnár Gusztáv şi Mircea Boari – publicişti. Iniţiativa acestui memorandum a aparţinut publicaţiei bilingve româno-maghiare „Provincia" fiind ulterior difuzată prin intermediul cotidianului „Kronika" şi al agenţiei „Mediafax". Din acest grup de iniţiativă se remarcă lipsa totală a geografilor, în condiţiile în care regionarea administrativă este o acţiune preponderent geografică.

reprezentau doar 6,6% din populaţie (respectiv 1.434.377 persoane), iar rromii (ţiganii) – 2,5% (535.250 persoane), celelalte grupuri etnice minoritare situându-se sub pragul de 0,5% din totalul populaţiei. Dacă regionarea Spaniei, invocată ca model, are la bază omogenitatea etnică şi culturală a unor regiuni (Catalonia, Ţara Bascilor şi Galiţia)[14], în cazul României acest argument nu este aplicabil, românii deţinând majoritatea absolută în toate cele şapte regiuni istorice, considerate ca potenţiale structuri de autonomie regională (Tab. 1).

Tabelul 1 - Structura etnică a regiunilor istorice româneşti, propuse pentru a fi investite cu statut de regiuni autonome (proiectul Gherman) (18 martie 2002)

REGIUNEA	TOTAL	ROMÂNI		MAGHIARI		RROMI		ALŢII	
	(loc.)	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
BANAT	1011140	858.663	84,9	57283	5,6	24043	2,4	71151	7,1
BUCOVINA	690.941	665.068	96,2	372	0,05	9362	1.3	16139	2,4
DOBROGEA	973.811	884.307	90,8	1056	0,1	8513	0,9	79935	8,2
MOLDOVA	4004242	3930309	98,1	5786	0,1	55132	1,4	13015	0,4
MUNTENIA	6471255	6270209	96,9	8638	0,1	156491	2,4	35917	0,6
OLTENIA	2332194	2266107	97,2	1681	0.1	59298	2,5	5108	0,2
TRANSILVANIA	6214598	4534737	73,0	1359561	21,9	222411	3,6	97889	1,5
TOTAL	**21698181**	**19409400**	**89,5**	**1434377**	**6,6**	**535250**	**2,5**	**319154**	**1,4**

Muntenia inclusiv municipiul Bucureşti.
Transilvania inclusiv Crişana şi Maramureş.

Suntem de acord că regiunile istorice reprezintă structurile teritoriale cele mai bine individualizate ale spaţiului românesc, însă toate se circumscriu aceleiaşi omogenităţi etnice, lingvistice şi culturale. Nu se poate vorbi de o limbă sau cultură moldovenească, diferită de una olteană sau bănăţeană, aşa cum limba şi cultura catalană sau cea bască este diferită de cea a populaţiei majoritare spaniole. Prin urmare, aplicarea modelului spaniol de regionare asupra spaţiului românesc, făcându-se abstracţie de diferenţierile majore existente între comunităţile autonome spaniole şi provinciile istorice din România considerăm că este o soluţie nerecomandabilă, putând genera tensiuni şi conflicte etnice şi sociale. Autonomia locală ar trebui să aibă în vedere în primul rând o autonomie financiară a colectivităţilor teritoriale locale şi o descentralizare a serviciilor şi mai puţin să fie orientată în direcţia unei autonomii pe criterii etnocratice.

Sporirea rolului şi atribuţiilor provinciilor istorice ca unităţi administrative de nivel regional, poate rămâne însă o problemă deschisă, soluţiile putând fi analizate numai în urma consultării populaţiei prin referendum, acţiune precedată de o amplă campanie mediatică de informare şi documentare.

[14] Din populaţia totală a Spaniei de 39,4 milioane locuitori, doar 72,3% sunt spanioli, restul fiind catalani (16,3%), galicieni (8,1%), basci (2,3%) şi de alte naţionalităţi (1%). Identitatea regională a Spaniei se sprijină deci, pe un pronunţat caracter etnic.

2. 4. Optimizarea organizării administrativ-teritoriale a României pe baza ariilor de polarizare urbană

Evoluţia sistemului urban românesc în ultimii 50 de ani a determinat mutaţii ample la nivelul relaţiilor dintre aşezări prin orientarea preferenţială a investiţiilor spre anumite centre urbane (într-o primă fază spre reşedinţele de regiuni, iar după 1968 spre noile reşedinţe de judeţ), fapt ce a contribuit la o redimensionare a zonelor de influenţă urbană. De aceea, considerăm că revenirea arbitrară la vechile unităţi administrative interbelice, fără o analiză complexă a relaţiilor actuale existente între aşezările umane, stabilite pe nivele ierarhice, ar fi o greşală, multe din fostele reşedinţe de judeţ nefiind în prezent capabile să devină centre de polarizare suficient de puternice încât să poată susţine unităţi administrative de talia judeţelor. Prin urmare, este necesară constituirea unui nivel administrativ inferior, intermediar între judeţ şi comună, asemănător *plaselor* interbelice, subordonat organelor locale judeţene.

La nivel macroteritorial, pentru simplificarea implementării politicilor de dezvoltare regională, s-a impus necesitatea identificării unităţilor administrative limitrofe cu profiluri economico-sociale asemănătoare şi gruparea acestora în provincii istorice, bine individualizate în decursul timpului pe baza tradiţiilor, complementarităţilor economico-sociale şi a patrimoniului cultural şi spiritual comun. Funcţionalitatea acestora este proiectată în psihologia locuitorilor; regiunea devine astfel *spaţiu mental*, spaţiu de raportare a identităţii locuitorilor, al comuniunii dintre om şi mediul său de viaţă, element fundamental în durabilitatea oricărei structuri spaţiale. Spaţiile mentale sunt în acelaşi timp spaţii funcţionale, dar şi spaţii de omogenitate etnică şi culturală; spaţii structurate de jos în sus, pe baza relaţiilor dintre colectivităţile locale. Regiunile europene sunt, în cea mai mare parte a lor, spaţii mentale constituite în decursul unui îndelungat proces istoric, identitatea regională a locuitorilor fiind, în unele cazuri, mai puternică decât cea naţională (cazul Flandrei şi Valoniei în Belgia, al landurilor germane şi austriece, al regiunilor italiene şi franceze sau al comunităţilor autonome spaniole). De aceea, considerăm că regiunile care au ajuns la stadiul de spaţii mentale sunt cele mai viabile pentru a fi investite cu statut administrativ. Teritoriul românesc este structurat în trei tipuri de spaţii mentale, corespunzătoare a trei nivele spaţiale distincte: *macroteritorial* (provinciile istorice), *mezoteritorial* („ţările" istorice) şi *microteritorial*, asociat localităţii de origine a individului.

Iată de ce, prin prezentul demers se propune realizarea unui decupaj administrativ a teritoriului României după un *sistem regional*, pornit de la provinciile istorice, ce corespund unor spaţii mentale puternic conturate, cu relaţii funcţionale (infrastructură şi sisteme de interacţiune umană) bine individualizate, al căror rol ar trebui amplificat. Nivelul mediu ar urma să fie reprezentat de cel departamental (judeţean) şi, în unele cazuri, de cel subdepartamental, similar plaselor interbelice, iar cel inferior, de nivelul comunal (comune, oraşe sau municipii), rolul regiunilor de dezvoltare rămânând doar teritorial-statistic, nu şi administrativ.

Pentru stabilirea configuraţiei decupajului administrativ propus, s-a avut în vedere parcurgerea a trei etape distincte:

I. Identificarea centrelor de convergenţă regională şi locală capabile de a fi investite cu funcţie administrativă, pe nivele ierarhice, în funcţie de actualul lor potenţial de polarizare[15]. Selectarea acestora a fost realizată pe baza antecedentelor istorice şi a poziţiei lor actuale în sistemul urban, fiind individualizate 4 eşantioane (E_1 - E_4):

- **E_1** – foste reşedinţe de regiune, între 1950 şi 1968, fiind excluse oraşele care şi-au pierdut acest statut în 1952 şi 1956. Este categoria de centre urbane care şi-au păstrat continuu, pe tot parcursul secolului al XX-lea, funcţia de centre administrative de prim rang;
- **E_2** – reşedinţe de judeţ actuale, investite sau reinvestite cu acest statut prin reorganizarea administrativă din 1968. Majoritatea acestora au fost centre administrative şi în perioada interbelică, unele fiind şi reşedinţe de regiune între 1950-1952 şi chiar între 1952-1956 (Arad şi Bârlad). Toate însă şi-au pierdut între 1956 şi 1968 statutul de centre administrative de nivel regional sau departamental, fapt ce a avut repercusiuni negative asupra dinamicii lor economico-sociale;
- **E_3** – foste reşedinţe de judeţ între 1925 şi 1950, care nu au mai fost reinvestite ulterior cu acest statut. Pentru cea mai mare parte a lor, consecinţa a constat într-o evoluţie stagnantă, adesea chiar regresivă, în pofida încercărilor de reabilitare prin investirea cu statut de municipiu, sau/şi prin localizarea preferenţială a unor investiţii industriale, fapt ce a determinat dezechilibre la nivelul ecosistemelor urbane respective;
- **E_4** – potenţiale centre administrative, oraşe a căror potenţial actual le poate permite să-şi oficializeze şi din punct de vedere administrativ rolul de centre de convergenţă locală. Sunt în general centre urbane cu peste 30.000 locuitori, declarate municipii după 1990, cu unele excepţii, care prin potenţialul lor de poziţie (situate în arii depresionare, în zone profund rurale sau cu un grad redus de accesibilitate – Sulina, Calafat, Brad, Vatra Dornei, Urziceni etc.) pot constitui nuclee de polarizare pentru mari suprafeţe.

Dintre acestea au fost înlăturate centrele urbane cu potenţial de poziţie restrictiv, situate în apropierea unor centre de polarizare regională sau locală (cazul municipiilor Mangalia, Câmpia Turzii, Aiud, Orăştie sau al oraşelor Năvodari şi Mioveni).

II. Stabilirea ariilor de polarizare ale centrelor urbane selectate, pe baza distanţelor rutiere dintre acestea şi aşezările limitrofe. În cazul în care legătura se realizează prin mai multe variante, au fost avute în vedere distanţele pe căile de acces de categorie superioară. S-a ţinut seama, indirect şi de favorabilităţile şi restricţiile naturale (configuraţia reliefului şi dispunerea reţelei hidrografice), ce determină configuraţia reţelelor de comunicaţie.

[15] Evaluarea potenţialului de polarizare s-a făcut ţinându-se seama de trei categorii de potenţial: demografic, economic şi de poziţie.

În funcţie de distanţa faţă de nucleul urban polarizator, unităţile administrative polarizate au fost grupate în mai multe categorii:

- situate în imediata vecinătate a centrului urban polarizator (sub 10 km), majoritatea acestora fiind foste comune suburbane;
- unităţi administrative intens polarizate (sub 25 km distanţă faţă de centrul urban polarizator), gradul de polarizare fiind dependent de potenţialul de polarizare al acestuia;
- unităţi administrative cu grad mediu de polarizare (între 25 şi 50 km distanţă de centrul polarizator), categorie în care se înscriu majoritatea aşezărilor rurale şi a oraşelor mici, în cadrul acestora apărând nuclee de polarizare locală secundară;
- unităţi administrative slab polarizate, situate la peste 50 km distanţă faţă de nucleul urban polarizator, ce definesc ariile profund rurale, de polarizare difuză. Au fost individualizate astfel, 14 areale de polarizare difuză în raport de potenţialele centre administrative.
    1. Câmpia Brăilei, Munţii Măcinului şi Podişul Casimcei;
    2. Dobrogea de sud (la sud de Valea Casimcei);
    3. Bărăganul ialomiţean;
    4. Câmpia Găvanu – Burdea;
    5. Sudul şi vestul Câmpiei Olteniei şi Piemontul Getic;
    6. Munţii Locvei şi Munţii Almăjului;
    7. Vestul Câmpiei Timişului;
    8. Sudul Câmpiei Timişului;
    9. Munţii Apuseni şi Câmpia Crişurilor;
    10. Jumătatea nordică a Carpaţilor Orientali;
    11. Jumătatea estică şi sudică a Câmpiei Moldovei;
    12. Colinele Tutovei şi partea vestică a Podişului Central Moldovenesc;
    13. Carpaţii şi Subcarpaţii de Curbură;
    14. Podişul şi Câmpia Covurluiului.

Pentru a se realiza o evaluare cât mai aproape de situaţia reală a zonelor de influenţă a potenţialelor centre administrative, decupajul rezultat pe baza distanţelor rutiere a fost corelat cu gradul de accesibilitate la reţeaua feroviară.

Dat fiind faptul că unele dintre oraşele selectate ca potenţiale centre administrative sunt situate în ariile periferice actualelor judeţe (mai ales cele din eşantioanele 3 şi 4), zonele lor de influenţă transced limitele structurilor administrative actuale. La aceasta se adaugă şi faptul că ponderea nucleelor de polarizare intrajudeţeană este sensibil egală cu cea a nucleelor de polarizare interjudeţeană.

III. Cuantificarea relaţiilor existente între centrele urbane considerate viabile pentru a fi investite cu funcţie administrativă (eşantioanele E_1 – E_4). Au fost individualizate trei tipuri de relaţii: subordonare, competiţie şi indiferenţă, pe baza cărora structurile teritoriale rezultate pe baza ariilor de polarizare ale acestora au fost ierarhizate pe nivele administrative. Astfel, relaţiile de subordonare de la nivelul centrelor urbane au determinat relaţii de integrare la nivelul structurilor

teritoriale polarizate, acestea generând nivele administrative subdepartamentale, iar cele de competiţie şi indiferenţă, relaţii de fragmentare, conturând limitele dintre structurile administrative de nivel departamental (judeţean).

Pentru o analiză macroteritorială a decupajului administrativ propus, am luat ca bază de pornire *provinciile istorice*, structuri regionale care s-au conturat de-a lungul timpului cel mai bine ca spaţii omogene funcţional, dar şi ca spaţii mentale şi percepute (Cocean, 2002, p. 56-60). Pe fundamentul acestora, pornind de la relaţiile stabilite la nivelul sistemelor regionale de aşezări şi de la distanţele rutiere dintre centrele comunale şi nucleele de polarizare locală au fost individualizate 10 structuri macroteritoriale pe care le-am considerat viabile pentru a fi investite cu statut administrativ de nivel regional (Fig. 7).

Astfel, pentru spaţiul reunit al *Moldovei* şi *Bucovinei*, centrele de convergenţă regională sunt reprezentate de oraşele Iaşi şi Galaţi. Alte două oraşe foste reşedinţe de regiuni (Bacău şi Suceava), se pot individualiza, ca urmare a potenţialului lor de poziţie, în centre coordonatoare de echilibru, capabile de a prelua funcţiile celor două nuclee regionale, dispuse periferic, şi de a le redistribui în teritoriu.

Nordul regiunii se caracterizează printr-o fragmentare intensă generată de numeroasele oraşe foste reşedinţe administrative între 1926 şi 1950, care îşi revendică reinvestirea cu acest statut: Rădăuţi, Câmpulung Moldovenesc şi Fălticeni în judeţul Suceava şi Dorohoi în judeţul Botoşani. Subordonarea care se manifestă astăzi între aceste oraşe şi actualele centre administrative necesită constituirea unor unităţi administrative de nivel subdepartamental, care să includă spaţiul rural polarizat de acestea.

Elementul central în structurarea spaţială, pentru această zonă, este dat de binomul urban Suceava-Botoşani, aflat în relaţie de complementaritate, spre care gravitează sistemele locale de aşezări umane. Prin urmare, am considerat oportun constituirea unei structuri administrative macroteritoriale de nivel regional care să reunească sistemele de aşezări polarizate de cele două nuclee urbane. La nivel departamental, municipiul Vatra Dornei şi comunele din Depresiunea Dornelor şi zona montană limitrofă gravitează către municipiul Câmpulung Moldovenesc, tendinţa fiind de a îngloba acest areal într-o structură administrativă montană subordonată Câmpulungului.

Similar, pentru spaţiul central-moldovenesc, relaţiile existente între Roman şi Paşcani necesită înglobarea spaţiului rural polarizat de Paşcani într-o structură administrativă coordonată de Roman, iar spaţiul rural polarizat de Oneşti, într-o structură de nivel subdepartamental, coordonată de Bacău. Pe teritoriul actualului judeţ Vaslui, pe lângă reşedinţă, alte două municipii foste reşedinţe de judeţ îşi revendică reinvestirea cu această funcţie: Bârlad şi Huşi. Relaţia de competiţie existentă între Bârlad şi Vaslui, asociată cu poziţia periferică a municipiului Bârlad în cadrul judeţului, determină atracţia în zona sa de influenţă a aşezărilor rurale din nordul judeţului Galaţi, justificând constituirea unei noi unităţi administrative de nivel judeţean (Tutova), coordonată de Bârlad. Prin contrast, municipiul Huşi este subordonat net Vasluiului, iar poziţia sa marginală, aproape de frontieră şi pe o cale

secundară de acces îi diminuează considerabil zona de influenţă; în consecinţă, structura administrativă constituită pe baza acestei zone de polarizare a fost inclusă în judeţul Vaslui.

La nivel macroteritorial, potenţialul de poziţie avantajează net municipiul Bacău care tinde să preia o parte din funcţiile Iaşilor, de metropolă regională, pentru a le redistribui în teritoriu. Structura regională care ar putea fi constituită pe baza sistemului de relaţii Iaşi-Bacău ca
nuclee urbane polarizatoare ar putea include 6 potenţiale judeţe: Iaşi, Roman, Neamţ, Bacău, Vaslui şi Tutova.

În sud, prin dezvoltarea conurbaţiei bipolare Galaţi-Brăila, tinde să se contureze un nucleu polarizator unitar pentru spaţiul a trei judeţe: Covurlui (Galaţi), Brăila şi Putna (Vrancea), pe fundamentul cărora ar putea fi constituită o altă structură administrativă de nivel regional, care să transceadă deci, limita istorică a spaţiului moldovenesc. Dată fiind subordonarea evidentă a municipiului Tecuci faţă de Galaţi, judeţul Covurlui[16] ar urma să fie constituit din două unităţi de nivel subdepartamental: Galaţi şi Tecuci; municipiul Tecuci nu şi-ar putea asuma în mod eficient coordonarea unei unităţi administrative de nivel judeţean.

Muntenia, cu excepţia judeţului Brăila, ar urma să se constituie într-o singură unitate de nivel regional, polarizată de Bucureşti, alcătuită din 7 judeţe: Argeş, Buzău, Dâmboviţa, Ialomiţa, Ilfov, Prahova şi Teleorman, fiind regiunea cu cel mai mare număr de oraşe - 40 şi comune – 488.

Se impune o abordare diferită pentru Capitală şi zona sa de influenţă (4 oraşe şi 84 de comune) într-o unitate administrativă corespunzătoare zonei metropolitane a Bucureştiului (care ar îngloba structurile administrative constituite pe baza zonelor de polarizare ale municipiilor Giurgiu, Olteniţa şi Urziceni).

Judeţul Ialomiţa reprezintă una dintre zonele critice, având o structură bipolară, datorată existenţei a două centre polarizatoare: Călăraşi şi Slobozia, care tind să genereze forţe centrifuge culminând cu fragmentarea spaţială. Judeţele Teleorman şi Argeş prezintă structuri relativ similare, cu trei centre municipale, pe baza cărora ar putea fi create structuri administrative subordonate. De asemenea, municipiul Râmnicu Sărat ar putea fi reinvestit cu funcţie administrativă într-o structură subdepartamentală inclusă în judeţul Buzău. La nivelul judeţului Teleorman, subordonarea ar avea însă un caracter relativ, dificultăţile economice ale centrului Alexandria putând oricând transforma relativa subordonare a municipiilor Turnu Măgurele şi Roşiori de Vede într-o relaţie de competiţie care ar genera forţe centrifuge la nivelul structurilor subdepartamentale polarizate de acestea.

Dobrogea este provincia istorică care a înregistrat cele mai puţine schimbări administrative în decursul ultimului secol, judeţele Constanţa şi Tulcea demonstrându-şi viabilitatea. De aceea, în modelul de optimizare propus, spaţiul dobrogean ar urma să se constituie într-o structură administrativă de nivel regional.

[16] Am considerat mai adecvată denumirea „Covurlui" datorită faptului că actualul judeţ Galaţi se suprapune în cea mai mare parte peste Câmpia Covurluiului şi Podişul Covurluiului, Municipiul Galaţi având o poziţie marginală.

Totuşi, datorită importanţei şi problemelor specifice care impun un cadru coerent de abordare, ar fi necesar instituirea unui statut administrativ distinct pentru Delta Dunării şi pentru litoralul Mării Negre, subordonat autorităţilor locale judeţene.

Similar, *Oltenia*, caracterizată la rândul său printr-o mare omogenitate spaţială şi funcţională, ar putea constitui o singură unitate administrativă regională, polarizată de Craiova. O situaţie distinctă se prezintă în judeţul Olt: dezvoltarea explozivă a Slatinei (mai ales după 1968) i-a accentuat rolul coordonator în raport de Caracal (fenomen concretizat prin creşterea indicelui de hipertrofie de la 0,98 – în 1968, la 2,23 în prezent). Municipiile Caracal şi Drăgăşani, prin funcţia lor de nuclee de polarizare locală (pentru spaţiul central-sudic şi respectiv nordic al judeţului) s-ar putea constitui în centre administrative de nivel subdepartamental. Prin urmare, constituirea judeţului s-ar putea realiza prin unificarea a trei subunităţi: una centrată pe Drăgăşani în nord, aflată în netă subordonare faţă de Slatina, alta polarizată de Slatina ce ar reprezenta elementul structurant pentru întregul judeţ şi o a treia, centrată pe Caracal ce ar cuprinde jumătatea sudică a judeţului.

În judeţul Dolj, distanţa mare dintre Craiova şi Calafat (87 km) impune delimitarea unei mici subunităţi administrative periferice în sud-vest, polarizată de Caracal.

În modelul de optimizare propus, *Banatul* s-ar extinde administrativ şi la nord de Mureş, incluzând teritoriul administrativ a patru judeţe: Caraş-Severin, Timiş, Arad şi Hunedoara. Elementul structurant al regiunii astfel constituite este dat de relaţiile de cooperare dintre Timişoara şi Arad, principalele centre polarizatoare regionale. În judeţul Caraş-Severin, trei oraşe şi-ar putea revendica statutul de centru administrativ: Reşiţa, actuala reşedinţă (oraş dezvoltat mai ales în perioada 1945-1990), Caransebeş (oraş care nu a deţinut niciodată funcţie administrativă, dar care este avantajat ca urmare a poziţiei geografice – nod feroviar şi aerian) şi Oraviţa (cel mai mic dintre fostele reşedinţe de judeţ şi singurul care nu a fost încă investit cu statut de municipiu). Aceste oraşe pot îndeplini funcţia de centre administrative pentru trei unităţi subdepartamentale relativ echilibrate. De asemenea, tot fragmentat este şi judeţul Timiş: partea sa centrală şi vestul gravitează către Timişoara, centrul polarizator al întregii regiuni, în vreme ce estul se orientează către Lugoj, vechea reşedinţă a judeţului Severin, oraş subordonat Timişoarei.

Spaţiul hunedorean, centrat pe interurbaţia Deva – Hunedoara, deşi aparţine istoric Transilvaniei, este strâns legat prin specializarea industrială de minereurile de fier din Munţii Poiana Ruscă şi de siderurgia reşiţeană, fapt ce favorizează axa de gravitaţie către Banat şi Timişoara.

Nord-vestul ţării, ce reuneşte judeţele *Maramureş* şi *Satu Mare* alcătuieşte o altă unitate de nivel regional, structurată prin relaţiile de cooperare dintre reşedinţele celor două judeţe: Baia Mare şi Satu Mare.

Spaţiul maramureşean este divizat prin existenţa obstacolelor orografice ce separă cele două entităţi istorice, coordonată fiecare de către un nucleu polarizator: Sighetu Marmaţiei pentru Maramureşul propriu-zis (Depresiunea Maramureşului),

fosta reşedinţă de judeţ şi Baia Mare, actualul centru administrativ, oraş dezvoltat pe baza industriei minereurilor neferoase, mai ales după 1950. Similar, în judeţul Satu Mare a fost individualizată o subunitate polarizată de Carei, subordonată municipiului Satu Mare.

Transilvania este cea mai mare dar şi cea mai divizată provincie istorică a ţării: 10 judeţe cu 24 unităţi subdepartamentale (plase). În spaţiul transilvan au fost individualizate două potenţiale structuri administrative macroteritoriale de tip regional: una polarizată de municipiul Cluj-Napoca, alta structurată prin relaţiile complexe de cooperare dintre Braşov şi Sibiu.

Partea centrală şi nord-vestică a Transilvaniei, inclusiv *Crişana*, reunind 6 judeţe (Cluj, Sălaj, Bistriţa-Năsăud, Mureş, Alba şi Bihor) gravitează către Cluj-Napoca, metropolă regională cu funcţii complexe, a cărei rază de polarizare se întinde difuz până la Oradea, Sibiu şi Baia Mare.

Spaţiul *Crişanei*, polarizat de municipiul Oradea, se află într-o relativă subordonare faţă de Cluj-Napoca. Lipsa unor centre urbane importante, care să poată prelua din funcţiile Oradei pentru a le redistribui în teritoriu, face imposibilă individualizarea unor unităţi de nivel subdepartamental, nivelul local prezentând în schimb un mare grad de fragmentare: 89 unităţi (81 comune şi 8 oraşe).

Judeţele Alba, Mureş şi Cluj se caracterizează prin reţele urbane constituite dintr-un număr mare de oraşe de mărime medie: Blaj, Sebeş şi Cugir în judeţul Alba; Sighişoara, Reghin şi Târnăveni în judeţul Mureş; Dej şi Turda în judeţul Cluj. Sunt centre polarizatoare de importanţă locală, dar care se pot constitui în nuclee de polarizare pentru unităţi administrative de nivel subdepartamental. Datorită evidentei subordonări a acestora faţă de actualele centre administrative, procesele de fragmentare au un caracter relativ; acestea se manifestă numai prin existenţa unui mare număr de unităţi subdepartamentale, nu însă şi prin tendinţa de fragmentare a structurilor administrative de nivel departamental. Este şi situaţia judeţelor din sudul Transilvaniei, Sibiu şi Braşov, prin subordonarea municipiului Mediaş faţă de Sibiu, respectiv a Făgăraşului faţă de Braşov.

O situaţie relativ diferită se înregistrază în judeţul Harghita, unde cele două subunităţi (Ciuc şi Odorhei) au fost constituite pe baza zonelor de influenţă a două oraşe aflate în relaţie de competiţie: Miercurea Ciuc (dezvoltat intensiv în ultimii 50 de ani) şi Odorheiu Secuiesc (fosta reşedinţă a judeţului Odorhei).

La nivel naţional, judeţele care ar prezenta o structură compactă, fără treapte administrative intermediare de tipul plaselor, ar fi următoarele:

- Putna (Vrancea), Tutova, Neamţ şi Iaşi, în Moldova;
- Brăila şi Dâmboviţa, în Muntenia;
- Gorj, Mehedinţi şi Vâlcea, în regiunea olteană;
- Sălaj, Bistriţa-Năsăud, Trei Scaune (Covasna), Bihor şi Arad în Transilvania (inclusiv Banat şi Crişana).

În acelaşi timp, atât tradiţia istorică cât şi specificul geografic impune modificarea denumirii unor unităţi administrative şi revenirea pe harta administrativă a ţării a unor vechi denumiri româneşti, cum ar fi Vlaşca, Romanaţi, Tutova, Fălciu, Putna, Târnava etc.

Celor 10 potenţiale regiuni administrative delimitate pe baza ariei de polarizare a nucleelor de convergenţă regională şi a relaţiilor dintre acestea, li se pot atribui următoarele denumiri, ţinând seama de specificitatea provinciilor istorice în care se integrează:

1. *Bucovina* sau *Moldova de Nord*, axată pe cooperarea dintre Botoşani şi Suceava;
2. *Moldova Centrală*, axată pe cooperarea dintre Iaşi şi Bacău;
3. Regiunea *Dunărea de Jos*, polarizată de conurbaţia Galaţi-Brăila;
4. *Dobrogea*, polarizată de Constanţa;
5. *Muntenia*, polarizată de Bucureşti;
6. *Oltenia*, polarizată de Craiova;
7. *Banat*, polarizată de Timişoara şi Arad;
8. *Maramureş*, axată pe cooperarea dintre Baia Mare şi Satu Mare;
9. *Transilvania*, ce include şi spaţiul *Crişanei*, polarizată de Cluj-Napoca;
10. *Transilvania de Sud-Est*, bazată pe cooperarea dintre Braşov şi Sibiu.

Denumirile celor două regiuni nordice (Bucovina şi Maramureş) au un grad mare de relativitate, acestea fiind atribuite unor structuri macroteritoriale ce depăşesc cu mult spaţiul regiunilor istorice propriu-zise. Specificul regional tradiţional al acestor spaţii ne determină însă să preferăm aceste denumiri unora impersonale, de tipul „Regiunea de Nord-Est” sau „Regiunea de Nord-Vest”.

Capitolul 3 – **ANSAMBLURI TERITORIALE MACROREGIONALE**

3. 1. Regiunile de dezvoltare

Dacă din punct de vedere geopolitic şi geostrategic, avantajele României în procesul de integrare europeană şi euroatlantică sunt incontestabile, lipsa unor performanţe economice substanţiale asociată cu nivelul ridicat de sărăcie constituie principalele piedici în calea acestui proces. Aceste discrepanţe, exprimate prin indicatori economici şi sociali (Tab. 2) contribuie la particularizarea României ca macroregiune în cadrul continentului. Prin urmare, principalul obiectiv al politicilor de dezvoltare regională în România îl constituie atenuarea dezechilibrelor care separă România de ţările Uniunii Europene pe de o parte şi a celor din interiorul spaţiului românesc, pe de altă parte.

Tabelul 2 - Principalii indicatori economico-sociali în România şi Uniunea Europeană

INDICATORI		Anul de referinţă	România	Uniunea Europeană
Populaţie rurală (%)		1999	45,1	17,5
PIB/loc ($/loc)		1997	3964	18075
Structura populaţiei ocupate (%)*	AS	1997	37,5	5,0
	IC	1997	32,0	29,4
	S	1997	30,5	65,6
Rata şomajului (%)		2000	12,2	10,7
Rata mortalităţii infantile (‰)		1999	18,6	5,5
Speranţa de viaţă la naştere (ani)	M	1995-1997	65,1	74,0
	F	1995-1997	73,0	80,5
Nivelul consumului final ($/loc)		1996	2982	11200

* AS – agricultură şi silvicultură; IC – industrie şi construcţii; S - servicii
Sursa: *** (2000), *România. Planul Naţional de Dezvoltare (2000-2002),* Agenţia Naţională pentru Dezvoltare Regională, Bucureşti.

Implementarea politicilor de dezvoltare regională este însă dificilă datorită gradului mare de fragmentare administrativă ce determină o divizare a resurselor şi a fondurilor alocate pentru dezvoltare care, asociată cu lipsa unor economii locale bine dezvoltate, ar crea condiţiile unei utilizări ineficiente a resurselor. Este motivul pentru care, odată cu intrarea în vigoare a legii pentru dezvoltarea regională în România (legea 151/1998) au fost puse bazele unei cooperări voluntare a judeţelor, concretizată în asocierea lor sub forma a 8 regiuni de dezvoltare (Fig. 8).

Aceste regiuni constituie suportul teritorial de implementare a politicilor de dezvoltare regională fără a fi însă structuri administrativ-teritoriale cu personalitate juridică. Ele corespund nivelului statistic de tip NUTS II[17] fiind formate prin asocierea a 4–7 judeţe, cu excepţia regiunii Bucureşti-Ilfov, care în pofida

[17] Nomenclatorul unităţilor teritorial-statistice (NUTS) a fost stabilit pentru a se crea un decupaj regional unic pe întreg spaţiul Uniunii Europene pe baza corespondenţei dintre nivelurile administrative şi teritorial-statistice din ţările membre.

suprafeţei reduse are o mărime demografică comparabilă cu celelalte regiuni. Structura acestora se bazează pe complementaritatea funcţională a judeţelor şi nu pe omogenitatea lor, discrepanţele intraregionale fiind superioare celor interregionale. Configuraţia lor se suprapune doar în parte regiunilor istorice (Oltenia, Banat), limitele unor regiuni separând judeţe între care există fluxuri tradiţionale (judeţele din sudul Moldovei sunt mai legate de restul Moldovei decât de Dobrogea, după cum limitele ce separă Transilvania în două regiuni sau judeţele Brăila şi Buzău de restul Munteniei, corespund unor zone de maximă concentrare a fluxurilor economice şi demografice. Prin urmare, caracterul artificial al configuraţiei regiunilor de dezvoltare le limitează considerabil gradul de viabilitate ca potenţiale structuri administrative, rolul acestora fiind doar de unităţi teritorial-statistice şi de implementare a politicilor de dezvoltare regională.

Relativa uniformitate a mărimii şi a potenţialului demografic le conferă însă viabilitate pentru o bună raportare statistică, condiţie esenţială pentru alocarea de resurse la nivel local. (Tab. 3). La aceasta se adaugă faptul că în toate regiunile ţării există zone urbane cu industrie destructurată şi zone rurale subdezvoltate, ambele generatoare de şomaj şi sărăcie. Pentru unele dintre acestea, au fost create facilităţi fiscale în domeniul investiţiilor prin acordarea regimului de zone defavorizate.

Tabelul 3 - Principalele caracteristici ale regiunilor de dezvoltare

REGIUNEA	INDICATORI				SUBREGIUNI
	Supr. (kmp)	**Popul.** (mii pers)	**PIB/loc** ($/loc)	**Rată şomaji**	
NORD-EST	36850	3808,3	3011	14,5%	• Botoşani, Vaslui, Iaşi • Suceava, Neamţ, Bacău
SUD-EST	35762	2940,5	4142	11,8%	• Brăila, Galaţi, Constanţa, Tulcea • Vrancea, Buzău
SUD	34453	3481,7	3680	11,6%	• Argeş, Dâmboviţa, Prahova • Teleorman, Giurgiu, Ialomiţa, Călăraşi
SUD-VEST	29212	2410,9	3875	11,6%	• Dolj, Olt, Mehedinţi • Gorj, Vâlcea
VEST	32034	2051,6	4556	12,1%	• Timiş, Arad • Caraş-Severin, Hunedoara
NORD-VEST	34159	2854,1	3563	10,1%	• Cluj, Bihor • Satu Mare, Maramureş, Bistriţa Năsăud, Sălaj
CENTRU	34100	2651,8	4089	10,8%	• Braşov, Sibiu • Covasna, Harghita, Mureş, Alba
BUCUREŞTI	1821	2289,7	5648	5,9%	• Bucureşti, Ilfov

Surse: *** (1997), C*arta Verde. Politica de dezvoltare regională în România,* Guvernul României şi Comisia Europeană, Programul PHARE, Bucureşti;

*** (2000), *România. Planul Naţional de Dezvoltare: 2000 – 2002*, Comisia Europeană, Agenţia Naţională pentru Dezvoltare Regională, Bucureşti

Potenţialul diferit al fiecărei regiuni, asociat cu gradul de dezvoltare al infrastructurii şi cu tipul de economie predominant, determină atât evidenţierea unor particularităţi la nivelul fiecărei regiuni, cât şi identificarea unor structuri subregionale, formate de regulă din 2-3 judeţe cu profiluri economice şi sociale

similare. O altă categorie de subregiuni o formează cele cu probleme specifice de dezvoltare (arii de mare sărăcie, arii miniere, arii cu industrie în declin, arii intens poluate sau degradate etc). Acestea au fost grupate de către experţii Agenţiei Naţionale pentru Dezvoltare Regională în trei categorii (Tab. 4):

A. *Zone tradiţional subdezvoltate* – caracterizate prin rate ridicate ale şomajului asociate cu ponderi mari ale populaţiei ocupate în agricultură. Utilizarea agricolă neraţională, distrugerea sistemelor de irigaţii şi unele calamităţi naturale (secetă excesivă, inundaţii, invazii de dăunători ai culturilor etc) au contribuit la o degradare intensă a solului, în zone în care posibilităţile de reconversie socio-profesională sunt reduse. Aceasta a determinat migrări ale populaţiei active către alte zone, un nivel ridicat al mortalităţii infantile, totul pe fondul unei infrastructuri social-culturale şi tehnico-edilitare deficitare.
B. *Zone în declin industrial* – consecinţă a politicii de hiperindustrializare dusă de autorităţile comuniste, care nu a fost bazată pe resurse locale corespunzătoare. În condiţiile abandonării sistemului economic centralizat, lanţurile trofice aprovizionare-desfacere s-au rupt, blocajele financiare conducând la disponibilizări masive şi la tensiuni sociale. Spre deosebire de zonele tradiţional subdezvoltate, acestea dispun de o infrastructură relativ dezvoltată, iar mecanismele economiei de piaţă au început să funcţioneze. Zonele miniere, cele monoindustriale sau cele cu industrie intens poluantă constituie exemple caracteristice de zone aflate în declin industrial.
C. *Zone fragile structural* – sunt zone în care problemele sociale existente tind să se agraveze pe măsura accelerării procesului de restructurare industrială şi a retragerii subvenţiilor guvernamentale, transformându-se în zone în declin industrial. Particularităţile lor sunt similare cu ale acestora, fiind caracterizate printr-o structură monoindustrială sau dominată de o singură mare unitate a industriei grele (metalurgie, minerit, chimie), generatoare de pierderi economice.

Tabelul 4 - Zone cu probleme specifice de dezvoltare

REGIUNEA	Zone tradiţional subdezvoltate	Zone în declin industrial	Zone fragile structural
Nord-Est	Botoşani, Vaslui	Suceava	Neamţ
Sud-Est	-	Brăila, Buzău	Galaţi
Sud	Teleorman, Giurgiu, Călăraşi	Dâmboviţa, Prahova	Călăraşi
Sud-Vest	Dolj, Olt	Gorj, Dolj, Olt	Gorj
Vest	-	Hunedoara	-
Nord-Vest	Maramureş, Bistriţa-Năsăud	-	Satu Mare
Centru	-	Braşov	-
Bucureşti-Ilfov	-	-	-

Sursa: *** (2000), *România. Planul Naţional de Dezvoltare: 2000 – 2002*, Comisia Europeană, Agenţia Naţională pentru Dezvoltare Regională, Bucureşti

Ca structură, suprafaţă şi mărime demografică, regiunile de dezvoltare sunt comparabile cu regiunile franceze şi italiene, cu landurile germane sau cu

comunităţile autonome spaniole, însă se deosebesc de acestea prin faptul că nu au funcţie administrativă. Viabilitatea lor derivă în primul rând din tipul de asociere: facultativă, în măsura în care judeţele interesate doresc. Legea nu prevede nici o durată de timp pentru funcţionarea lor, putând funcţiona pe o durată determinată sau nedeterminată. De asemenea, nu este reglementat nici numărul de judeţe ce pot alcătui o regiune, acelaşi judeţ putând face parte în acelaşi timp din două sau din mai multe regiuni de dezvoltare.

3. 2. Zonele transfrontaliere şi euroregiunile

Contradicţia dintre fragmentarea instituţională a teritoriului şi existenţa unor probleme transnaţionale care au impus un sistem unitar de abordare şi deci o colaborare transfrontalieră, a creat premisele apariţiei unor noi tipuri de structuri de cooperare regională, suprapuse frontierelor statale: *zonele transfrontaliere* şi *euroregiunile*. Acest tip de cooperare trebuie să ţină seama că între cele două zone frontaliere se interpune o fâşie de graniţă şi de cele mai multe ori, între ele există legislaţii diferite care impun exigenţe diferite ale cadrului de cooperare. Prin urmare, principalul pericol ce poate afecta regiunile transfrontaliere, este reprezentat de *procesul de fragmentare*; dacă acesta nu este bine coordonat la nivel central, există riscul pierderii autorităţii, zona transfrontalieră gravitând către unul dintre statele coparticipante.

Problemele care stau la baza dinamicii zonelor transfrontaliere derivă din gradul de armonizare al politicilor de dezvoltare a celor două zone frontaliere ce vin în contact. Spaţiile situate de o parte şi de alta a unei graniţe au sau nu tendinţa de a evolua în acelaşi sens, tendinţă dată de politicile centrale şi locale faţă de acestea, dar şi de situaţiile particulare din teren, care determină tipul de zonă transfrontalieră.

Într-o accepţiune largă, *zona transfrontalieră* reprezintă spaţiul situat de o parte şi de alta a frontierei, cu lăţimi ce variază între 30 şi 60 km, caracterizat printr-o variaţie tranşantă a fluxurilor umane şi materiale. Elementele determinante ce stau la baza definirii spaţiului transfrontalier sunt date de structura şi configuraţia graniţelor de stat, ce imprimă fluxurilor transfrontaliere anumite particularităţi legate de intensitate şi structură, cât şi de dispunerea nucleelor de convergenţă locală care determină orientarea acestor fluxuri. Identitatea spaţiului transfrontalier este prin urmare determinată de elementele de complementaritate şi omogenitate dintre cele două spaţii frontaliere, iar polarizarea vectorilor de cooperare transfrontalieră este condiţionată de dispunerea aşezărilor umane, îndeosebi a celor cu rol de polarizare locală şi regională.

Caracterul omogen sau eterogen al populaţiei, prezenţa sau nu a minorităţilor naţionale, gradul de dezvoltare al infrastructurii şi, nu în ultimul rând, antecedentele istorice, care au favorizat sau limitat în timp fluxurile transfrontaliere, au făcut ca zonele transfrontaliere să prezinte particularităţi diferite. Intensitatea şi variaţia fluxurilor transversale cu caracter local au condus la individualizarea a două modele teoretice de zone transfrontaliere:

Zone transfrontaliere caracterizate printr-o variaţie bruscă a fluxurilor, determinate de caracterul omogen al populaţiilor celor două zone frontaliere ce vin în contact, graniţe relativ închise, care se suprapun unor regiuni de inaccesibilitate naturală, cu un potenţial redus de locuire şi cu o infrastructură slab dezvoltată. Acestea se suprapun zonelor montane şi deşertice sau unor mari cursuri de apă, care au funcţionat de-a lungul timpului ca bariere în schimburile de populaţie şi în funcţie de care s-au conturat marile decupaje culturale ale lumii.

Zone transfrontaliere în care fluxurile transversale variază lent, datorită unui amestec progresiv al populaţiei, a prezenţei minorităţilor de o parte şi de alta a graniţei, rezultat al unor vechi raporturi de interacţiune stabilite în timp, în condiţiile unui cadru natural favorabil, a unor sisteme de aşezări bine individualizate şi a unor economii complementare. Frontierele interioare ale Uniunii Europene constituie un exemplu caracteristic în acest sens, identitatea zonelor transfrontaliere fiind dată de modul în care frontierele au transgresat şi regresat de-a lungul istoriei. Acestea devin din elemente de ruptură între două entităţi politice cu caracteristici diferite, spaţii de sudură, de armonizare între acestea, cu particularităţi economice şi culturale specifice.

Analizând din această perspectivă zonele transfrontaliere cu participare românească, se poate afirma că în vreme ce zonele transfrontaliere din sud (româno-bulgară şi româno-sârbă) prezintă caracteristici mai apropiate de prima categorie, cele cu Republica Moldova şi Ucraina, datorită extinderii blocului etnic românesc de o parte şi de alta a graniţei, se încadrează mai curând în cea de-a doua. Tot din a doua categorie se poate considera că face parte şi zona transfrontalieră româno-ungară, aceasta fiind privită de România ca pe o poartă de deschidere către Vest, către structurile europene şi euro-atlantice, în vreme ce autorităţile de la Budapesta o privesc ca pe o punte de legătură cu comunităţile maghiare din Transilvania. Este şi motivul pentru care această zonă transfrontalieră a fost extinsă prin constituirea primelor euroregiuni cu participare românească: Euroregiunea Carpatică, Euroregiunea Dunăre-Mureş-Tisa şi, mai recent, Euroregiunea Bihor-Hajdú Bihar, axată pe colaborarea dintre Oradea şi Debrecen (Tab. 5).

Tabelul 5 - Euroregiunile cu participare românească

Euroregiunea	Ţări	Unităţi administrative	Centre polarizatoare
CARPATICĂ	**România**	Satu Mare, Maramureş, Bihor, Sălaj, Botoşani, Suceava	Satu Mare, Baia Mare, Oradea, Zalău, Botoşani, Suceava
	Ungaria	Borsod-Ebauj-Zempléen, Szabolcs-Szatmar, Hajdu-Bihàr, Heves, Szolnok	Debrecen, Miskolc
	Polonia	Krosno, Przemysl, Rzeszow, Tarnow (1998)	Krosno, Przemysl, Rzeszow, Tarnow
	Slovacia	14 Okres	Bardejov, Kosice, Presov
	Ucraina	Ujgorod, Ivano-Francovsk, Lwow, Czernowcie	Ujgorod, Lwow, Ivano-Francovsk, Cernăuţi
DUNĂRE – MUREŞ – TISA	**România**	Timiş, Arad, Caraş-Severin, Hunedoara	Timişoara, Arad, Deva, Hunedoara, Reşiţa, Caransebeş
	Ungaria	Bèkés, Szolnok, Bács-Kiskun, Csongrad	Békéscsaba, Szolnok, Kecsemét, Szegéd
	Iugoslavia	Vojvodina	Novi Sad, Subotica

BIHOR – HAJDU BIHÁR	**România**	Bihor	Oradea
	Ungaria	Hajdu-Bihàr	Debrecen
PRUTUL SUPERIOR	**România**	Suceava, Botoşani	Suceava, Botoşani
	R. Moldova	Edineţ, Bălţi	Edineţ, Bălţi
	Ucraina	Cernăuţi, Ivano-Francovsk (2002)	Cernăuţi, Ivano-Francovsk
DUNĂREA DE JOS	**România**	Galaţi, Brăila, Tulcea	Galaţi, Brăila, Tulcea
	R. Moldova	Cahul	Cahul, Giurgiuleşti
	Ucraina	Odessa	Odessa, Reni, Ismail
SIRET-PRUT-NISTRU	**România**	Iaşi, Vaslui, Neamţ	Iaşi, Vaslui, Bârlad, Huşi, Neamţ
	R. Moldova	Ungheni, Lăpuşna, Chişinău, Orhei, Soroca	Ungheni, Orhei, Soroca, Hânceşti, Nisporeni, Străşeni
DUNĂRE - DOBROGEA	**România**	Constanţa, Ialomiţa, Călăraşi	Constanţa, Mangalia, Medgidia, Călăraşi, Slobozia
	Bulgaria	Dobrich, Varna	Dobrich, Varna, Silistra
GIURGIU – RUSE	**România**	Giurgiu, 13 comune	Giurgiu
	Bulgaria	7 municipalităţi	Ruse
DANUBIUS	**România**	Giurgiu, Bolintin-Vale, Mihăileşti, 46 comune	Giurgiu
	Bulgaria	8 municipalităţi	Ruse
DUNĂREA DE SUD	**România**	Alexandria, Roşiori de Vede, Turnu Măgurele, Zimnicea	Alexandria, Roşiori de Vede, Turnu Măgurele, Zimnicea
	Bulgaria	Belene, Sviştov, Nikopol	Belene, Sviştov, Nikopol
DUNĂREA 21	**România**	Calafat, Cetate, Ciupercenii Noi, Desa, Poiana Mare	Calafat
	Bulgaria	8 municipalităţi	Vidin
	Serbia	8 municipalităţi	Zajecar, Kladovo

Sursa: Ilieş, Al (2004), *România..Euroregiuni*, Ed. Universităţii din Oradea, Oradea.

La graniţa estică a României au fost constituite trei euroregiuni: Prutul Superior, Siret-Prut-Nistru şi Dunărea de Jos, cu participarea României, Republicii Moldova şi a Ucrainei (doar în cazul euroregiunilor Prutul Superior şi Dunărea de Jos). Coeziunea acestora se bazează în primul rând pe elementul etnic, euroregiunile reunind teritorii cu populaţie compact sau majoritar românească, intrate în componenţa U.R.S.S. în urma celei de-a doua note ultimative sovietice din 28 iunie 1940, consecinţă directă a tratatului secret de neagresiune germano-sovietic (Ribbentrop-Molotov). La aceasta se adaugă intensa locuire pe ambele maluri ale Prutului, aşezările dublete funcţionând ca relee de interconectare a celor două sisteme de aşezări, cristalizate pe un fundament istoric comun.

Dacă unitatea etnică constituie principalul liant al teritoriilor din stânga şi din dreapta Prutului ce alcătuiesc cele trei euroregiuni, demersurile României de integrare în structurile de cooperare europeană şi euro-atlantică impun necesitatea securizării graniţei sale estice şi controlul fluxurilor migratorii pe această relaţie. Prutul se conturează astfel pe de o parte ca o axă de *integrare*, dată de continuitatea elementului etnic şi lingvistic la care se adaugă densitatea şi continuitatea locuirii pe ambele sale maluri, iar pe de altă parte ca una de *fragmentare*, indusă de perspectiva de a deveni o frontieră, relativ stabilă, a NATO şi Uniunii Europene, fapt ce impune un cadru specific cooperării transfrontaliere. La aceasta se adaugă linia politică dură, antiromânească, promovată de autorităţile comuniste de la Chişinău, ce accentuează segregarea de o parte şi de alta a Prutului.

Euroregiunile constituie deci, structuri teritoriale create în scopul intensificării cooperării interregionale şi transfrontaliere, pentru realizarea unui spaţiu coerent de dezvoltare economică, ştiinţifică, socială şi culturală (Fig. 9).

Apariţia lor este legată de intensa cooperare transfrontalieră din spaţiul vest-european, nucleele urbane de polarizare transfrontalieră şi configuraţia graniţelor de stat constituind principalii factori generatori ai acestora. Dezvoltarea rapidă a industriei în perioada postbelică şi liberalizarea regimului vamal au contribuit la dezvoltarea unor aglomerări urbane care s-au extins peste limitele teritoriului naţional. Primele euroregiuni au apărut la graniţele Elveţiei, pe baza ariilor de polarizare a oraşelor Basel (Regio Basiliensis), Geneva (Regio Genevensis) şi Milano (Regio Insubrica), complementaritatea fluxurilor şi unitatea lingvistică constituind principalii lor factori de coeziune.

O altă categorie de euroregiuni, constituite în general după 1990, reprezintă structuri macroteritoriale, rezultate prin agregarea unităţilor administrativ-teritoriale de prim rang, structurate în general în lungul marilor coridoare de trafic paneuropean. Exemple tipice în acest sens sunt Euroregiunea Nord, constituită pe baza cooperării dintre Belgia, regiunea franceză Nord-Pas de Calais şi comitatul englez Kent; Euroregiunea Mediterana Transpirineeană, ce grupează regiunile Catalonia, Languedoc-Rousillon şi Midi Pyrénées, sau Euroregiunea Saar-Lor-Lux (Saar-Lorena-Luxemburg).

Nucleele de concentrare demografică transfrontalieră funcţionează în timp ca embrioni de constituire a euroregiunilor, prin extinderea micului trafic de frontieră la nivel macroteritorial, pe baza relaţiilor existente în cadrul sistemelor de aşezări din unităţile administrativ-teritoriale limitrofe. Este şi cazul zonei transfrontaliere aferente sectorului românesc al Dunării, fluviu care a constituit de-a lungul timpului atât o importantă axă de structurare a fluxurilor transversale, cât şi principala arteră de navigaţie fluvială, care a favorizat fluxurile cu caracter longitudinal dintre Europa Centrală şi Bazinul Mării Negre.

3. 3. Zonele metropolitane

Zonele metropolitane, ca structuri de cooperare intercomunală rezultă din complementaritatea potenţialului celor două tipuri de structuri administrative de nivel local: cele cu grad avansat de urbanizare, reprezentate de nucleele de convergenţă regională şi departamentală şi comunele incluse în zona periurbană a acestora. Primele, caracterizate prin cele mai mari densităţi de populaţie la nivelul intravilanului şi prin teritorii administrative restrânse ca suprafaţă, dispun şi de cele mai mari bugete locale; comunele limitrofe în schimb, cu resurse financiare limitate dispun de spaţii excedentare. Preţul ridicat al terenului din intravilan determină fenomenul de exurbaţie, prin localizarea unor investiţii aferente oraşului în zona sa periurbană, limitele administrative devenind pur formale. Oraşul se extinde dincolo de limitele sale administrative, ruralul evoluează de la spaţiu polarizat la spaţiu integrat (Sârbovan, 1996). Cooperarea intercomunală la nivelul spaţiului periurban devine astfel esenţială pentru o dezvoltare regională integrată.

Conceptul de *zonă metropolitană* a fost implementat pentru prima dată în S.U.A. în anii '50 sub forma „Standard Metropolitan Statistical Areas" (SMSA), fiind ulterior preluat şi de alte ţări anglo-saxone. Criteriile de identificare şi definire a unei SMSA se bazează pe structura populaţiei active şi pe fenomenul polarizării şi al migraţiilor periodice. Ele au evoluat în timp, definitivându-se în 1970, când au fost delimitate 65 SMSA:

- 1 cu peste 15 milioane locuitori (New York);
- 2 între 5 şi 10 milioane locuitori (Los Angeles-Long Beach şi Chicago);
- 3 între 3 şi 5 milioane locuitori (Philadelphia, Detroit şi San Francisco-Oakland);
- 7 între 2 şi 3 milioane locuitori;
- 20 între 1 şi 2 milioane locuitori;
- 32 între 0,5 şi 1 milion locuitori.

Constituirea acestora se bazează pe un comitat polarizator, având cel puţin un oraş cu peste 50.000 locuitori. Comitatele limitrofe lui sunt adăugate, formând SMSA dacă cel puţin 25% din populaţia activă (calculată fie la locul de muncă, fie la cel de rezidenţă), lucrează în sectoare neagricole. În plus, este necesară îndeplinirea, selectiv, şi a altor criterii (Bastié, Dézert, 1980):

- cel puţin 50% din totalul populaţiei trebuie să locuiască în zone cu densităţi de peste 150 locuitori / milă pătrată (aproximativ 63 loc/kmp);
- populaţia ocupată în sectoarele non-agricole din comitatele limitrofe celui considerat „nucleu" trebuie să depăşească 10% din cea a comitatului „nucleu";
- ca valoare absolută, populaţia activă non-agricolă trebuie să fie de peste 10.000 locuitori;
- integrarea unui comitat într-o SMSA se face dacă cel puţin 15% din populaţia activă lucrează în respectiva SMSA.

În Noua Anglie, delimitarea este şi mai riguroasă, în loc de perimetrul administrativ al comitatelor, folosindu-se ca bază de pornire pentru delimitare, teritoriul urban.

În Franţa este utilizat termenul de „Zonă de populare industrial-urbană" (ZPIU), ce înglobează unităţi administrative urbane şi rurale în care nivelul migraţiilor zilnice domiciliu – loc de muncă este relativ ridicat.

Literatura geografică românească defineşte zonele metropolitane ca fiind spaţii aflate sub influenţa unor centre urbane cu funcţii macroregionale a căror populaţie depăşeşte 1 milion locuitori, plafonul demografic al zonelor metropolitane fiind cuprins între 5 şi 30 milioane locuitori (Erdeli, *et al*. 1999). Prin urmare, extrapolat la spaţiul românesc, termenul „metropolitan" este impropriu. Metropolele regionale, cu excepţia Capitalei, se situează sub plafonul demografic de 400.000 locuitori şi polarizează spaţii ce deţin sub 1 milion locuitori, a căror caracteristici sunt mult mai apropiate zonelor periurbane. Iată de ce, în legislaţia românească a fost introdus la baza definirii zonei metropolitane caracterul asociativ al structurilor administrativ-teritoriale de nivel comunal limitrofe marilor centre urbane. Astfel, potrivit legii 351/2001 (Legea privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului naţional – Secţiunea a IV-a –

Reţeaua de localităţi), prin zonă metropolitană se înţelege „zona constituită prin asociere, pe bază de parteneriat voluntar, între marile centre urbane şi localităţile urbane şi rurale situate în zona imediată, la distanţe de până la 30 km, între care s-au dezvoltat relaţii de cooperare pe multiple planuri. Prin aceeaşi lege sunt incluse în categoria marilor centre urbane Capitala alături de 11 municipii de rangul I: Bacău, Braşov, Brăila şi Galaţi – definite ca formând singurul *sistem urban* din România, Cluj Napoca, Constanţa, Craiova, Iaşi, Oradea, Ploieşti şi Timişoara.

În cele ce urmează vom prezenta delimitarea şi principalele caracteristici a câtorva structuri de parteneriat intercomunal polarizate de un nucleu urban, unele deja constituite, altele aflate în stadiu de proiect sau doar propuneri, care prin situarea lor periferică, în proximitatea zonei frontaliere pot avea un important rol în stimularea cooperării transfrontaliere. Toate acestea însă, reprezintă practic hinterlandul unor nuclee de polarizare regională a căror populaţie nu depăşeşte 350.000 locuitori (Oradea–206.614 loc, Iaşi-320.888 loc, Galaţi–298.861 loc, Brăila–216.292 loc, Constanţa–310.471 loc – la 18 martie 2002).

Zona metropolitană Oradea (Fig. 10).

Primul „experiment" de acest fel, constituit pe bază parteneriat voluntar, este Zona metropolitană Oradea ce reuneşte teritoriul administrativ al municipiului Oradea şi cel al comunelor limitrofe - Biharia, Borş, Cetariu, Nojorid, Oşorhei, Sânmartin şi Sântandrei, cu o populaţie totală de aproximativ 257.000 locuitori, puternic polarizată de municipiul Oradea (87% din populaţia totală). Comunele Borş şi Biharea sunt limitrofe graniţei, punctele de vamă aferente zonei metropolitane Oradea fiind cele de la Episcopia Bihor-Biharkeresztes şi Borş-Artand.

Asocierea se bazează pe complementaritatea spaţială indusă de direcţiile de dezvoltare ale oraşului, de axele majore de transport, dar mai ales de preţul relativ scăzut al terenului din zona periurbană în comparaţie cu cel din intravilan ce determină extinderea infrastructurii urbane dincolo de perimetrul administrativ urban. Astfel delimitată, zona metropolitană Oradea este inclusă în zona periurbană a oraşului, extinsă până la Valea lui Mihai în nord; la Ciumeghiu, Holod şi Căpâlna în sud; Girişu de Criş şi Cheresig în vest şi Vadu Crişului-Bratca, în est (Susan, 1972).

Constituirea euroregiunii Bihor - Hajdu Bihar, axată pe parteneriatul dintre Oradea şi Debrecen a creat premisele circumscrierii zonei metropolitane Oradea ca nucleu terminal într-o arie urbanizată continuă transfrontalieră pe axa Oradea–Biharkeresztes - Berettyoujfalu – Derecske – Debrecen (74 km). La aceasta se adaugă proiectul de construire a aeroportului internaţional Oradea – Debrecen (cu două terminale: Oradea şi Debrecen) ce va contribui la urbanizarea zonei prin îmbunătăţirea infrastructurii de comunicaţii dintre cele două oraşe şi la atragerea de investiţii de-a lungul acestei axe de transport. Infrastructura rutieră potenţială este alcătuită din 16 drumuri transfrontaliere „potenţiale" dintre care în prezent sunt operative doar trei în regim internaţional şi două pentru trafic ocazional (Ilieş, 2004, p. 156).

Zona metropolitană Iaşi (Fig. 11).

La cealaltă extremitate a ţării, printr-un parteneriat între Universitatea „Al. I. Cuza" Iaşi şi autorităţile locale municipale, a fost delimitată Zona metropolitană Iaşi, ca structură de cooperare intercomunală ce reuneşte municipiul Iaşi şi 13 comune din aria sa periurbană: Aroneanu, Bârnova, Ciurea, Holboca, Leţcani, Miroslava, Popricani, Rediu, Schitu Duca, Tomeşti, Ungheni, Valea Lupului şi Victoria (Iaţu, 2004).

Elementul structurant este dat de axele rutiere şi feroviare ce converg către Iaşi, zona metropolitană Iaşi reunind atât fostele comune suburbane din imediata vecinătate a nucleului polarizator (Bârnova, Holboca, Rediu – din care s-a format în 2004 comuna Valea Lupului şi Tomeşti) cât şi comune situate în inelul periferic, care nu se mărginesc cu perimetrul administrativ al municipiului Iaşi (Schitu Duca, Ungheni, Victoria). Prin ultimele două se asigură joncţiunea zonei metropolitane Iaşi cu linia de graniţă, fluxurile transfrontaliere fiind concentrate prin punctele de vamă Iaşi-Socola-Ungheni (feroviar cu pod) şi Sculeni-Sculeni (rutier, prin transbordare cu bacul).

Zona metropolitană Iaşi are o populaţie totală de 410.870 loc (18 martie 2002), concentrată în proporţie de aproape 80% în municipiul Iaşi şi face parte din Euroregiunea Siret-Prut-Nistru, ce reuneşte judeţele Iaşi, Neamţ şi Vaslui cu raioanele din partea centrală şi nord-vestică a Republicii Moldova, aferente fostelor judeţe Ungheni, Lăpuşna, Chişinău, Orhei şi Soroca.

Zona metropolitană Galaţi-Brăila – propunere (Fig. 12).

Planul de dezvoltare a sistemului urban Galaţi şi Brăila prevede construirea unei arii urbanizate continui pe faleza Dunării, în perimetrul gurii de vărsare a Siretului, investiţie de aproximativ 1,5 miliarde USD, cu capital canadian. Investiţia, unică de acest fel în Europa de Est, ar urma să devină un adevărat oraş cu locuinţe, zone de agrement, stadioane, dotări culturale şi sanitare, campus universitar, ce se va interpune pe digul Dunării, între cele două oraşe. Aici ar urma să se individualizeze o mare arie de convergenţă a căilor de comunicaţie, prin construirea podului peste Dunăre şi a unui mare aeroport. În acest sens, a fost încheiat un acord de colaborare între cele două municipii şi judeţe, prin care ar urma să se asigure o dezvoltare unitară a întregii zone, municipalitatea din Brăila solicitând guvernului atribuirea din domeniul public a unui teren de aproximativ 500 hectare în apropiere de Galaţi, după cum în acelaşi perimetru Galaţiului i-a fost atribuit un teren de 1000 hectare pentru construcţia de locuinţe. Investiţia ar urma să fie începută prin construirea unei vaste zone rezidenţiale la Galaţi (cartierul Lunca Siretului) şi corespunzător, a uneia în nordul municipiului Brăila ce ar urma să asigure joncţiunea între cele două nuclee urbane; într-o a doua fază ar urma să fie asigurată infrastructura de transport prin construirea în acest perimetru a podului peste Dunăre, a unui aeroport internaţional şi a unei şosele între cele două oraşe, pe digul Dunării, cu patru benzi de circulaţie şi tren rapid de tip monoray. Astfel ar urma să se contureze prima conurbaţie bipolară din România, extinsă la

limita a trei judeţe: Galaţi, Brăila şi Tulcea. Prin urmare, pentru a i se asigura o dezvoltare unitară este necesară nu numai o strânsă cooperare între prefecturile celor trei judeţe, dar şi la nivelul autorităţilor locale implicate, prin constituirea unei zone metropolitane care să le includă.

Delimitarea zonei metropolitane pe care o propunem ar urma să includă 12 unităţi administrativ-teritoriale de nivel local, cu o populaţie de peste 560.000 locuitori (93,8% - populaţie urbană), dintre care 2 municipii reşedinţă de judeţ (Galaţi şi Brăila), 1 oraş (Măcin) şi 9 comune, dispuse astfel:

- în judeţul Galaţi: municipiul Galaţi şi comunele Şendreni, Tuluceşti şi Vânători;
- în judeţul Brăila: municipiul Brăila şi comunele Chiscani şi Vădeni;
- în judeţul Tulcea: oraşul Măcin şi comunele I. C. Brătianu, Grindu, Jijila şi Smârdan.

Potenţialul de poziţie este amplificat de proximitatea graniţei cu Ucraina şi Republica Moldova; situarea viitoarei conurbaţii într-o arie de „triplex confinium", pe Dunărea maritimă, la gurile Siretului şi ale Prutului, îi conferă statutul de principal nucleu polarizator transfrontalier la nivelul Euroregiunii Dunărea de Jos. Situarea graniţei pe axa fluviatilă Dunăre-Prut induce un caracter de segregare între malul românesc pe de o parte şi cel moldovenesc şi ucrainean de cealaltă parte, determinat de lipsa şi calitatea precară a podurilor, ce determină orientarea şi intensitatea fluxurilor transfrontaliere. În aceste condiţii, schimburile transfrontaliere se realizează după un sistem euroregional de tip „clepsidră" (Ilieş, 2004, p. 100), fiind canalizate prin podul de la Giurgiuleşti (relaţia Galaţi-Giurgiuleşti-Reni).

Zona metropolitană Constanţa – propunere (Fig. 13)

Un alt perimetru considerat viabil pentru dezvoltarea unei zone metropolitane este cel limitrof municipiului Constanţa. Extinderea şi dezvoltarea staţiunilor turistice estivale pe aproape întregul litoral la sud de Constanţa, existenţa unor nuclee urbane în zona sa periurbană (Năvodari, Medgidia, Basarabi, Ovidiu, Techirghiol şi Eforie), dar şi a unor centre de convergenţă a fluxurilor de transport cu caracter intermodal (aeroportul internaţional Mihail Kogălniceanu, porturile Midia-Năvodari şi Constanţa Sud–Agigea, nucleele feroviare de la Palas-Constanţa şi Valul lui Traian) au determinat individualizarea unei axe urbane cvasi-continui între Năvodari şi Mangalia cu profil industrial-portuar şi turistic. Urbanizarea intensă a întregii zone adiacente litoralului şi necesitatea unei strânse cooperări locale ca urmare a funcţionalităţii comune, unitare, a întregii zone sunt principalele argumente pentru constituirea unei zone metropolitane a municipiului Constanţa.

Aceasta ar putea cuprinde, în accepţiunea noastră, pe lângă municipiul Constanţa, oraşele Basarabi, Eforie, Năvodari, Ovidiu şi Techirghiol şi comunele Agigea, Corbu, Costineşti, Cumpăna, Lumina, Mihail Kogălniceanu, Poarta Albă, Topraisar, Tuzla şi Valul lui Traian cu potenţial demografic, economico-social şi funcţionalităţi diferite. Eforie, Techirghiol, Costineşti şi Agigea au funcţie turistică

(asociată în primele două cazuri cu cea balneoclimaterică, iar în cazul localităţii Agigea cu cea portuară); Poarta Albă, Mihail Kogălniceanu şi Valul lui Traian s-au specializat în transporturi, Năvodari şi Ovidiu sunt oraşe industriale (combinat petrochimic, respectiv termocentrală), Basarabi este oraş agroindustrial (specializat mai ales în viticultură), Cumpăna, Topraisar, Corbu au funcţie predominant agricolă, asociată, în unele cazuri cu cea militară (Topraisar, Mihail Kogălniceanu, Basarabi).

Populaţia totală a zonei metropolitane Constanţa se apropie de 450.000 locuitori, municipiul Constanţa deţinând o pondere de 69% din total, iar celelalte oraşe împreună 73.000 locuitori (16,2%), în mediul rural locuind doar 66.000 persoane (14,8%).

Fluxurile transfrontaliere sunt preluate de portul Constanţa (cel mai mare port din bazinul Mării Negre şi al patrulea din Europa[18]), care prin poziţia sa geostrategică de excepţie, la unul dintre capetele magistralei fluviale transcontinentale Dunăre-Main-Rhin, dar şi la porţile Asiei Mici şi ale bazinului caucazian, constituie o veritabilă placă turnantă a transporturilor europene şi euro-asiatice. La acestea se adaugă aeroportul internaţional Mihail Kogălniceanu şi axele de legătură spre sud, spre punctele de vamă româno-bulgare de la Negru Vodă-Kardam (feroviar) şi Vama Veche-Durankulak (rutier).

Zona metropolitană Bucureşti

Municipiul Bucureşti, prin poziţia sa distinctă în sistemul urban naţional şi regional a determinat conturarea celei mai extinse arii de polarizare urbană din România, suprapusă judeţului Ilfov, celei mai mari părţi a judeţului Giurgiu, jumătăţii vestice a judeţelor Ialomiţa şi Călăraşi, celei sudice a judeţelor Dâmboviţa şi Prahova şi celei estice a judeţului Teleorman. Aceasta se caracterizează însă printr-un grad avansat de ruralizare cu excepţia „inelului" limitrof Capitalei care, datorită preţului mai scăzut al terenului faţă de intravilan a preluat o serie de funcţionalităţi urbane: mică industrie, spaţii comerciale şi de depozitare, zone de agrement. Prin urmare, zona metropolitană Bucureşti prezintă toate caracteristicile unui spaţiu rural polarizat, aşezările urbane din acest areal (Budeşti, Mihăileşti, Fundulea, Bolintin-Vale, Buftea, Otopeni, Popeşti-Leordeni sau Voluntari) neputând prelua rolul unor nuclee de structurare spaţială.

Una din primele delimitări ale zonei metropolitane a Capitalei (Ianoş *et al.*, 1998-1999), include 92 de unităţi administrative de nivel local (83 comune şi 9 oraşe) din 5 judeţe: Ilfov, Călăraşi, Giurgiu, Dâmboviţa şi Ialomiţa (Fig. 14, Tab. 6). Aceasta este inclusă ca suprafaţă în zona de influenţă urbană a Capitalei, însă depăşeşte ca extindere zona sa periurbană (Iordan, 1973).

Tabelul 6 – Zona metropolitană Bucureşti (Ianoş *et al.*, 1998-1999)

JUDEŢUL	Oraşe / Comune
ILFOV	**Buftea, Otopeni, Popeşti-Leordeni, Voluntari**, Afumaţi, Baloteşti, Bragadiru, Brăneşti, Cernica, Chiajna, Chitila, Ciolpani, Ciorogârla, Clinceni, Corbeanca,

[18] După Rotterdam, Anvers şi Marsilia.

	Cornetu, Dascălu, Dărăşti-Ilfov, Dobreşti, Domneşti, Dragomireşti-Vale, Găneasa, Glina, Grădiştea, Gruiu, Jilava, Măgurele, Moara Vlăsiei, Mogoşoaia, Pantelimon, Periş, Petrăchioaia, Snagov, Ştefăneşti, Tunari.
CĂLĂRAŞI	**Budeşti, Fundulea, Oltenița,** Nicolae Bălcescu, Belciugatele, Căscioarele, Chirnogi, Chiselet, Curcani, Frăsinetu, Frumuşani, Fundeni, Gurbăneşti, Ileana, Luica, Mănăstirea, Mitreni, Nana, Plătăreşti, Radovanu, Săruleşti, Sohatu, Spanţov, Şoldanu, Tămădău Mare, Ulmeni, Valea Argovei, Vasilaţi.
GIURGIU	**Bolintin-Vale, Mihăileşti**, Adunaţii Copăceni, Berceni, Bolintin-Deal, Buturugeni, Colibaşi, Comana, Crevedia Mare, 1 Decembrie, Floreşti-Stoeneşti, Găiseni, Gostinari, Grădinari, Greaca, Hotarele, Joiţa, Ogrezeni, Ulmi, Valea Dragului, Vărăşti, Vânătorii Mici, Vidra.
DÂMBOVIŢA	Butimanu, Ciocăneşti, Crevedia, Niculeşti, Tărtăşeşti.
IALOMIŢA	Sineşti.
BUCUREŞTI	-

Aşezările urbane sunt scrise cu caractere îngroşate.

O altă posibilă delimitare teritorială a unei structuri administrative polarizată de Bucureşti (Iordan, 2003) propune un „district" Bucureşti care să includă alături de municipiul Bucureşti 9 suburbii, 8 oraşe (dintre care 5 sunt actuale comune) şi 30 comune (dintre care 3 sunt propuneri de noi structuri administrative) (Fig. 15, Tab. 7). Acest model de organizare, destul de frecvent utilizat, este însă specific unor state cu structură federală sau regională în care Capitala reprezintă un simbol al unificării politice a ţării (Australian Capital Territory, Distrito Federal în Brazilia sau în Mexic, Regiunea Bruxelles în Belgia, Comunidad Madrid în Spania, Districtul Columbia în S.U.A. etc).

Tabelul 7 – Districtul Bucureşti (Iordan, 2003)

SUBURBII (CARTIERE)	Cățelu, Chitila, Dobroeşti, Dudu, Fundeni, Jilava, Pantelimon, Roşu, Voluntari.
ORAŞE „SATELIT"	**Bragadiru, Brăneşti**, Buftea, **Copăcenii de Sus (1 Decembrie), Măgurele**, Otopeni, Popeşti-Leodeni, **Snagov**.
COMUNE SUBURBANE	Afumaţi, Baloteşti, **Bălăceanca**, Berceni, Cernica, Chiajna, Ciolpani, Ciorogârla, Clinceni, **Copăceni**, Corbeanca, Cornetu, Crevedia, Dascălu, Dărăşti-Ilfov, Domneşti, Dragomireşti, Găneasa, Glina, Grădiştea, Gruiu, Moara Vlăsiei, Mogoşoaia, Periş, Petrăchioaia, Sineşti, **Sinteşti**, Ştefăneşti, Tunari, Vidra.

Aşezările umane propuse pentru a fi investite cu statut de oraşe „satelit", respectiv comune suburbane sunt scrise cu caractere îngroşate.
Sursa: Iordan. I. (2003), ***România, încotro? Regionalizare Cum? Când? Structuri administrativ-teritoriale în România*****,** CD Press, Bucureşti, p. 85.

Din punct de vedere administrativ, zona limitrofă Capitalei a fost inclusă în 1981 în Sectorul Agricol Ilfov[19], conceput iniţial ca o zonă agricolă de aprovizionare imediată a Municipiului Bucureşti, subordonată acestuia[20]. Prin legea 50/1997 a fost investit cu statutul de judeţ, având reşedinţa în Municipiul

[19] Sectorul Agricol Ilfov a fost constituit, împreună cu judeţele Călăraşi şi Giurgiu prin reorganizarea administrativă a judeţelor Ialomiţa şi Ilfov. Această modificare administrativă a afectat şi apartenenţa administrativă a unor comune din judeţele Dâmboviţa şi Teleorman.
[20] În temeiul art. 8, alin. 2 al legii 2/1968.

Bucureşti, situaţie neconstituţională, datorită stabilirii reşedinţei în afara teritoriului administrativ propriu (Popescu, 1999).

Extinderea sa (asimetrică, mult mai dezvoltată către nord) nu corespunde însă nici zonei de aprovizionare cu produse agricole a Capitalei, nici zonei sale periurbane, aceasta fiind mult mai extinsă (Iordan, 1973). Constituirea Sectorului Agricol Ilfov s-a realizat prin amputarea fostului judeţ Ilfov (de la 8225 km² în 1968, la 1593 km² în prezent) şi crearea a două noi judeţe: Giurgiu şi Călăraşi. În componenţa sa iniţială se aflau 26 de comune (cu 70 de sate), cu 7 mai puţin faţă de cel mai mic judeţ (Covasna). La acestea s-au adăugat ulterior 9 comune de la judeţul Giurgiu (Berceni, Ciorogârla, Clinceni, Cornetu, Dărăşti-Ilfov, 1 Decembrie, Domneşti, Dragomireşti-Vale şi Vidra) şi 3 de la judeţul Ialomiţa (Grădiştea, Nuci, Petrăchioaia), ajungându-se la situaţia actuală: 1 oraş, 38 comune şi 100 de sate.

Prin legea 50/1997 Sectorul Agricol Ilfov a fost investit cu statut de judeţ, alcătuit din 4 oraşe, 35 comune şi 103 sate.

Proiectul unei viitoare legi a Capitalei ar urma să transforme judeţul Ilfov în Zona Metropolitană Bucureşti, alcătuită, după modelul Romei, dintr-un centru metropolitan (actualul municipiu Bucureşti) şi zone premetropolitane (comunele şi oraşele situate în Ilfov) şi condusă de un guvernator cu rang de prim-ministru şi de un administrator general al zonei metropolitane.

Fiecare localitate ar urma să-şi păstreze actuala structură administrativă, programele şi proiectele de dezvoltare urmând însă să se aplice unitar, la nivelul „zonei metropolitane". Teritorial, aceasta ar urma să cuprindă aproximativ 2050 kmp, din care 800 în domeniul rural şi 250 în cel urban. Puternica polarizare exercitată de Capitală este evidenţiată atât de structura populaţiei: aproape 2 milioane de locuitori în centrul metropolitan, faţă de circa 400.000 în zonele premetropolitane, cât mai ales de puternicele contraste de ordin economico-social şi tehnico-edilitar dintre cele două componente ale zonei metropolitane propuse.

Modelul de optimizare pe care îl propunem ca o soluţie alternativă (Fig. 16), consideră oportună o regândire de ansamblu a actualei organizări administrativ-teritoriale, pe baza relaţiilor dintre aşezările umane, respectiv a ariei de influenţă a Capitalei. Astfel, cea mai mare parte a aşezărilor rurale din judeţul Ilfov[21] se află în aria de influenţă directă a Bucureştiului, acestora adăugându-li-se altele din judeţele Giurgiu, Călăraşi, Dâmboviţa, Ialomiţa şi Teleorman. Aria de influenţă indirectă a Capitalei, cuprinde aşezările situate la distanţe mai mari, ce gravitează spre aceasta prin intermediul unor centre de convergenţă locală (Giurgiu, Oltenița şi Urziceni). Pe baza acestora au fost delimitate 3 unităţi administrative de nivel subdepartamental (de tipul plaselor interbelice) în care au fost incluse aşezări umane din actualele judeţe Ialomiţa, Giurgiu, Călăraşi şi Teleorman. S-a ajuns astfel la crearea unui macro-judeţ (Ilfov), constituit din 4 unităţi de nivel subdepartamental (de tipul plaselor interbelice) şi 145 unităţi administrative de nivel local (oraşe şi comune) ce includ 455 de aşezări umane,

[21] Excepţie fac comunele Ciolpani şi Nuci din extremitatea nordică a judeţului, situate mai aproape de Ploieşti.

suprapus zonei metropolitane a Capitalei şi chiar inclus în zona sa de polarizare (Tab. 8).

Tabelul 8 – Zona metropolitană Bucureşti – propunere (Săgeată, 2004)*

	JUDEŢUL	LOCALITĂŢILE
A. Zona de polarizare apropiată	**Giurgiu**	1 Bolintin-Vale, 2 Mihăileşti, 3 Adunaţii-Copăceni, 4 Bolintin-Deal, 5 Bucşani, 6 Bulbucata, 7 Buturugeni, 8 Călugăreni, 9 Colibaşi, 10 Comana, 11 Crevedia Mare, 12 Floreşti-Stoeneşti, 13 Găiseni, 14 Gostinari, 15 Grădinari, 16 Iepureşti, 17 Joiţa, 18 Mârşa, 19 Ogrezeni, 20 Roata de Jos, 21 Singureni, 22 Ulmi, 23 Valea Dragului, 24 Vânătorii Mici, 25 Vărăşti.
	Ilfov	26 Buftea, 27 Otopeni, 28 Voluntari, 29 Popeşti-Leordeni, 30 1 Decembrie, 31 Afumaţi, 32 Baloteşti, 33 Berceni, 34 Bragadiru, 35 Brăneşti, 36 Cernica, 37 Chiajna, 38 Chitila, 39 Ciorogârla, 40 Clinceni, 41 Corbeanca, 42 Cornetu, 43 Dărăşti-Ilfov, 44 Dascălu, 45 Dobroeşti, 46 Domneşti, 47 Dragomireşti-Vale, 48 Găneasa, 49 Glina, 50 Grădiştea, 51 Gruiu, 52 Jilava, 53 Măgurele, 54 Mogoşoaia, 55 Moara Vlăsiei, 56 Nuci, 57 Pantelimon, 58 Periş, 59 Petrăchioaia, 60 Snagov, 61 Ştefăneştii de Jos, 62 Tunari, 63 Vidra.
	Călăraşi	64 Fundulea, 65 Belciugatele, 66 Frumuşani, 67 Fundeni, 68 Ileana, 69 Plătăreşti, 70 Săruleşti, 71 Sohatu, 72 Tămădău Mare.
	Dâmboviţa	73 Brezoaiele, 74 Butimanu, 75 Ciocăneşti, 76 Crevedia, 77 Lunguleţu, 78 Niculeşti, 79 Poiana, 80 Potlogi, 81 Răcari, 82 Slobozia-Moară, 83 Tărtăşeşti.
	Ialomiţa	84 Fierbinţi-Târg, 85 Drăgoeşti, 86 Moviliţa, 87 Sineşti.
B. Zona de polarizare depărtată	**POLARIZATE DE GIURGIU**	
	Giurgiu	88 Giurgiu, 89 Băneasa, 90 Clejani, 91 Daia, 92 Frăţeşti, 93 Găujani, 94 Ghimpaţi, 95 Gogoşari, 96 Gostinu, 97 Izvoarele, 98 Letca Nouă, 99 Mihai Bravu, 100 Oinacu, 101 Prundu, 102 Putineiu, 103 Răsuceni, 104 Schitu, 105 Slobozia, 106 Stăneşti, 107 Stoeneşti, 108 Vedea.
	Teleorman	109 Bujoru, 110 Pietroşani.
	POLARIZATE DE OLTENIŢA	
	Călăraşi	111 Olteniţa, 112 Budeşti, 113 Căscioarele, 114 Chirnogi, 115 Chiselet, 116 Curcani, 117 Dorobanţu, 118 Frăsinet, 119 Gurbăneşti, 120 Luica, 121 Mănăstirea, 122 Mitreni, 123 Nana, 124 Radovanu, 125 Spanţov, 126 Şoldanu, 127 Ulmu, 128 Ulmeni, 129 Valea Argovei, 130 Vasilaţi.
	Giurgiu	131 Greaca, 132 Hotarele.
	POLARIZATE DE URZICENI	
	Ialomiţa	133 Urziceni, 134 Adâncata, 135 Alexeni, 136 Armăşeşti, 137 Axintele, 138 Bărcăneşti, 139 Brazii, 140 Ciocârlia, 141 Coşereni, 142 Dridu, 143 Ion Roată, 144 Jilavele, 145 Mănăsia.

* Numerele curente din tabel corespund cu numerele din Fig. 16.

3. 4. Zonele defavorizate

Odată cu apariţia în Monitorul Oficial al României a hotărârii de guvern privind aplicarea Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 24/1998 referitoare la

regimul zonelor defavorizate a intrat în vigoare un regim special, prin care se acordau facilităţi importante investitorilor ce dezvoltă activităţi în aceste zone. Potrivit acestui act normativ, *zonele defavorizate reprezintă arii geografice strict delimitate teritorial, alcătuite din una sau mai multe unităţi administrativ-teritoriale alăturate*, care îndeplinesc cel puţin una din următoarele condiţii:

- au structuri productive monoindustriale, care, în activitatea zonei, mobilizează mai mult de 50% din populaţia salariată şi care necesită reconversia spre noi activităţi;
- sunt zone miniere unde personalul a fost disponibilizat, în proporţie de peste 25%, prin concedieri colective datorită aplicării programelor de reconversie industrială;
- s-au efectuat concedieri colective în urma lichidării, restructurării sau privatizării unor agenţi economici, care au afectat mai mult de 25% din numărul angajaţilor cu domiciliul stabil în zona respectivă;
- rata şomajului depăşeşte cu 30% media existentă la nivel naţional;
- sunt zone izolate, lipsite de mijloace de comunicaţii, iar infrastructura este slab dezvoltată.

Considerăm însă că din lista de criterii ce definesc zonele defavorizate nu pot lipsi considerente privind posibilităţile de reconversie profesională a forţei de muncă în raport de potenţialul zonei respective, restricţii şi disfuncţionalităţi induse de intensa degradare a mediului (poluare intensă, fenomene naturale restrictive – secete prelungite, alunecări de teren, degradarea terenurilor etc) care să ofere o imagine globală asupra gradului de atractivitate a zonei respective.

În unităţile administrative declarate zone defavorizate nivelul de trai este de regulă foarte scăzut, iar venitul mediu pe locuitor este mai mic de 75% din cel naţional (Erdeli, *et al.*, 1999, p. 353).

Deşi prevăzut în lege, criteriul contiguităţii nu este îndeplinit de toate zonele defavorizate: zona *Ştei-Nucet-Drăgăneşti* este discontinuă, fiind constituită din trei perimetre distincte, iar zona *Moldova Nouă-Anina* este alcătuită din două areale distincte.

La 1 ianuarie 2003 erau declarate în România 37 de zone defavorizate (Fig. 17), cu o suprafaţă totală de 16.738,48 kmp, majoritatea acestora aflându-se în jumătatea nord-vestică a ţării, în vreme ce arealele rurale de maximă sărăcie din Moldova (îndeosebi din judeţele Botoşani şi Vaslui), din Bărăgan sau Câmpia Olteniei, cu un grad ridicat al dependenţei faţă de elementele climatice, nu beneficiază de astfel de facilităţi legislative.

Judeţele care au cele mai mari suprafeţe declarate zone defavorizate, sunt:

- *Suceava*, cu zona defavorizată Bucovina, ce ocupă 3270,51 kmp (38,24% din suprafaţa judeţului);
- *Hunedoara*, unde zonele Brad, Valea Jiului şi Hunedoara însumează 2599,62 kmp (36,8% din suprafaţa judeţului);
- *Caraş-Severin*, judeţ în care cele trei perimetre (Moldova Nouă-Anina, Bocşa şi Rusca Montană) au împreună 2366,7 kmp (27,78% din suprafaţa judeţului);

- *Maramureş*, cu 1619,43 kmp (25,7% din suprafaţă) reprezentată de perimetrele Baia Mare şi Borşa;
- *Gorj*, cu zonele miniere Albeni, Schela şi Motru-Rovinari, ce însumează 1283,25 kmp, respectiv 22,9% din suprafaţa judeţului;
- *Bistriţa-Năsăud,* unde zona minieră Rodna ocupă 1225,84 kmp (22,89% din suprafaţa judeţului);
- *Alba* (zonele Apuseni şi Cugir) cu o suprafaţă totală de 1395,27 kmp, respectiv 22,35% din suprafaţa totală a judeţului;
- *Sălaj*, cu 591,19 kmp, (15,3% din suprafaţa judeţului) – zonele Ip, Hida-Surduc-Jibou-Bălan şi Sărmăşag-Chieşd-Bobota;
- *Bihor*, cu zonele Ştei-Nucet; Borod-Şuncuiuş-Dobreşti-Vadu Crişului şi Popeşti-Derna-Aleşd, cu o suprafaţă totală de 700,1 kmp (respectiv 9,28% din suprafaţa judeţului).

La nivelul regiunilor de dezvoltare, cele mai mari suprafeţe declarate zone defavorizate sunt în Regiunea de Vest (7 zone cu o un total de 509.884 ha); în cea de Nord-Vest (9 zone, cu 413.656 ha) şi Nord-Est (5 zone, cu 398.302 ha), care concentrează împreună 79% din suprafaţa totală a zonelor defavorizate. Primele două sunt alcătuite în exclusivitate din zone miniere, Regiunea de Vest fiind dominată de zonele Brad şi Moldova Nouă – Anina (cu 324.462 ha – 63,6% din suprafaţa totală a zonelor defavorizate), iar cea de Nord-Vest de zona minieră Rodna şi de cele din judeţul Maramureş (Borşa-Vişeu şi Baia Mare). Regiunea de Nord-Est, suprapusă celei mai mari părţi a Podişului Moldovei este dominată net de zona minieră Bucovina (82,1% din suprafaţa totală a zonelor defavorizate), celelalte 4 zone defavorizate încadrându-se fie în categoria zonelor miniere (Comăneşti), fie în cea a centrelor urbane cu industrie destructurată (Paşcani, Roman şi Negreşti), în vreme ce în ariile de profundă sărăcie din mediul rural, acestea lipsesc în totalitate.

Regiunile Centrală şi de Sud-Vest concentrează împreună 283.458,18 ha, respectiv 17% din suprafaţa totală a zonelor defavorizate din România. Dacă pentru Regiunea Centrală, reprezentativă este zona Apusenilor, ce concentrează aproximativ 70% din suprafaţa zonelor defavorizate, celelalte 4 fiind constituite din perimetrele administrative ale unor oraşe cu industrie în declin, în Regiunea olteană toate cele trei perimetre declarate zone defavorizate corespund unor arii miniere din judeţul Gorj: Motru-Rovinari, Albeni şi Schela.

Regiunile de dezvoltare ce corespund în cea mai mare parte zonelor de câmpie din sudul şi estul ţării, puternic afectate de secetă, nu concentrează decât 4% din suprafaţa totală a zonelor defavorizate din România. Acestea nu corespund unor zone agricole, cum ar fi fost firesc, ci unor localităţi miniere (Filipeşti, Ceptura şi Altân-Tepe), sau unor oraşe cu industrie destructurată (Zimnicea, Mizil, Mărăşeşti, Nehoiu şi Hârşova).

Înfiinţate ca un obiectiv generos, de stimulare a investitorilor care vor să deschidă afaceri în unele regiuni slab dezvoltate economic, prin numeroasele controale ale comisarilor Gărzii financiare s-a dovedit că zonele defavorizate constituie de fapt pentru unii întreprinzători un instrument de evaziune fiscală. În

loc să ofere locuri de muncă locuitorilor din aceste zone prin prelucrarea de materii prime importate cu tot felul de facilităţi fiscale, aceştia folosesc zonele defavorizate pentru a beneficia de scutiri de taxe, societăţile respective desfăşurându-şi activitatea în oraşe din cu totul alte zone.

Dintre cele 37 de zone defavorizate luate în studiu, 15 au o structură simplă, ce se limitează la suprafaţa administrativă a unei singure localităţi, în cele mai multe cazuri oraşe mijlocii şi mici, cu industrie destructurată, aflată în declin: Copşa Mică, Cugir, Hârşova, Mărăşeşti, Mizil, Nădrag (singura aşezare rurală ce poate fi asimilată acestei categorii), Negreşti, Nehoiu şi Zimnicea. La acestea se adaugă aşezările cu profil minier, declarate zone defavorizate într-o primă etapă (1998-1999), care prin închiderea unor exploatări nerentabile au beneficiat de concedieri colective: atât din mediul rural (Altân-Tepe - Stejaru, Ceptura, Ip şi Rusca Montană) cât şi din cel urban (Baraolt şi Bălan).

Restul zonelor defavorizate au o structură complexă, ce cuprinde suprafeţele administrative a mai multor localităţi, în majoritatea cazurilor cu profil minier:

- *Albeni*, cu oraşul Târgu Cărbuneşti şi comunele Albeni, Bustuchin şi Roşia de Amaradia;
- *Apuseni*, cu oraşele Abrud, Baia de Arieş şi Zlatna şi comunele Almaşu Mare, Bistra, Bucium, Ciuruleasa, Lupşa, Mogoş, Roşia Montană, Sălciua şi Sohodol;
- *Baia Mare*, cu municipiul Baia Mare (singura reşedinţă de judeţ aflată într-o zonă defavorizată), oraşele Baia Sprie şi Cavnic şi comunele Cicârlău, Şişeşti şi Tăuţii Măgheruş;
- *Bocşa*, cu oraşul Bocşa şi comunele Dognecea, Lupac şi Ocna de Fier;
- *Borod – Şuncuiuş – Dobreşti - Vadu Crişului*, alcătuită din suprafeţele administrative ale respectivelor comune din judeţul Bihor;
- *Borşa - Vişeu*, alcătuită din suprafeţele administrative ale celor două oraşe;
- *Brad*, cu municipiul Brad şi comunele Baia de Criş, Băiţa, Blăjeni, Buceş, Bucuresci, Bulzeştii de Sus, Certeju de Sus, Criscior, Lungociu de Jos, Ribiţa, Tomeşti, Vaţa de Jos, Vălişoara şi Vorţa;
- *Bucovina*, cu municipiile Câmpulung Moldovenesc şi Vatra Dornei, oraşul Gura Humorului şi comunele Breaza, Broşteni, Cacica, Cârlibaba, Crucea, Dorna-Arini, Frasin, Fundu Moldovei, Iacobeni, Ostra, Panaci, Poiana Stampei, Pojorâta, Stulpicani şi Şaru Dornei;
- *Comăneşti*, cu oraşele Comăneşti şi Dărmăneşti şi comuna Agăş;
- *Filipeşti*, alcătuită din comunele Filipeştii de Pădure, Filipeştii de Târg şi Măgureni;
- *Hida – Surduc – Jibou - Bălan*, constituită din suprafeţele administrative ale respectivelor localităţi din judeţul Sălaj;
- *Hunedoara*, cu profil miniero-metalurgic, alcătuită din municipiul Hunedoara, oraşul Călan şi comunele Ghelari şi Teliucu Inferior;

- *Moldova Nouă - Anina*, cu oraşele Anina, Oraviţa şi Moldova Nouă şi comunele Berzasca, Bozovici, Cărbunari, Ciudanoviţa, Mehadia, Pescari, Prigor, Sasca Montană şi Sicheviţa;
- *Motru - Rovinari*, alcătuită din oraşele Motru (declarat municipiu) şi Rovinari şi din comunele Bâlteni, Cătunele, Câlnic, Drăgoteşti, Fărcăşeşti, Glogova, Mătăsari, Negomir, Plopşoru, Samarineşti şi Urdari;
- *Popeşti – Derna - Aleşd*, alcătuită din oraşul Aleşd şi din cele două comune din judeţul Bihor;
- *Rodna*, cu oraşul Sângeorz-Băi şi comunele Feldru, Ilva Mică, Lunca Ilvei, Maieru, Parva, Rebra, Rebrişoara, Rodna şi Şanţ;
- *Sărmăşag – Chieşd - Bobota*, alcătuită din suprafeţele administrative ale celor trei comune din judeţul Sălaj;
- *Schela*, constituită din oraşul Bumbeşti-Jiu şi comuna Schela;
- *Ştei - Nucet*, constituită din cele două oraşe, la care s-a alăturat ulterior, prin Hotărârea de guvern nr. 1199 din 29 noiembrie 2000, şi comuna Drăgăneşti;
- *Valea Jiului*, zonă defavorizată cu structură integral urbană, alcătuită din municipiul Petroşani şi oraşele Aninoasa, Lupeni, Petrila, Uricani şi Vulcan.

Caracteristica de bază a arealelor declarate zone defavorizate este reprezentată de colapsul modelului economic care le-a generat şi pe baza cărora au evoluat. Consecinţa activităţilor miniere a fost, în cele mai multe cazuri o intensă degradare a mediului, în special a învelişului pedologic, fapt ce restricţionează redarea acestor suprafeţe circuitului agricol. Pe de altă parte, cel puţin în bazinul minier al Olteniei, singurele exploatări rentabile sunt cele din carieră. Prin urmare, restructurarea şi eficientizarea mineritului nu se poate realiza fără delimitarea clară a suprafeţelor de exploatare şi a haldelor de steril şi evitarea extinderii pe mari suprafeţe a arealelor intens degradate şi poluate.

Pomicultura, viticultura şi zootehnia sunt trei dintre principalele direcţii de revitalizare a actualelor zone declarate defavorizate. La acestea se adaugă turismul, în unele cazuri turismul cultural sau cel industrial, principalul obstacol în dezvoltarea acestuia constând în infrastructura slab dezvoltată din zonele respective (Tab. 8).

Tabelul 8 - Posibilităţi de revitalizare a zonelor defavorizate în raport de specificul industriilor destructurate.

Zona defavorizată	Suprafaţa	Industria destructurată	Posibilităţi de revitalizare
ALBENI	28610 ha	Exploatări de lignit în carieră	Pomicultură Restructurarea mineritului
ALTÂN-TEPE	4700 ha	Exploatări de pirite cuprifere	Zootehnie, turism
APUSENI	108497 ha	Expl. min. complexe, uraniu Industrie de prelucrare primară a minereurilor	Agroturism, exploatări forestiere Expl. minereuri auro-argentifere, Pomicultură, zootehnie
BAIA MARE	75225 ha	Expl. min. complexe; industrie în aval dezvoltată pe baza	Zootehnie, turism, artizanat, pomicultură, restructurarea

		mineritului	mineritului
BARAOLT	12848 ha	Exploatări de lignit; staţie de sortare şi depozitare a lignitului	Zootehnie, industrie alimentară, turism
BĂLAN	179,18 ha	Expl. pirite cuprifere, ind. de prelucrare primară a minereurilor	Turism, industrie uşoară şi alimentară
BOCŞA	28616 ha	Exploatări de minereuri de fier şi cărbune superior	Turism (carst), pomicultură Restructurarea mineritului
BOROD-ŞUNCUIUŞ-DOBREŞTI-VADU CRIŞULUI	38675 ha	Exploatări de bauxită, cărbune brun, argilă refractară Sere legumicole şi floricole Turism	Dispunând de cele mai mari resurse de bauxită din ţară, activităţile miniere nu pot fi excluse (reconversia mineritului)
BORŞA-VIŞEU	86718 ha	Expl. min. complexe; industrie în aval dezvoltată pe baza mineritului	Turism; expl. şi prelucrarea lemnului Pomicultură
BRAD	131844 ha	Expl. minereuri auro-argentifere Expl. carbonifere	Expl. minereuri auro-argentifere Turism, artizanat
BUCOVINA	327051 ha	Exploatări pirite cuprifere Expl. min. uraniu şi forestiere	Zootehnie, ind. alimentară Turism, artizanat, expl. forestiere
CEPTURA	4705 ha	Exploatări de lignit şi ţiţei	Zootehnie şi viticultură
COMĂNEŞTI	54619 ha	Exploatări de cărbune brun şi petrol Rafinărie (Dărmăneşti)	Turism Ind. lemnului
COPŞA MICĂ	2579 ha	Metalurgia zincului şi plumbului şi prelucrarea gazului metan	Posibilităţi reduse de reconversie prin activităţi agricole şi turism, ca urmare a gradului mare de poluare
CUGIR	31030 ha	Centru metalurgic şi de construcţii de maşini (1799)	Industrie uşoară şi alimentară Turism
FILIPEŞTI	13191 ha	Exploatări de lignit şi de petrol Construcţii şi reparaţii utilaj minier	Pomicultură şi prelucrare primară a fructelor; turism istoric şi cultural
HÂRŞOVA	10902 ha	Construcţii de maşini; ind. sârmei şi a cablurilor; exploatări de calcar	Pomicultură şi viticultură; pescuit Turism (cetatea Carsium)
HIDA-SURDUC-JIBOU-BĂLAN	35578 ha	Exploatări de cărbune brun şi argilă Pomicultură	Turism istoric şi cultural Artizanat
HUNEDOARA	28518 ha	Siderurgie pe baza resurselor din zona montană limitrofă	Turism (montan, istoric şi cultural, industrial)
IP	6013 ha	Exploatări de lignit	Pomicultură şi zootehnie
MĂRĂŞEŞTI	8710 ha	Ateliere şi reparaţii feroviare Ind. chimică, Prefabricate din beton	Industria sticlei, ind. alimentară, Zootehnie, turism istoric şi cultural
MIZIL	1931 ha	Fabrici de poliuretan, mobilă, saltele, filatură de lână	Viticultură şi vinificaţie Prelucrarea lemnului
MOLDOVA NOUĂ-ANINA	192618 ha	Exploatări de huilă Exploatări de sulfuri polimetalice	Turism (Defileul Dunării, Munţii Banatului); Expl. şi prelucrarea lemnului, pomicultură, zootehnie, turism
MOTRU-ROVINARI	68882 ha	Exploatări de lignit (predominant în carieră); industrie în aval dezvoltată pe baza mineritului	Pomicultură; turism (istoric şi cultural)
NĂDRAG	13251 ha	Uzină metalurgică	Turism montan
NEGREŞTI	6114 ha	Construcţii de utilaje pentru mine şi armături din fontă; prelucrarea lemnului; ind. textilă şi alimentară	Pomicultură şi viticultură; zootehnie; Centru de cercetare agrosilvică

NEHOIU	11275 ha	Termocentrală; hidrocentrală (Nehoiaşu); prelucrarea lemnului	Industria lemnului; industrie uşoară şi artizanală; zootehnie
PAŞCANI	7540 ha	Nod feroviar, construcţii de maşini, ind. textilă	Reconversie industrială
RODNA	122584 ha	Expl. min. cuprifere şi complexe; Expl. şi prelucrarea lemnului	Turism şi artizanat; pomicultură; Prelucrarea lemnului
POPEŞTI-DERNA-ALEŞD	22990 ha	Exploatări de lignit şi de şisturi bituminoase	Pomicultură Turism istoric şi cultural
ROMAN	2978 ha	Construcţii de maşini; ind. lemnului; ind. textilă	Reconversie industrială Turism istoric şi cultural
RUSCA MONTANĂ	15437 ha	Exploatări de sulfuri polimetalice; Exploatări de marmură; Instalaţii de flotare a minereurilor	Turism montan şi industrial Restructurarea mineritului
SĂRMĂŞAG-CHIEŞD-BOBOTA	17528 ha	Exploatări de lignit	Pomicultură şi zootehnie Exploatarea lemnului
SCHELA	30833 ha	Exploatări de antracit	Turism montan şi cultural
ŞTEI-NUCET	8345 ha	Exploatări de uraniu, molibden, bismut; industrie dezvoltată pe baza mineritului	Industrie textilă (confecţii şi tricotaje) Prelucrarea lemnului Turism
VALEA JIULUI	99600 ha	Exploatări de huilă; industrie dezvoltată pe baza mineritului	Turism montan Prelucrarea lemnului
ZIMNICEA	13131 ha	Fabrici de ţevi sudate, mobilă, prefabricate din beton, textile	Port fluvial şi punct de vamă Legumicultură şi zootehnie

3. 5. „Ţările" istorice, ca structuri de cooperare intercomunală pe bază de voluntariat

Modelul britanic de cooperare intercomunală

Între structurile administrativ-teritoriale europene, comitatele engleze par să se numere printre cele mai vechi: dintre cele 45 existente în prezent, 34 datează de peste un mileniu, fiind menţionate, aproximativ între aceleaşi limite, încă din anul 1086, în culegerea cadastrală „Domesday Book", o descriere a Angliei acelor vremuri[22] (Duby, 1995, p. 140). Individualizarea lor teritorială a constituit un lung proces evolutiv, rezultat al legăturilor funcţionale dintre colectivităţile teritoriale de bază – districte şi consilii parohiale (parishes), ceea ce le-a conferit o mare stabilitate de-a lungul timpului. Acest fapt se reflectă şi în configuraţia lor: dacă în medie au o suprafaţă de numai 2897 kmp, cam jumătate din cea a departamentelor franceze sau a judeţelor româneşti, la nivel teritorial contrastele sunt evidente. La acestea se adaugă problemele generate de conexiunea unor sisteme administrative diferite: comitate în Anglia şi în Ţara Galilor, regiuni în Scoţia, districte în Irlanda de Nord. Astfel, faţă de intensa fragmentare administrativă a comitatelor engleze şi a celor din Ţara Galilor, suprafaţa medie a regiunilor scoţiene este de circa 2,5 ori mai mare (6564,5 kmp), fapt compensat însă, în parte, de potenţialul demografic mai scăzut al acestora.

[22] Acestea sunt: *Yorkshire, Lancashire, Lincolnshire, Nottinghamshire, Derbyshire, Staffordshire, Herefordshire, Worcestershire, Warwickshire, Norfolk, Suffolk, Essex, Bedfordshire, Hertfordshire, Middlesex, Buckinghamshire, Oxfordshire, Gloucestershire, Somerset, Devon, Cornwall, Dorset, Wiltshire, Berkshire, Hampshire, Surrey, Sussex, Kent, Cheshire, Shropshire.*

Prin urmare, sistemul administrativ britanic prezintă două componente definitorii: *fragmentare* şi *eterogenitate*, ambele purtând amprenta spiritului conservator britanic. Dacă relaţiile funcţionale statornicite în timp între diferitele părţi ale Regatului fac ca eterogenitatea să fie doar o caracteristică a spiritului naţional, problema fragmentării la vârful ierarhiei administrative, a impus soluţii concrete. Dacă în Franţa a fost instituit un nou nivel administrativ superior (regional), conservatorismul britanic a făcut imposibilă această abordare, preferându-se o structurare regională tot de jos în sus, similară cu cea care a dat naştere comitatelor. Încurajate şi finanţate de guvernul central, comitatele au iniţiat acţiuni de cooperare în vederea asocierii lor în grupări de comitate (NUTS 2) şi regiuni de planificare economică (NUTS 1).

Structurate doar într-o mică măsură pe regiunile istorice (Midlands, Yorkshire, Humbershire), acestea au avut ca principale elemente coagulatoare relaţiile funcţionale stabilite la nivelul aşezărilor umane, cooperarea voluntară dintre colectivităţile locale fiind orientată pentru atragerea de investiţii şi realizarea în parteneriat a anumitor obiective economice şi sociale.

Modelul francez de cooperare intercomunală

Cu cele 36.700 comune ale sale, Franţa are nivelul administrativ local cel mai fragmentat din întregul spaţiu al Uniunii Europene, situându-se la mare distanţă faţă de oricare alt stat membru. Dacă în Germania spre exemplu, numărul de comune s-a redus în anii ’70 prin fuziune de la 24.000 la numai 8500, în Franţa s-a produs un fenomen invers, similar celui care se prefigurează în ţara noastră. Cauzele ce stau la baza acestor evoluţii sunt şi ele asemănătoare: profundul ataşament al locuitorilor faţă de localitatea lor[23], puternic identificată cu un spaţiu mental, de autonomie locală, cu un mijloc de afirmare a identităţii locale în condiţiile unui sistem administrativ centralizat. Primarii, primii chemaţi să se pronunţe pentru reducerea numărului de comune invocă în general, pentru a respinge fuziunea, puternicul lor ataşament faţă de alegători. Astfel se face că din numărul total al comunelor, aproape 80% (28.600) au sub 1000 locuitori, 61% dintre ele situându-se chiar sub plafonul de 500 locuitori, ceea ce nu le permite să dispună de serviciile necesare unui real exerciţiu a puterii locale[24]. La aceasta se adaugă suprafaţa medie, extrem de redusă a unei comune franceze: numai 15,1 kmp, în cazul multora aceasta coborând sub 10 kmp. Iată de ce, prin adoptarea în 1995 a Legii privind amenajarea teritoriului a fost instituţionalizată cooperarea intercomunală prin constituirea *comunităţilor de comune* şi a *ţărilor*. Acestea reprezintă spaţii geografice omogene sub raportul potenţialului economic, demografic şi social, sau al antecedentelor istorice şi culturale, spaţii rezultate prin asocierea colectivităţilor locale de bază în vederea realizării unor proiecte comune de dezvoltare. Ele nu acoperă întregul teritoriu al ţării, ci doar spaţiile considerate a prezenta o anumită coeziune. Suprafeţele sunt variabile, încadrându-se de regulă

[23] În Franţa comuna se identifică cu teritoriul administrativ al aşezării umane (rurală sau urbană), neexistând alte aşezări care o compun (de tipul satelor, ca în România).

[24] Beatrice Giblin-Delvallet, *Dictionnaire de géopolitique*, Flammarion, Paris, 1995, coord. Y. Lacoste, p. 449-450.

între 500 şi 2000 kmp. Majoritatea *ţărilor* franceze se bazează pe omogenitatea modului de utilizare a fondului funciar, având profil agricol, viticol sau zootehnic.

„Ţările" în spaţiul românesc

Dacă „ţările" franceze reprezintă o creaţie de dată recentă, ele îşi găsesc un corespondent ancestral la nivelul spaţiului geografic românesc. Menţionate documentar încă din Evul Mediu timpuriu (1200-1300) „ţările" au căpătat pe parcursul timpului toate caracteristicile ce le definesc ca regiuni geografice specifice ale României (Ilieş, 1999). Situate pe un nivel spaţial inferior provinciilor istorice, dar superior comunităţilor locale comunale, „ţările" reprezintă cele mai caracteristice structuri teritoriale funcţionale de nivel mediu ale spaţiului românesc (Fig. 18). Viabilitatea lor a fost confirmată prin marea stabilitate în timp, devenind spaţii de raportare a identităţii locuitorilor, dar şi spaţii mentale etnografice şi spaţii trăite (l'espace vecu) (Cocean, 2002, p. 59).

La fel ca „ţările" franceze, nu acoperă întregul teritoriu naţional, ci doar vechile creuzete de locuire, corespunzătoare în general spaţiilor depresionare, ce au avut în vremurile de restrişte ale istoriei românilor, un rol de adăpost. Spre deosebire de acestea însă, „ţările" din spaţiul românesc deşi au funcţionat de-a lungul timpului şi ca entităţi politice şi politico-administrative, iar în prezent reprezintă spaţii regionale bine individualizate, nu au fost instituţionalizate legislativ. Iată de ce considerăm oportun un act normativ privind instituţionalizarea acestora prin constituirea unor structuri de cooperare intercomunală suprapuse „ţărilor" istorice, a căror funcţionalitate a fost demonstrată, dar deschise oricăror forme de asociere din afara spaţiului acestora. Acestea s-ar circumscrie unor spaţii mentale extinse la scară medie, încadrate în structurile administrative de tip departamental (Tab. 9). Prezenţa unor nuclee urbane puternice care să poată polariza eficient sistemele locale de aşezări ar putea permite transformarea unora dintre aceste „ţări" (Ţara Maramureşului, Ţara Dornelor, Ţara Bârsei, Ţara Făgăraşului, Ţara Amlaşului) în structuri administrative de nivel subdepartamental, aspect avut în vedere şi în elaborarea decupajului administrativ propus ca model de optimizare.

Tabelul 9 - Incadrarea spaţiilor mentale pe nivele de structurare spaţială.

Nivel macrospaţial	Nivel mezospaţial	Nivel microspaţial
PROVINCII ISTORICE	***„ŢĂRI"***	***COMUNE***
BANAT	ALMĂJULUI (CS)	Bozovici, Lăpuşnicu Mare, Dalboşeţ, Bănia, Şopotu Nou, Prigor, Eftimie Murgu
BUCOVINA	DORNELOR (SV)	Vatra Dornei, Dorna Candrenilor, Dorna Arini, Iacobeni, Panaci, Şaru Dornei, Poiana Stampei
CRIŞANA	BEIUŞULUI (BH)	Beiuş, Pocola, Remetea, Căbeşti, Curăţele, Budureasa, Tărcaia, Finiş, Şoimi, Uileacu de Beiuş, Drăgăneşti, Lazuri de Beiuş, Bunţeşti, Rieni, Pietroasa, Ştei, Lunca, Câmpani, Vaşcău, Nucet, Cărpinet, Criştioru de Jos
	CHIOARULUI (MM)	Şomcuta Mare, Remetea Chioarului, Copalnic Mănăştur, Satu Lung, Săcălăşeni, Mireşu Mare, Valea Chioarului

	OAŞULUI (SM)	Negreşti-Oaş, Vama, Certeze, Bixad, Călineşti-Oaş, Oraşu Nou, Târşolţ, Cămârzana, Gherţa Mică
	SILVANIEI (SJ)	Şimleu Silvaniei, Pericei, Vârşolţ, Crasna, Horoatu Crasnei, Cizer, Bănişor, Sâg, Vălcău de Jos, Nuşfalău, Ip
	ZARANDULUI (AR)	Sebiş, Vârfurile, Pleşcuţa, Gurahonţ, Brazii, Dieci, Almaş, Chisindia, Dezna, Igneşti, Moneasa, Buteni, Bârsa, Bocsig, Şilindia, Tăuţ, Cărand
DOBROGEA	-	-
MARA-MUREŞ	MARAMUREŞULUI (MM)	Sighetu Marmaţiei, Sarasău, Câmpulung la Tisa, Săpânţa, Remeţi, Giuleşti, Vadu Izei, Călineşti, Deseşti, Ocna Şugatag, Bârsana, Rona de Jos, Rona de Sus, Bocicoiu Mare, Budeşti, Botiza, Strâmtura, Ieud, Dragomireşti, Rozavlea, Leordina, Ruscova, Repedea, Bistra, Vişeu de Sus, Vişeu de Jos, Poienile de sub Munte, Poienile Izei, Bogdan Vodă, Moisei, Borşa, Săcel, Siliştea de Sus
MOLDOVA	VRANCEI (VR)	Năruja, Vrâncioaia, Nistoreşti, Bârsăneşti, Valea Sării, Paltin, Vidra, Reghiu, Andreiaşu de Jos, Nereju, Tulnici
MUNTENIA	-	-
OLTENIA	LOVIŞTEI (VL)	Brezoi, Mălaia, Voineasa, Racoviţa, Câineni, Boişoara, Perişani
	SEVERINULUI (MH)	Drobeta-Turnu Severin, Brezniţa-Ocol, Izvoru Bârzii, Malovăţ, Şimian, Husnicioara, Căzăneşti, Şişeşti
TRANSIL-VANIA	AMLAŞULUI (SB)	Sibiu, Cisnădie, Sadu, Tălmaciu, Râu Sadului, Răşinari, Poplaca, Orlat, Gura Râului, Sălişte, Cristian, Tilişca, Şelimbăr, Ocna Sibiului, Şura Mică, Şura Mare, Roşia, Vurpăr, Slimnic, Loamneş
	BÂRSEI (BV, CV)	Braşov, Săcele, Codlea, Ghimbav, Râşnov, Cristian, Vulcan, Brad, Moieciu, Zărneşti, Poiana Mărului, Şinca Nouă, Târlungeni, Budila, Teliu, Dobârlău, Hărman, Prejmer, Sânpetru, Hălchiu, Bod, Dumbrăviţa, Feldioara, Hăghig, Măieruş, Apaţa, Belin, Vâlcele, Ilieni, Chinchiş, Dobârlău, Ozun, Sfântu Gheorghe, Valea Crişului, Bodoc, Ghidfalău, Reci, Moacşa, Boroşneu Mare, Brateş, Covasna, Zăbala, Ghelinţa, Cătălina, Cernat, Târgu Secuiesc, Turia, Sânzieni, Poian, Ojdula, Breţcu, Lemnia
	FĂGĂRAŞ (BV)	Făgăraş, Mândra, Şercaia, Şinca, Hârseni, Recea, Voila, Beclean, Lisa, Victoria, Viştea, Ucea, Şoarş, Cincu, Bruiu, Chirpăr, Arpaşu de Jos, Cârţa, Porumbacu de Jos, Avrig, Racoviţa
	HAŢEGULUI (HD)	Deva, Hunedoara, Călan, Simeria, Turdaş, Băcia, Mărtineşti, Boşorod, Bretea Română, Haţeg, Sântămăria-Orlea, Toteşti, General Berthelot, Cârjiţi, Peştişu Mic
	LĂPUŞULUI (MM)	Târgu Lăpuş, Lăpuş, Cupşeni, Suciu de Sus, Vima Mică, Cerneşti, Coroieni
	MOŢILOR (AB, HD)	Câmpeni, Abrud, Roşia Montană, Bucium, Bistra, Almaşu Mare, Lupşa, Buceş, Vidra, Sohodol, Poiana Vadului, Scărişoara, Horea, Albac, Mogoş, Vadu Moţilor, Întregalde, Ciuruleasa, Bulzeştii de Sus, Blăjeni, Buceş, Bucuresci, Crişcior
	NĂSĂUDULUI (BN)	Năsăud, Rebrişoara, Rebra, Feldru, Ilva Mică, Coşbuc, Salva, Zagra, Nimigea, Chiuza, Şintereag, Dumitra, Telciu, Dumitra, Telciu, Şieu-Odorhei

Aşezările umane cu funcţie de centru polarizator (loc central) sunt scrise îngroşat.

Capitolul 4 – **IMPACTUL DECIZIILOR POLITICO-ADMINISTRATIVE LA NIVELUL ECOSISTEMELOR URBANE. STUDIU DE CAZ: BUCUREŞTI**

4. 1. Consideraţii preliminare

Hipertrofierea Capitalei (Fig. 19) în raport cu oraşul de rang II în ierarhia urbană reprezintă una dintre principalele caracteristici ale sistemului urban românesc. Acest decalaj era la 1 iulie 1999 de 5,9 fiind depăşit în toată Europa de Est doar de cel înregistrat în Ungaria, între Budapesta şi oraşul imediat următor – Debrecen: 9,43.

Discrepanţa mare între mărimea şi potenţialul Capitalei în raport cu celelalte componente ale sistemului urban, la care s-a adăugat densitatea redusă de populaţie din intravilanul său, a impus, încă de la sfârşitul secolului al XVIII-lea, luarea unor măsuri administrative privind limitarea extinderii sale.

Ritmul de creştere a populaţiei oraşului Bucureşti a fost aproape întotdeauna unul intens, atât din punct de vedere demografic cât şi spaţial. Astfel, se presupune că, în comparaţie cu ceea ce el reprezenta în urmă cu cinci secole, pe vremea domniei lui Vlad Ţepeş (1459), suprafaţa actuală este de aproximativ cincizeci de ori mai mare (Giurescu, 1979). Este adevărat însă că, intensitatea creşterii spaţiale a fost din ce în ce mai accentuată după sec. al XVIII-lea şi mai ales în secolul al XX-lea, când au existat toate condiţiile necesare pentru o astfel de evoluţie.

Principalii factori ce au stat la baza fenomenului menţionat sunt de ordin *economic*, *politic*, *etnic* şi *tehnic*. Astfel, creşterea producţiei meşteşugăreşti, a negoţului şi apoi a industriei începând cu epoca feudală şi continuând cu cea modernă, apoi transformarea oraşului în capitala unui stat în creştere, au reprezentat puternice forţe de concentrare demografică şi extindere spaţială, cu mult mai intense decât în cazul altor oraşe. Un rol important l-a jucat etnicitatea fenomenului. Dezvoltat într-o arie de profundă românitate, Bucureştiul a fost mult timp un „sat mare“, o extinsă localitate „cu case risipite, înconjurate fiecare de curte şi grădină; orăşeanul, în privinţa aceasta, nu s-a deosebit de sătean. [...] a vrut să-şi aibă curtea şi grădina lui, cât mai mare, dacă se poate cu livadă şi vie; de aici, întinderea considerabilă, spaţiul clădit fiind o mică fracţiune a celui neclădit“ (Ibidem, p. 204). La aceasta, s-a adăugat şi faptul că, spre deosebire de oraşe din Transilvania sau de cele din apus, capitala nu a fost îngrădită de ziduri de apărare, elemente ce ar fi putut limita mult timp dezvoltarea spaţială la una strict verticală. Pe de altă parte, datorită condiţiilor naturale, mai exact a permanentului risc de cutremure cu intensitate ridicată, clădirea pe verticală a fost considerată neavantajoasă. „[...] case cu etaj n-au existat la noi pînă în veacul al XIX-lea decît ca rarisime excepţii; în general, aveau numai parter, iar cele boiereşti, un parter înălţat şi subsol. [...] Rezultatul a fost că oraşul s-a „lăţit“ mereu şi că a făcut, foarte multă vreme, impresia unui sat uriaş, înecat în verdeaţă“ (Ibidem, p. 205). Situaţia a avut consecinţe negative mai ales asupra lucrărilor edilitare foarte necesare unui oraş adevărat. Raportul disproporţionat dintre suprafaţă şi numărul de locuitori a

împiedicat construirea străzilor pavate, a reţelei de apă, canalizare şi lumină în mod echilibrat în spaţiul urban.

O analiză istorico-geografică a evoluţiei spaţiale a oraşului Bucureşti a scos în evidenţă mai multe etape.

O primă etapă a fost considerată de către specialiştii în domeniu cea a Bucureştilor lui Vlad Ţepeş. În acele timpuri de început oraşul avea o suprafaţă redusă ce se contura în actualul spaţiu al luncii Dâmboviţei din perimetrul central, al Curţii Domneşti, al vechilor străzi Lipscani, Şelari, Gabroveni etc.

Mai târziu, în perioada domniei lui Mircea Ciobanul (1545-1554) s-a realizat prima hotărnicie a oraşului ca urmare a rapidei creşteri în suprafaţă ce a îngrijorat autorităţile timpului. Era vorba atunci despre o „dublă hotărnicie", a oraşului propriu-zis şi apoi a moşiei sale.

O a treia etapă, mult mai bine redată în literatură, este cea a perioadei domniei lui Mihai Viteazul, perioadă în care existau deja câteva mahalale noi, conturate anterior: mahalaua Postăvarilor, cea a mânăstirii Târnov, cea a „calicilor" din spaţiul actual al Căii Rahovei, cea de lângă drumul Giurgiului şi cea de lângă mănăstirea Sf. Troiţă (Ibidem, p. 206).

Şi mai târziu, în secolul al XVII-lea, sub domiile lui Matei Basarab, Şerban Cantacuzino şi Constantin Brâncoveanu, dar mai ales în epoca fanarioţilor suprafaţa oraşului a crescut considerabil. La toate marginile Bucureştiului apar mahalale noi depăşind vechile hotare. Ca urmare, în secolul al XVIII-lea, domnitorul Alexandru Ipsilanti hotărniceşte iarăşi oraşul cu scopul de a limita extinderea ulterioară. Această hotărâre este încălcată foarte repede, necesitând o nouă acţiune de hotărnicie şi luarea unor măsuri aspre de limitare a creşterii spaţiale în timpul lui Mihai Şuţu. Astfel, se sublinia în actele vremii că „de trebuinţă este a-şi avea oraşul Bucureşti hotarul său jur împrejur cunoscut şi păzit de a nu se întinde şi a se lăţi nimenea mai mult cu faceri de casă afară din hotar, pentru căci şi ţăranii de pe afară, nepoftiţi fiind, vin pe marginea oraşului cu locuinţa... de pricinuiesc spargeri satelor judeţului, şi străini, necunoscuţi, neştiuţi, şi ţigani cu feluri de dobitoace, amestecîndu-se de nu se poate cunoaşte bucureşteanul de ţăran" (Giurescu, 1979, p. 207).

Situaţia nu s-a schimbat nici în continuare, astfel că şi în anul 1798 voievodul Constantin Hangerli a dat „pitac" domnesc pentru revizuirea hotarelor Bucureştilor pentru împiedicarea zidirii de case dincolo de ele. Rezultatul acestei extinderi nelimitate este bine redat în însemnările unor călători ruşi ai vremii: „Oraşul Bucureşti e cu puţin mai mic decît Moscova, ca extindere, dacă socoteşti nenumăratele grădini din oraş şi din împrejurimi" (Dimitrie Bantîş-Kamenski, 1808, în Giurescu, 1979, p. 207) sau Bucureştii au „de jur împrejur peste 20 de verste" adică peste douăzeci de kilometri (Iakovenko, în Giurescu, 1979, p. 207).

În consecinţă, toate măsurile menţionate anterior au fost continuate prin *Regulamentul organic*, care prevedea că „întinderea oraşului Bucureştilor fiind mult mai mare decât numărul populaţiei, de acum înainte va fi oprit fiecare de a face orice zidire sau clădire afară din cuprinsul cel de acum al oraşului", precizându-se foarte precis limitele intravilanului al cărui perimetru măsura pe

atunci 19.227,6 m. Tot cu acest scop, în timpul primariatului lui Ion Câmpineanu a fost încheiată o convenţie cu Ministerul de Război, prin care acesta s-a obligat să sape un şanţ în jurul oraşului, investiţie nerealizată însă, datorită schimbării guvernului. A urmat *Legea pentru mărginirea Bucureştilor*, din 14 mai 1895 care îşi propunea să limiteze extinderea haotică a oraşului prin împiedicarea sau îngreunarea parcelărilor din zona periferică, denumită „ocolul IV".[25]

O altă metodă propusă pentru limitarea extinderii intravilanului a fost crearea unei centuri de plantaţii, lată de 200-300 m, care să înconjoare oraşul, însă s-a renunţat la acest proiect din lipsă de fonduri (1915, 1928 şi 1933). Cu toate acestea, însă, suprafaţa construită în intravilan a crescut constant (Tab. 10), lucru ce a determinat autorităţile locale să mărească limita legală a oraşului, în conformitate cu starea reală. Procesul a continuat în timpul şi după cel de al doilea război mondial, astfel încât în 1957 noul plan de sistematizare fixa suprafaţa oraşului la 12 700 ha ca urmare a creşterii puternice a numărului de locuitori în condiţiile unei intense migraţii a populaţiei rurale spre urban, a nevoii de noi spaţii de locuit şi a completării suprafeţei de spaţii verzi pentru a ajunge la norma de 20 de metri pătraţi pe locuitor. În urma acestui proces continuu la începutul anilor '80 oraşul se extindea 25.000 de ha.

Tabelul 10 – Creşterea suprafeţei construite a Municipiului Bucureşti (1894-1934).

Perioada	Supr. iniţială	Supr. finală	Creşterea	Rata de creştere	Cauzele
1894-1911 (17 ani)	2714 ha	2802 ha	88 ha	5,2 ha/an	Creştere redusă datorită punerii în aplicare a *Legii de mărginire a oraşului* (1865)
1911-1926 (16 ani)	2802 ha	3741 ha	933 ha	58,3 ha/an	Creştere accentuată ca urmare a primului război mondial ce a determinat fluxuri migratorii spre capitală
1927-1935 (8 ani)	3741 ha	3860 ha	119 ha	17 ha/an	Creştere mai redusă ca urmare a intrării în vigoare a *Legii de*

[25] În articolul 6 al acestei legi, se prevedea că „nici o deschidere de stradă din ocolul IV nu se mai poate face decât în condiţiile următoare:

- Proprietarul locului pe care se deschide strada este obligat să facă cererea în scris, pentru a i se da autorizaţie de a deschide strada;
- Pe lângă cerere, va anexa planul de situaţie al locului cu stradele vecine şi pe acest plan se va indica strada ce voieşte să se deschidă;
- Când consiliul comunal o va găsi utilă, voia se va da cu următoarele condiţiuni:

a. Să se paveze strada şi trotuarele în modul ce se va prescrie de către consiliul comunal;
b. Să se facă plantaţiuni cu felul de arbori şi în condiţiunile ce se vor specifica în autorizaţia de a se deschide strada;
c. Să se hotărască provizoriu alinierea admisă pe ambele părţi prin împrejmuiri;
d. Să instaleze cu cheltuiala sa iluminatul în condiţiunile ce se vor indica de către consiliul comunal;
e. Să execute canal, dacă asemenea canal există în vreuna din stradele deja existente cu care se leagă, ori dacă primăria se obligă a prelungi canalele sale până la strada ce este a se deschide.

- În ceea ce priveşte celelalte ocoale, condiţiunile în care se vor autoriza deschiderile de strade de către particulari se vor stabili prin regulamente comunale".

					organizare a Municipiului Bucureşti din 1926

Prelucrare după ***Planul director de sistematizare al Municipiului Bucureşti*** (1934).

Sintetizând creşterea teritorială a Municipiului Bucureşti, putem distinge opt etape de evoluţie:

- *Nucleul urban existent până în 1550*, corespunzător vechii cetăţi domneşti a lui Vlad Ţepeş din incinta Piaţa Unirii-Hanul lui Manuc;
- *Perioada 1550-1600;* este prădat şi incendiat de turci în 1554, dar este refăcut ulterior şi cunoaşte o dezvoltare ascendentă în timpul domniilor lui Pătraşcu cel Bun (1554-1557) şi Alexandru II Mircea (1568-1577) (Ghinea, I, 1996);
- *Perioada 1600-1700,* caracterizată prin creşteri teritoriale moderate, în jurul nucleului central, în condiţiile stabilirii capitalei permanente a Ţării Româneşti la Târgovişte;
- *Perioada 1700-1750,* când oraşul începe să se dezvolte în ritm accelerat sub impactul investirii cu funcţie politico-administrativă (în 1659 devine capitala permanentă a Ţării Româneşti). În această perioadă au fost construite spitalele Colţea şi Sf. Pantelimon, bisericile Zlătari şi Fundenii Doamnei, este asigurată alimentarea cu apă a oraşului, este construită o nouă curte domnească, sunt încurajate meşteşugurile, comerţul şi activităţile culturale;
- *Perioada 1750-1850,* corespunzătoare în mare parte regimului fanariot (înlăturat în 1821), marchează o continuă dezvoltare spaţială a oraşului prin înglobarea unor sate din apropiere (Grozăveşti, Lupeşti, Greci etc), apariţia primelor mori, manufacturi şi cişmele, a fost construit ansamblul arhitectonic „Curtea Nouă" etc (Ghinea, I, 1996, p. 231). Dezvoltarea este frânată însă de numeroase calamităţi naturale (epidemii de ciumă în 1706, 1718, 1738, 1792 şi 1812-1813, holeră în 1831, incendii în 1719, 1738, 1804 şi 1847 cutremure în 1793, 1802 şi 1838, inundaţii în 1839, războaie în 1768-1774, 1787-1791, 1806-1812) etc.;
- *Perioada 1850-1920,* are loc o dezvoltare accentuată a oraşului prin explozia activităţilor industriale, în această perioadă conturându-se zona industrială internă. Dezvoltarea industrială atrage şi o dezvoltare tehnico-edilitară (este introdus iluminatul public, s-au pus bazele sistemului modern de alimentare cu apă prin ţevi metalice), comercială şi culturală. În această perioadă sunt construite cele mai multe dintre clădirile monumentale din zona centrală, Bucureştiul luând aspectul unei capitale moderne, europene;
- *Perioada 1920-1945,* oraşul se dezvoltă intens, după ce devine în 1918 capitala României Mari, înregistrându-se o extindere a suprafeţei construite îndeosebi pe axa nord-sud. Intravilanul depăşeşe pentru prima dată bariera hidrografică a Colentinei şi a salbei de lacuri aferente acesteia. Se consolidează zona industrială internă şi se construiesc cartierele rezidenţiale *Delavrancea*, *Filipescu* şi *Bonaparte* (Ibidem, p. 236), se dezvoltă reţeaua stradală şi infrastructura edilitară, este amenajat Parcul Herăstrău etc. Bombardamentele din toamna anului 1916 şi cutremurul din 1940 au constituit

principalii factori restrictivi ce au frânat dezvoltarea intravilanului în această perioadă;

- *După 1945,* se înregistrază cel mai rapid ritm de creştere a fondului construit, dezvoltarea edilitar-urbanistică fiind subordonată deciziilor politice prin tot felul de sistematizări şi modernizări, începând cu blocurile muncitoreşti din cartierul Ferentari, casele-tip din cartierul Bucureştii-Noi şi continuând cu demolarea unor cartiere întregi şi construirea noii zone rezidenţiale din perimetrul cartierelor Titan, Balta Albă, Drumul Taberei, Militari, Berceni, Colentina sau a unor mari artere de circulaţie ca Mihai Bravu, Ştefan cel Mare, Griviţa, Rahova, Giurgiului etc. Suprafaţa construită înregistrează practic o dublare prin construirea marii zone rezidenţiale şi a zonei industriale exterioare.

4. 2. Analiza multicriterială a potenţialului şi organizării spaţiului intravilan al Municipiului Bucureşti

Analiza potenţialului demografic

Populaţia oraşului estimată de istorici era la începutul secolului al XV-lea de numai 2000 persoane, iar la sfârşitul secolului următor ajunsese la circa 10.000. Primele referiri asupra Bucureştilor apar în a doua jumătate a secolului al XVII-lea, în consemnările unor călători străini care estimau populaţia între 50.000 şi 60.000 loc. Cele mai sigure date sunt cele de la primul recensământ din 1831: 58.794 loc. Dacă în pragul secolului al XX-lea populaţia crescuse la aproape 300.000 loc., la jumătatea aceluiaşi secol, depăşea un milion de persoane. Nivelul maxim al creşterii populaţiei (2.067.545 locuitori) a fost consemnat la recensământul din 7 ianuarie 1992. Regresul demografic ulterior, deşi lent (1.996.612 loc. - 2001), se înscrie în declinul general al populaţiei ţării, proces generat după 1989 de reducerea puternică a bilanţului natural şi de migraţia externă, cu precădere a unor grupe tinere de populaţie.

Între 1990 şi 2002 dinamica numărului de locuitori reflectă cu fidelitate „mersul tranziţiei", în câteva etape:

- şocul anilor 1990-1992, cu intensităţi maxime ale migraţiei şi schimbări rapide în dinamica populaţiei;
- intervalul 1993-1997, cu tatonări în redresarea economiei şi oscilaţii moderate ale indicatorilor demografici;
- 1998-2001, cu intensificarea procesului de restructurare în industrie şi instalarea declinului demografic.

Dinamica populaţiei este corelată cu sporul natural şi cu cel migratoriu. In ultimii ani, în Bucureşti, ca de altfel în toată ţara, natalitatea a scăzut îngrijorător, reducerea numărului populaţiei fiind determinată şi de mişcarea migratorie. La nivelul sectoarelor, sectorul III (404.812 loc.) are cel mai mare număr de locuitori, urmat de sectorul VI (401.775 loc.). La polul opus se situează sectoarele I (230.465 loc.) şi V (269.311 loc.).

În secolul al XVI-lea, Municipiul Bucureşti era o aşezare dominată de case mici, înconjurate de case şi grădini cu suprafeţe destul de extinse. Limitele aşezării de atunci se aflau la mai puţin de 1 km distanţă faţă de centru. În condiţiile date, densitatea populaţiei era cuprinsă între 100 şi 125 loc./km^2.

Oraşul Bucureşti a atras permanent populaţie atât din zona înconjurătoare cât şi din alte zone ale ţării, fenomen determinat de funcţiile comercială, administrativă şi politică cât şi de poziţia geografică deosebit de favorabilă.

De-a lungul timpului, oraşul şi-a schimbat aspectul arhitectural-urbanistic, suprafaţa grădinilor şi curţilor reducându-se sau dispărând concomitent cu înălţarea de construcţii cu 1-3 nivele. Densitatea creşte, astfel că la sfârşitul secolului al XIX-lea valoarea sa medie era de 300 loc./km^2. Dezvoltarea economică din secolul al XX-lea, paralel cu amplificarea funcţiei de capitală a determinat creşterea densităţii populaţiei de la 422,1 loc./km^2 (1930) la 754,5 loc. km^2 (1956), 1293 loc. km^2 (1966), şi 10.300 loc/km^2 (1992).

La recensământul din 2002, faţă de media la nivelul Capitalei (8449 loc./km^2) cele mai ridicate densităţi de populaţie se înregistrau în sectoarele II (12.500 loc./km^2) şi III (12.000 loc./km^2), în timp ce valorile cele mai reduse erau caracteristice pentru sectorul I (3300 loc./km^2), sectorul cu cea mai mare suprafaţă şi cu o pondere importantă a parcurilor şi zonelor forestiere de agrement.

Nivelul de înălţine al construcţiilor este determinant pentru variaţia densităţii populaţiei, În zonele periferice al intravilanului s-au construit cartiere de locuinţe cu 8-10 nivele, rezultând areale cu densităţile cele mai mari (5000-6000 loc./km^2 şi chiar mai mult).

În 1996, ca de altfel şi în 2000 cele mai ridicate densităţi ale populaţiei se înregistrează în sectorele II (peste 12.500 loc./km^2) şi III (peste 12.000 loc./km^2). Cele mai reduse densităţi se observă în sectorul I (peste 3300 loc./km^2), sector care are şi cea mai mare suprafaţă.

În privinţa structurii populaţiei pe sexe, la începutul secolului al XX-lea, populaţia Bucureştilor înclina balanţa în favoarea bărbaţilor. După cel de-al doilea război mondial însă, devine tot mai evidentă tendinţa de feminizare, fenomen caracteristic pentru secolul al XX-lea.

La nivelul sectoarelor, raportul dintre sexe înregistrează diferenţieri mici. Astfel, în cadrul sectoarelor III, IV, V şi VI populaţia feminină prezintă valori cu două procente peste jumătate. Diferenţe mai mari se înregistrează în sectoarele II şi I. Repartiţia în teritoriu a acestui fenomen reflectă mult mai clar ponderea mai ridicată a populaţiei feminine în partea centrală a oraşului, în timp ce populaţia preponderent masculină este prezentă în arealele periferice ale sectoarelor I, II, IV şi VI. Datorită mărimii demografice şi funcţiei de capitală, municipiul Bucureşti dispune de o mare diversitate a activităţilor de servicii şi industriale care atrag forţa de muncă feminină. Prezenţa femeilor în cartierele centrale se datorează în cea mai mare parte existenţei în aceste zone a unor dotări edilitare, cu personal de serviciu auxiliar, cu posibilităţi de ocupare a forţei de muncă mai numeroase dar şi cu o siguranţă mai ridicată.

În concluzie, din analiza spaţială a potenţialului demografic se constată diferenţieri atât între sectoare, cât şi în cadrul aceluiaşi sector. Cel mai ridicat potenţial demografic înregistrează sectorul III, în care atât numărul populaţiei cât şi densitatea acesteia are valorile cele mai ridicate. Tot în cadrul arealelor cu potenţial demografic ridicat încadrează şi sectoarele II şi VI. Potenţialul demografic mediu este caracteristic pentru sectoarele IV şi V, în timp ce sectorul I are cel mai scăzut potenţial (cel mai mic număr de locuitori şi cea mai scăzută valoare a densităţii populaţiei – de 3 ori mai redusă faţă de următoarea valoare în ierarhie).

Analiza populaţiei pe grupe de vârstă şi ocupaţii. Stabilirea unor areale relativ omogene sub aspectul grupelor de vârstă şi al structurii ocupaţionale.

Trecerea de la economia industrializată la cea bazată pe servicii a redus fluxurile de migraţie spre Bucureşti, ceea ce a dus la scăderea potenţialului de regenerare a populaţiei prin aportul nesemnificativ de tineri şi a diminuat dinamica pieţei forţei de muncă.

Datorită procesului de restructurare economică, Bucureştii se caracterizează printr-un nou model de mobilitate teritorială a populaţiei: migrarea populaţiei dinspre oraş spre zonele rurale, ceea ce a dus la slaba atracţie demografică a Capitalei şi la o „distribuţie inegală a grupelor de vârstă generatoare de dezechilibre în funcţionalitatea serviciilor urbane prin fluctuaţiile cererii populaţiei asupra dimensionării şi structurii ofertei cu adresabilitate socială, o piaţă a forţei de muncă instabilă, cu eroziuni sociale reglate doar de capacitatea de absorţie a mărimii demografice a oraşului" (Popescu, 1999, p.63).

Structura populaţiei pe grupe de vârstă scoate în evidenţă, ca de altfel la nivelul întregii ţări, accentuarea procesului de îmbătrânire demografică, ponderea vârstnicilor crescând datorită diminuării ratei de natalitate şi a reducerii fluxului migratoriu. La acestea se mai adaugă şi alţi factori cum ar fi limitarea familiilor de cele mai multe ori la un singur copil şi problemele financiare cu care se confruntă unele segmente de populaţie.

Capitala României este caracterizată, ca orice alt mare oraş al lumii, de rate mici ale natalităţii şi mortalităţii, deci de un spor natural redus în comparaţie cu alte centre urbane ale ţării. În ceea ce priveşte repartiţia pe grupe de vârstă la recensământul din 18 martie 2002, populaţia cuprinsă între 0-14 ani (populaţia tânără) are o pondere mai scăzută faţă de cea de 60 de ani şi peste:

- 0 - 14 ani – 242.586 loc, ceea ce reprezintă 12,6% din totalul populaţiei Capitalei;
- 15 - 59 ani – 1.330.399 loc (69,1% din total);
- 60 de ani şi peste – 353.349 loc (18,3% din total).

Analiza la nivelul sectoarelor (Tab. 11) evidenţiază ponderea ridicată a populaţiei de vârstă tânără în sectorul V, fapt explicat prin comportamentul demografic al populaţiei rrome ce deţine ponderi însemnate în cartierele Ferentari şi Rahova. Prin contrast, sectorul I se caracterizează prontr-o populaţie îmbătrânită, datorată însuşi specificului său funcţional, axat pe servicii de înaltă specializare,

specifice funcţiei de capitală, cu zone rezidenţiale de lux, rezultate în mare parte ca urmare a fenomenului de exurbaţie din marea zonă rezidenţială.

Tabelul 11 – Structura populaţiei pe sectoare şi mari grupe de vârstă (18 martie 2002).

POPULAŢIE	TOTAL (loc.)	0-14 ani (loc.)		15-59 ani (loc.)		60 ani şi peste (loc.)	
Sectorul I	231.437	47.824	2,0	143.532	2,0	40.081	6,0
Sectorul II	160.680	33.753	2,1	97.585	8,7	29.342	9,2
Sectorul III	291.235	60.406	2,9	171.790	9,5	59.039	7,6
Sectorul IV	194.247	36.976	2,6	105.865	0,0	51.406	7,4
Sectorul V	172.305	32.310	5,6	92.362	0,6	47.633	3,8
Sectorul VI	176.430	31.317	1,0	89.265	1,5	55.848	7,5

Evoluţia structurii demografice a oraşului s-a schimbat după anul 1992, când s-a resimţit trecerea de la economia centralizată la o economie liberă de piaţă, cu implicaţii asupra reducerii pieţei forţei de muncă, reducerii fluxurilor migratorii din mediul rural către cel urban (în schimb au crescut migraţiile dinspre oraş spre mediul rural) şi a reducerii potenţialului de regenerare a populaţiei.

În perioada 1992-2002 ponderea din populaţia totală a grupei de vârstă cuprinsă între 0-14 ani a scăzut de la 20,5% la 12,5%. În schimb, pentru acelaşi interval analizat, ponderea vârstnicilor de peste 60 de ani a crescut de la 16,7% la 18,3%, datorită valorilor mici ale natalităţii. Grupa adulţilor (15-59 ani) s-a caracterizat de asemenea printr-o creştere a procentului de la 62,8% la 69%.

Faţă de celelalte oraşe ale ţării, procesul de îmbătrânire demografică din Bucureşti este mult mai accentuat, afectând diferenţiat cele două sexe. Procesul este mai accentuat la populaţia feminină, datorită ratei de mortalitate mai reduse a femeilor şi a duratei medii de viaţă mai îndelungate.

Cauzele reducerii ratei natalităţii sunt datorate în principal factorului economic, la care se adaugă cel cultural:

- instabilitatea economice şi implicit a locurilor de muncă;
- scăderea nivelului de trai;
- apariţia unui comportament demografic nou şi anume predominarea familiilor cu un singur copil;
- exigenţele individuale pentru un nivel de trai mai ridicat;
- implicarea din ce în ce mai mult a femeii în societate.

Repartiţia spaţială a populaţiei în interiorul oraşului este dată de caracteristicile zonelor rezidenţiale, de vechimea acestoa, de calitatea fondului de locuinţe, cât şi de relaţia cu localizarea platformelor industriale.

Structura populaţiei pe grupe de vârstă şi implicit a fenomenului de îmbătrânire demografică scoate în evidenţă principalele caracteristici: centrul şi nordul oraşului sunt caracterizate ca areale compacte de îmbătrânire a populaţiei, având ramificaţii mai intense în vest (Drumul Taberei) şi est (Titan) şi mai reduse în sud (Rahova, Ferentari, Apărătorii Patriei). Valorile cele mai reduse ale grupei vârstnice sunt localizate în zonele rezidenţiale noi ale oraşului sau în cartierele de locuit supuse procesului de sistematizare. Putem spune că centrul şi nordul Bucureştiului sunt definite de procesul de îmbătrânire demografică cu tendinţe de extindere spre vest, în timp ce părţile de sud şi de est ale oraşului sunt caracterizate de ponderi reduse ale populaţiei de peste 60 de ani.

În Bucureşti, principala ramură a economiei este industria, urmată de comerţ şi transport, zonele cele mai fragile din punct de vedere al diversificării ocupaţionale fiind cele din vest şi est, cu implicaţii asupra formării fluxurilor de navetişti. Fiind cel mai mare oraş al ţării, un rol important în crearea locurilor de muncă îl are sectorul serviciilor precum şi alte activităţi capabile să preia excedentul de forţă de muncă rezultat în urma disponibilizărilor din din diferite ramuri industriale.

La începutul anilor '90 populaţia activă înregistra 981.000 persoane, reprezentând 46,5% din numărul total de locuitori. După 1992 numărul activilor a scăzut continuu, această scădere fiind mai mare decât cea a populaţiei totale. În anul 1997 populaţia activă s-a redus cu 107.000 persoane. Balanţa inactivi-activi s-a înclinat astfel în favoarea inactivilor care reprezintă 57,9% din total. La recensământul din anul 2002, populaţia activă a înregistrat un număr de 820.164 persoane, revenindu-i un procent de numai 42,57% din totalul populaţiei Capitalei.

La nivelul actualelor sectoare administrative, distribuţia spaţială a populaţiei ocupate din cea activă este foarte neuniformă. Astfel, gradul de ocupare a populaţiei este mai ridicat în nord-vestul şi în sud-estul Bucureştiului, între acestea interpunându-se zone cu valori mai mici. În partea de est a oraşului (sectoarele II şi III) se remarcă o structură mozaicată. Partea centrală, extinsă spre nord, vest şi sud se caracterizează prin valori mici ale ratei populaţiei ocupate, aceste sectoare fiind aceleaşi în care predomină populaţia îmbătrânită, cu deficit de populaţie ocupată.

Raportul de dependenţă economică este mai accentuat în nord-vestul oraşului, faţă de extremitatea sa sud-vestică. Partea de est a Bucureştiului se caracterizează printr-o configuraţie spaţială mai compactă, în care grupa populaţiei îmbătrânite se resimte şi la nivelul balanţei forţei de muncă. În rest, valorile mari sunt generate de ponderile reduse ale populaţiei active neocupate, de raportul redus de dependenţă economică. Aceleaşi caracteristici corespund şi pentru spaţiile favorizate de balanţa resurse-utilizare, localizate în sudul, estul şi în nordul oraşului.

Ponderea populaţiei active neocupate aflate în căutarea primului loc de muncă înregistrează valori ridicate în estul, sudul şi vestul oraşului, fiind direct legată de populaţia tânără. Cele mai mari valori sunt concentrate în Cartierul Ferentari, cuprins între Şoseaua Sălaj şi Prelungirea Ferentari, spaţiu caracterizat prin valori mari ale natalităţii.

Populaţia activă neocupată în căutarea altui loc de muncă are o concentrare mai mare de-a lungul unei axe pe direcţiile nord-vest şi sud-est datorită restructurării platformelor industriale din Bucureştii Noi, Griviţa şi IMGB. Rata de ocupare a resurselor de muncă are valori mici în nordul Bucureştiului datorită ponderii mari a populaţiei vârstnice, în timp ce periferiile estică, sudică şi vestică sunt dominate de valori mari mai ales în cartierele Militari, Berceni şi Vitan.

Declinul activităţilor industriale, precum şi creşterea sectorului terţiar vor modifica structura ocupaţională a Bucureştiului. Unele categorii profesionale se vor reduce numeric, datorită scăderii activităţilor economice, în timp ce alte categorii profesionale din domeniul serviciilor vor creşte şi îşi vor consolida poziţia în ceea ce priveşte structura forţei de muncă.

Contrastele teritoriale rezultă din analiza indicatorilor de bază la nivel de sectoare. Astfel, sectorul VI este de 1,2 ori mai populat decât Capitala în ansamblu şi se află pe locul 2 după numărul de locuitori, iar ca densitate este pe locul 3, în ordine după sectoarele II şi III. Sectorul IV, cu o densitate de 13.000 de locuitori pe km^2 de suprafaţă construită, este de aproape 1,5 ori mai populat decât Capitala în ansamblul său (8892,6 loc/km^2). Totodată, cu o asemenea încărcătură umană, sectorul IV întrece municipii de importanţă socio-economică naţională, reşedinţe de judeţ: Bacău (175.500 loc), Braşov (284.596 loc), Brăila (216.292 loc), Craiova (302.601 loc), Oradea (206.614 loc), Ploieşti (232.527 loc), Râmnicu-Vâlcea (107.726 loc), Târgu Mureş (150.041 loc), fiind depăşit cu puţin de Constanţa (310.471 loc), Cluj-Napoca (317.953 loc), Galaţi (298.861 loc.), Iaşi (320.888 loc.) sau Timişoara (317.660 loc) (la 18 martie 2002). Faţă de densitatea naţională de 94,6 loc/km^2, sectorul IV al Capitalei este mai dens populat decât România de peste 13,7 ori.

Analiza gradului de instruire al populaţiei şi a variaţiei spaţiale a gradului de infracţionalitate. Subculturile urbane şi arealele cu risc crescut de infracţionalitate.

Educaţia primită de o persoană în cursul vieţii sale, incluzând durata şcolarizării şi specializarea dobândită prin studiu, are un impact deosebit asupra multor aspecte ale vieţii: oportunitatea pe piaţa muncii, statutul social, modul de viaţă, educaţia copiilor şi chiar aspecte privind sănătatea.

Dezvoltarea umană generală, atât la nivelul întregii ţări cât şi la nivelul Bucureştilor derivă din nivelul de educaţie, de sănătate, de comunicare, de participare la piaţa locală a forţei de muncă.

Faţă de restul populaţiei ţării, populaţia municipiului Bucureşti, prezintă avantaje care se referă la calitatea capitalului uman, la nivelul ridicat de instruire şi de pregătire profesională. Partea sa centrală se caracterizează printr-o pondere mai

mare a populaţiei cu studii superioare, fiind relevantă pentru calitatea forţei de muncă, dar nu şi pentru dinamica de ansamblu a populaţiei.

Statutul de capitală implică o anumită structură profesională a forţei de muncă în favoarea categoriilor cu un nivel de pregătire şi calificare peste media naţională. Nivelul de instruire al populaţiei Bucureştiului are următoarele caracteristici:

- ponderea absolvenţilor de învăţământ superior este de 3 ori mai mare decât proporţia la nivelul ţării;
- ponderea persoanelor cu studii liceale şi post liceale este de peste 2 ori mai mare decât media pe ţară;
- ponderea persoanelor care au urmat cursuri primare sau nu au frecventat nici o formă de învăţământ este cu 40% mai mică decât la nivelul întregii ţări (Popescu, 1999).

Totodată Bucureştiul concentrează circa 25% din absolvenţii de învăţământ superior din România, acest lucru reprezentând un avantaj pentru dezvoltarea activităţilor performante care caracterizează economiile marilor metropole.

Numărul mare de persoane calificate duce implicit la obţinerea de venituri mai mari şi la un standard de viaţă mai ridicat al segmentului respectiv de populaţie.

În ceea ce priveşte distribuţia spaţială a populaţiei cu studii superioare, aceasta duce la o segregare socială a oraşului în sensul că valorile descresc de la nord către sud, reflectând astfel funcţionalitatea oraşului. Astfel, activităţile industriale sunt localizate la periferiile sudice, estice şi vestice, în timp ce sectorul terţiar este foarte bine reprezentat în centrul şi nordul oraşului, modelul repartiţiei sectoarelor economiei inducând acelaşi model de distribuţie a persoanelor cu studii superioare care preferă zonele dominate de sectorul terţiar. La acestea se adaugă zonele rezidenţiale limitrofe, unde activităţile industriale sunt slab dezvoltate sau chiar lipsesc (cartierele Drumul Taberei, Iancului, Vatra Luminoasă, Tineretului, Băneasa, Floreasca).

În funcţie de localizarea fenomenelor demografice apar anumite nuclee de concentrare a populaţiei care crează dezechilibre în partea central-nordică, unde predomină populaţia vârstnică şi la periferiile care au un potenţial demografic mai ridicat şi format, în mare parte din populaţie tânără.

Tranziţia societăţii româneşti oferă un mediu prielnic apariţiei de fenomene (şomaj, criminalitate, divorţialitate) care marginalizează diferite grupuri, caracterizate printr-o labilitate psihică ridicată. Modul de manifestare a unor fenomene deviante este în strânsă legătură cu gradul de cultură pe care îl posedă segmentul respectiv de populaţie. Un factor important care contribuie la formarea unui mediu infracţional şi antisocial îl reprezintă accentuarea decalajelor economice dintre grupurile sociale. O creştere foarte mare a decalajelor se înregistrează cu precădere în sectoarele cu rată mare a populaţiei neocupate şi şomaj (Ferentari, Rahova, partea de sud şi de sud-vest a oraşului, în general).

Analiza amplasării, structurii şi funcţionalităţii parcurilor şi zonelor de agrement, a gradului de polarizare exercitat de către acestea.

În prezent, municipiul Bucureşti dispune de 15 parcuri şi grădini publice mari, dispersate în toate cartierele, ceea ce conferă Capitalei o personalitate distinctă. Suprafaţa ocupată de acestea este de circa 5000 ha, astfel că fiecărui locuitor îi revin doar 25 m^2, foarte puţin în comparaţie cu media europeană.

Caracteristic pentru zona centrală a Capitalei este *Parcul (Grădina) Cişmigiu*, menţionat în documentele istorice sub numele de „Lacul lui Dura Neguţătorul". Are o suprafaţă de 17 ha., fiind amplasat pe locul unui fost lac natural. Numele parcului vine de la „marele cişmigiu" cum era denumit Dumitru Suiulgi-Başa, persoana ce se ocupa cu supravegherea curgerii apelor şi mai mare peste cişmelele construite în această zonă de Alexandru Ipsilanti. Începând cu anul 1847 s-a început amenajarea parcului, lucrările fiind conduse de arhitectul peisagist german Karl Fr. Wilhelm Meyer. Grădina are o vegetaţie variată: castani, stejari, tei, frasini, ulmi, sălcii, plopi tremurători, un arbore original din China (Ginko biloba - relict terţiar), arbori şi arbuşti ocrotiţi, specii de arbori ornamentali care împreună cu rondurile de flori oferă o ambianţă reconfortantă.

Celelalte parcuri centrale au suprafeţe mai reduse; dintre acestea amintim: *Grădina Icoanei* (1 ha) amenajată în perioada 1870-1875 pe locul unei foste bălţi, este situată în zona Pieţei Gheorghe Cantacuzino şi *Parcul Ioanid* (0,8 ha), amenajat în 1870 pe un fost loc mlăştinos.

Partea nord a oraşului, cea mai bogată în spaţii verzi şi de agrement, este dominată de *Parcul Herăstrău* (187 ha), amenajat în perioada 1936-1939 cu ocazia expoziţiei „Luna Bucureştilor", ce beneficiază de o poziţie favorabilă pe malul lacului Herăstrău. Frumuseţea parcului rezultă din varietatea florilor şi arbuştilor, aleile ornamentate cu aranjamente florale de diverse culori, prezenţa lacului.

Pentru cartierul Colentina, reprezentative sunt *Parcul Plumbuita* (80 ha), amenajat concomitent cu construirea acestui cartier (1977), ce pune în valoare atât cadrul natural (vegetaţia existentă de-a lungul unui braţ secundar al râului Colentina) cât şi elemente antropice (Mânăstirea Plumbuita, un interesant ansamblu de arhitectură veche românească); *Parcul Tei*, amplasat pe malul sud-estic al Lacului Tei, având însă o suprafaţă mult mai redusă (circa 9 ha) şi *Parcul Circului* (2 ha), amenajat odată cu construirea clădirii Circului de Stat (1961-1962), un loc cu alei largi, peluze de flori, verdeaţă şi un mic lac.

Parcul Kiseleff (18 ha), denumit odinioară şi „Parcul de la Şosea", a fost construit între 1831-1832 din iniţiativa generalului rus cu acelaşi nume, iar *Parcul Bazilescu*, situat în cartierul Bucureştii Noi a fost amenajat între 1953 şi 1954.

Zona sudică a Bucureştilor, se impune prin *Parcul Carol* (36 ha), situat la poalele Dealului Filaret, amenajat în perioada 1900-1906 după planurile arhitectului francez E. Redont, cu ocazia expoziţiei jubiliare organizată în 1906 şi a sărbătorii a 40 de ani de domnie a regelui Carol şi *Parcul Tineretului*, mult mai extins ca suprafaţă (200 ha), situat la intrarea în cartierul Berceni, în arealul fostei zone numită în trecut „Groapa Cocioc". Amenajat la începutul anilor '70, prin participarea tineretului, atracţia parcului se datorează vegetaţiei bogate, dar şi

Orăşelului Copiilor cu numeroase instalaţii de divertisment. În imediata vecinătate a parcului se află Palatul Sporturilor şi Culturii, destinat manifestărilor cultural-artistice şi sportice şi Palatul Copiilor, ce contribuie la sporirea funcţionalităţii zonei, în ansamblul său.

Grădinile şi parcurile din zona estică a Capitalei sunt: *Parcul Naţional*, inaugurat în august 1953 cu ocazia desfăşurării Festivalului Mondial al Tineretului şi al Studenţilor (ediţia a IV-a), ce se întinde pe o suprafaţă de 54 ha şi *Parcul Titan* (98 ha), situat în centrul cartierului cu acelaşi nume. A fost dat în folosinţă în intervalul 1963-1964, ca urmare a construirii acestuia şi amenajării complexe a zonei.

Reprezentativ pentru zonele de agrement din vestul oraşului este *Parcul Drumul Taberei*, amenajat în anii '70, odată cu construirea cartierului cu acelaşi nume, ce ocupă o suprafaţă de aproximativ 30 ha.

Cea mai importantă şi totodată cea mai interesantă grădină din Bucureşti din punct de vedere al diversităţii speciilor de plante este *Grădina Botanică*. Ocupând o suprafaţă de 17.5 ha, grădina dispune de circa 10.000 de specii de plante de pe toate continentele, grupate în plante exotice, medicinale, industriale, decorative, acvatice. Speciile de plante exotice beneficiază din 1944 de sere şi instalaţii care asigură condiţii de climă adecvate şi pot adăposti 3500 specii de plante.

În privinţa parcurilor şi a zonelor de agrement se impun acţiuni complexe atât la nivelul Capitalei cât şi la nivelul sectoarelor. În primul rând este necesară amenajarea de spaţii noi de tip *parc,* acţiune încetinită în perioada tranziţiei. În acest sens se remarcă spaţiile din preajma Lacului Morii (Crângaşi), din jurul Palatului Copiilor, parcul din zona Văcăreşti, parcul din incinta Universităţii Politehnica precum şi cel din jurul Parlamentului României.

O altă tendinţă o constituie amenajarea unor spaţii de recreere şi combatere a poluării pe terenurile virane dintre blocuri sau pe cele rezultate din dezafectarea unor chioşcuri sau alte construcţii neautorizate - la intersecţia Bd. Constantin Brâncoveanu cu Drumul Găzarului; la intersecţia străzii Progresul cu calea Rahovei; intersecţia şoselei Panduri cu Drumul Taberei; pe splaiul Unirii, în zona limitrofă Bibliotecii Naţionale; la intersecţia Splaiului Unirii cu Mihai Bravu; intersecţia şoselei Orhideelor cu Calea Plevnei, în zona căminelor studenţeşti Grozăveşti; extinderea ariei verzi din spaţiul Universităţii Politehnica Bucureşti şi pe Splaiul Independenţei. Un rol important îl are plantarea vegetaţiei arboricole în jurul Dâmboviţei, această acţiune având mai mult o importanţă estetică. Cea mai importantă acţiune rămâne însă aceea de constituire a centurii verzi din imediata apropiere a spaţiului construit şi a zonelor industriale.

Repartiţia parcurilor şi a grădinilor la nivel de sector scoate în evidenţă o distribuţie relativ uniformă. Dacă se iau în considerare zonele de agrement, se poate observa prezenţa acestora în număr destul de redus. În ceea ce priveşte gradul de polarizare exercitat de acestea, se constată că unele parcuri cu varietate a elementelor componente dar şi cu tradiţie se costituie în nuclee de atracţie a populaţiei din toate cartierele Capitalei. Din această categorie fac parte parcurile

Cişmigiu, Herăstrău sau Tineretului. Celelalte parcuri au o arie de polarizare limitată la nivelul sectorului. Realizarea unor astfel de zone verzi de protecţie va oferi o serie de avantaje locuitorilor din marea zonă rezidenţială care îşi vor petrece timpul liber în aceste parcuri, substituind astfel costurile de deplasare înspre marile parcuri ale oraşului sau către zonele de agrement din afara oraşului.

Analiza fondului construit sub aspectul vechimii şi al regimului de înălţime, factori relevanţi pentru riscul seismic. Stabilirea unor areale de risc seismic la nivelul intravilanului.

Municipiul Bucureşti are o suprafaţă de 228 km^2 şi o populaţie de 1.926.334 locuitori (la 18 martie 2002), repartizată în 6 sectoare cu peste 110.000 clădiri, 49% dintre acestea fiind construite înainte de 1940 şi având un grad de uzură avansat.

În ceea ce priveşte distribuţia clădirilor construite înainte de 1945, se constată că cele mai multe sunt concentrate în zona centrală.

În sectorul I, densitatea maximă a acestora se înscrie pe aliniamentul cuprins între Piaţa Universităţii – Piaţa Romană – Piaţa Victoriei. De asemenea, cartierul Bucureştii Noi dispune de un fond locativ învechit (circa 1500 clădiri), la polul opus situându-se cartierul Băneasa cu clădiri construite în cea mai mare parte după al doilea război mondial. În sectorul II, în zona adiacentă căii Călăraşilor se înregistrează cel mai mare număr de clădiri construite înainte de 1945 - 2236. În cartierele Tei, Colentina şi Pantelimon numărul acestora nu depăşeşte 500. Şi inelele centrale ale sectoarelor III şi V prezintă un număr ridicat de clădiri vechi, în timp ce în cartierul Titan predomină clădirile date în folosinţă după al doilea război mondial. Sectoarele IV şi VI sunt caracterizate de un fond locativ nou, numărul clădirilor construite înainte de 1945 situându-se sub pragul de 500.

Harta distribuţiei clădirilor cu înălţimi cuprinse între 7 şi 10 etaje scoate în evidenţă dispersia acestora în toate sectoarele şi cartierele municipiului Bucureşti. În sectorul I clădirile cu acest regim de înălţime se află în număr mai ridicat în zona Gării de Nord, în zona centrală (Piaţa Universităţii, B-dul. Regina Elisabeta) şi în cartierul Dămăroaia. Sectoarele II, III, IV şi VI se caracterizează printr-o mare densitate a clădirilor înalte (P+7 – P+10), fapt corelat cu densităţile mari de populaţie ce caracterizează cartierele din aceste sectoare, aferente marii zone rezidenţiale (Colentina, Tei, Titan, Pantelimon, Berceni, Crângaşi, Militari şi Drumul Taberei). Sectorul V evidenţiază o situaţie aparte, clădirile cu regim mare de înălţime fiind concentrate în inelul central.

Clădirile din Capitală pot fi grupate după următoarele criterii:

- *după numărul de nivele*:
  - clădirile cu unu şi două nivele – ce reprezintă peste 88% din total, dar în care locuieşte doar 16,6% din populaţia oraşului;
  - clădirile cu 3 şi 4 nivele - reprezentând 6,6% din totalul clădirilor, sunt ocupate de 23% din numărul de locuitori;
  - clădirile cu peste 8 nivele - în care locuieşte majoritatea locuitorilor, dar care reprezintă doar 4,6% din totalul clădirilor;

- *după anul de construcţie* - aproape jumătate din clădiri au fost construite înainte de 1945, având un grad ridicat de vulnerabilitate seismică;
- *după materialul de construcţie* - clădirile de beton armat şi prefabricate din beton armat reprezintă circa 7% din total dar concentrează circa 70% din locuitori;
- *din punct de vedere numeric* - predomină clădirile din cărămidă cu planşee din beton armat sau lemn, precum şi cele din paiantă, chirpici şi alte materiale (peste 91% din total).

Vulnerabilitatea este foarte redusă pentru locatarii clădirilor din prefabricate şi alte structuri rigide. Testele seismice evidenţiază lipsa de rezistenţă seismică a unui număr ridicat de clădiri date în folosinţă înainte de 1940 dar şi a unor clădiri cu structuri flexibile construite în perioada 1950-1977.

Starea fondului construit în municipiul Bucureşti scoate în evidenţă îmbătrânirea acestuia în ultimii 25 de ani, cutremurele din 1986, 1990 şi 2004 au distrus şi mai mult structura de rezistenţă şi stabilitatea clădirilor.

Un aspect important, legat de vechimea construcţiilor, înălţime, materialul de construcţie îl reprezintă *riscul seismic* la care este supus permanent oraşul Bucureşti.

Cauzele principale ale riscului seismic se datorează: poziţiei geografice a oraşului faţă de zona seismică Vrancea, concentrările de clădiri şi populaţie; existenţa unui număr ridicat de clădiri cu peste 4 etaje din beton armat (circa 200) construite înainte de 1940; condiţiile de teren (straturi argiloase de mari grosimi). Condiţiile locale de teren influenţează unele caracteristici ale mişcările seismice. Construcţia metroului în zona centrală a determinat creşterea pânzei freatice prin blocarea scurgerii apelor subterane. În cazul în care caracteristicile locale de amplasament prezintă riscul de alunecări de teren, tasări, lichefieri, condiţiile climatice din anumite perioade pot contribui la declanşarea unor efecte defavorabile şi în special în anotimpul rece al anului.

Analiza configuraţiei reţelei de transport şi a circulaţiei la nivelul actualelor structuri administrative urbane.

Transporturile reprezintă un element component al oraşului şi un factor însemnat ce conduce la modificarea celorlalte componente. Infrastructura căilor de comunicaţie, configuraţia actuală a tramei stradale, repartiţia gărilor, autogărilor, aeroporturilor, rolul oraşului în cadrul sistemului de transport, activităţile economice, au dus la conturarea unor zone funcţionale de transport în cadrul oraşului. Între acestea şi celelalte zone funcţionale ale oraşului (rezidenţiale, industriale, comerciale, recreative) s-au stabilit relaţii reciproce date de raporturile dintre tipurile de transport urban, suburban şi interurban.

Din acest punct de vedere, Bucureştiul reprezintă nodul central al ţării, în Piaţa Sfântu Gheorghe fiind marcat kilometrul zero al României. Este de asemenea un important centru internaţional de transport şi comunicaţii spre care converg principalele căi ferate, rutiere, aeriene, interne şi internaţionale.

Reţeaua de comunicaţie din interiorul oraşului este reprezentată de alei, străzi, bulevarde, şosele, cea mai mare parte a acestora având funcţii concentratoare de fluxuri demografice. Lungimea totală a acestora este de 1821 km (în 2000) din care 838 sunt modernizate. Arterele de comunicaţie au o dispunere radiară, cea mai mare parte a acestora (principale şi secundare) fiind convergente în Piaţa Unirii.

Trasarea reţelei de transport a Bucureştilor a început în anul 1848 (Legea exproprietăririi pentru cauze de utilitate publică), conturându-se în perioada 1880-1907 şi parţial după 1960 şi până prin anii 1980, odată cu construirea unor noi cartiere (Titan, Drumul Taberei, Militari, Berceni, Colentina etc.). Odată cu apariţia noilor cartiere rezidenţiale s-a extins atât trama stradală cât şi reţeaua de transport. Sistemul de transport urban nu a realizat o corelaţie cu extinderea teritorială şi creşterea demografică a oraşului. Un factor obiectiv care a împiedicat realizarea corelaţiei între transport - dezvoltare teritorială - creştere demografică a fost şi rămâne configuraţia tramei stradale.

Trama stradală actuală a oraşului este rezultatul în timp a evoluţiei sale spaţiale. Această structură este specifică aşezărilor cu dezvoltare teritorială lentă, din centru spre exterior, ceea ce duce la aglomerarea centrului. Trama stradală principală a oraşului este formată din artere cu caracter radiar ce fac legătura dintre centru şi zonele marginale.

Raportul dintre zonele industriale şi cele de transport şi rezidenţiale este direct, având implicaţii asupra gradului de poluare şi confortului urban. Reţeaua de metrou a fost concepută, pentru a asigura în principal, accesul la marile zone industriale şi de transport. Cartierele care beneficiază în prezent de acces la metrou sunt Balta Albă, Băneasa (Aviaţiei), Berceni, Colentina, Crângaşi, Griviţa, 1 Mai, Militari, Pipera, Progresul, Titan, Uranus, Vatra Luminoasă şi Pantelimon, tronson aflat în construcţie. Cartierele deservite exclusiv de transportul de suprafaţă sunt Chitila, Drumul Taberei, Dudeşti, Ferentari, Filantropia, Floreasca, Ghencea, Giuleşti, Pajura, Panduri, Rahova şi Vitan.

Marile artere de circulaţie şi transport sunt dispuse pe direcţiile nord-sud şi est-vest fiind alcătuite dintr-o succesiune de şosele şi bulevarde separate de pieţe, axe ce converg în Piaţa Universităţii. Astfel, din nord porneşte o arteră din zona Băneasa până la Piaţa Presei Libere, apoi Şoseaua Kiseleff (între Piaţa Presei Libere şi Piaţa Victoriei), Bulevardul Lascăr Catargiu (între Piaţa Victoriei şi Piaţa Romană) continuat cu bulevardele Magheru şi Nicolae Bălcescu (între Piaţa Romană şi Piaţa Universităţii), Bulevardul I.C. Brătianu (între Piaţa Universităţii şi Piaţa Unirii), Bulevardul Dimitrie Cantemir (între Piaţa Unirii şi Liceul „Gheorghe Şincai") şi în continuare Şoseaua Giurgiului spre sud. Pe direcţia est-vest se desfăşoară Şoseaua Pantelimon, Şoseaua Iancului (până la Piaţa Iancului), Bulevardul Pache Protopopescu (între Piaţa Iancului şi Calea Moşilor), care se continuă cu Bulevardul Carol I (de la intersecţia cu Calea Moşilor până la Piaţa Universităţii) şi cu bulevardele Regina Elisabeta (între Piaţa Universităţii şi Piaţa Operei), Eroilor Sanitari şi Iuliu Maniu, continuat spre exterior cu autostrada Bucureşti-Piteşti.

Zona semicentrală a Bucureştiului este mărginită de o şosea circulară care începe din Calea Griviţei, se continuă cu Şoseaua Nicolae Titulescu, Şoseaua Iancu de Hunedoara, Şoseaua Ştefan cel Mare, Şoseaua Mihai Bravu, Şoseaua Vitan-Bârzeşti, Şoseaua Olteniţei şi Strada Luică.

La nivelul anului 2001 erau consemnate în intravilanul Bucureştilor 69 de drumuri publice, densitatea acestora fiind de 29 la 100 km^2. Principalele intrări în Bucureşti sunt prin şoselele Bucureşti-Ploieşti, Pipera-Tunari, Ştefăneşti, Afumaţi, Pantelimon, Glina, Olteniţei, Berceni, Giurgiului, Măgurele, Alexandriei.

Există şi disfuncţionalităţi între reţeaua de transport şi celelalte zone funcţionale ale oraşului, acestea putând fi remediate prin sporirea funcţiei de servicii. Este necesară o corelare a configuraţiei reţelei de transport urban (în principal a celei subterane) cu repartiţia actuală a zonelor de transport, în vederea creşterii gradului de accesibilitate al acestora din urmă din toate zonele rezidenţiale ale oraşului. De asemenea, trebuie extinsă reţeaua urbană de transport spre prima centură de comune cât şi spre noile centre comerciale de gros şi spre centrele de agrement.

Analiza structurii etnice a populaţiei şi a tendinţelor de segregare spaţială cu suport etnic

Din punct de vedere etnic, Bucureştii se încadrează în tipologia oraşelor mari cu o populaţie amestecată, autohtonilor adăugându-li-se continuu tot felul de elemente etnice străine. Majoritatea au format-o, de la început, românii care erau urmaşii locuitorilor satului originar şi ai satelor vecine încorporate treptat, odată cu extinderea spaţială a aşezării.

Populaţia de altă etnie a reprezentat până în anul 1950 un procent apreciabil, variind între o cincime şi un sfert din numărul total al locuitorilor. Ea a fost continuu alimentată prin noi elemente, înlocuindu-i pe cei care erau asimilaţi de către majoritate.

Potrivit liberei declaraţii a persoanelor recenzate privind apartenenţa etnică (18 martie 2002) se constată că în ultimii zece ani numărul românilor a scăzut cu 4,8%, scăderi similare (4,7%) înregistrându-se şi în cazul populaţiilor de alte etnii. Comparativ cu recensământul precedent (7 ianuarie 1992) s-au înregistrat creşteri de populaţie la etniile rromă, turcă, greacă şi italiană, iar reduceri la cea maghiară, germană, evreiască, bulgară şi armeană.

Capitala prezintă o structură etnică relativ omogenă: din totalul de 1.926.334 locuitori peste 97% este dată de populaţia de naţionalitate română, alături de care conviețuiesc ţigani (1,8%), maghiari (0,4%), germani (0,2%) şi evrei (0,1%). Repartiţia la nivelul actualelor sectoare evidenţiază unele diferenţieri: ţiganii reprezintă 0,8-0,9% în sectoarele VI şi IV, ponderea cea mai mare fiind în sectorul V (cartierele Ferentari şi Rahova) – 2,5%; maghiarii oscilează între 0,3% în sectorul V şi 0,6% în sectorul I; germanii între 0,1% în sectorul V şi 0,4% în sectorul I, iar evreii între 0,1% în sectoarele IV, V, VI şi 0,4-0,5% în sectoarele I şi II. Repartiţia neominorităţilor reprezentate mai ales prin chinezi (mai ales în

sectorul II) şi arabi, kurzi (în sectorul VI) este legată îndeosebi de activităţile comerciale şi de localizarea campusurilor universitare.

Analiza gradului de acoperire cu servicii (generale şi specializate) şi a migraţiilor intra şi intersectoriale generate de acestea.

Tendinţa de extindere a sectorului terţiar reprezintă una din caracteristicile dezvoltării urbane din a doua jumătate a secolului al XX-lea.

Structura zonelor funcţionale ale municipiului Bucureşti constituie rezultatul puternicei influenţe exercitate de evoluţia teritorial-funcţională a oraşului şi a concentrării accelerate a populaţiei şi activităţilor economice din ultimii 40 de ani. Este evidentă o alternanţă a activităţilor economice cu zonele rezidenţiale de la centru spre periferie:

Dinamica accelerată a activităţilor bancare, restructurările şi relativa instabilitate prin care trece economia românească în momentul de faţă, face foarte dificilă detaşarea unor zone cu profil exclusiv financiar la nivelul spaţiului urban. Analiza raportului dintre zonele şi reţelele de transport şi celelalte zone funcţionale ale oraşului evidenţiază o serie de disfuncţionalităţi care pot fi remediate în contextul sporirii funcţiei de servicii a oraşului.

Activităţile comerciale s-au extins şi în apropierea zonelor de transport, ca urmare a insuficientei dezvoltări a reţelei dotărilor comerciale şi necesităţilor impuse de relaţia cerere-ofertă. Gările, autogările, aeroporturile, zonele din apropierea staţiilor de metrou, precum şi marile intersecţii ale traseelor liniilor de transporrt urban pot deveni zone mixte de servicii.

În raport de macrostructura oraşului, se pot remarca anumite orientări generale ale fluxurilor de forţă de muncă, în raport cu tipul ariei de concentrare urbană:

- în zona centrală, se distinge zona de atracţie cultural-comercială (unităţi economice specializate în sectorul terţiar – bănci, sănătate, cultură, învăţământ, administraţie). Aceasta atrage forţa de muncă din aria rezindenţială ce o înconjoară, atracţia exercitată asupra forţei de muncă, situată la periferie fiind foarte mult diminuată;
- zona industrială internă, cu fluxuri convergente, puternice, dinspre marile cartiere rezidenţiale interne;
- zona periferică, reprezentată de întreprinderi industriale mari, reprezintă o puternică arie de atracţie pentru excedentul de forţă de muncă din marea arie rezidenţială internă. Caracterul discontinuu al ariei industriale periferice se reflectă şi în convergenţa fluxurilor intraurbane spre marile platforme situate de regulă pe axele de penetrare în oraş.

Gradul de dotare tehnico-edilitară şi discrepanţele teritoriale induse de acesta

Primele consemnări privind alimentarea cu apă a Bucureştilor datează din 1459, de pe vremea lui Vlad Ţepeş. La sfârşitul secolului al XVIII-lea s-au realizat câteva lucrări de aducţiune a apei în zonele Creţuleşti şi Crevedia, s-a săpat canalul Dâmboviţa-Argeş pentru a feri oraşul de inundaţii. De-a lungul anilor, sistemul de

alimentare cu apă s-a extins permanent, astfel că în prezent sunt în funcţiune două mari staţii de tratare a apei, Arcuda şi Roşu, iar în construcţie se află o alta, în zona Ogrezeni. Alimentarea generală cu apă se face din râurile Argeş şi Dâmboviţa care furnizează aproximativ 630 milioane m^3/zi, iar din puţurile de adâncime se mai preiau circa 170.000 m^3/zi. Lungimea totală a reţelei de distribuţie a apei este de 2200 km, iar apeductele pentru transportul acesteia, 217 km. Reţeaua de canalizare se extinde pe 1664,2 km.

Reţeaua de termoficare, subterană în proporţie de 95%, are o lungime de 1290 km (circuit primar - 500 km, circuit secundar - 790 km. Cele mai puternice centrale care funcţionează şi ca nuclee de convergenţă a reţelei de termoficare, sunt CET Sud şi CET Grozăveşti - în sectoarele IV, respectiv VI. Acest fapt se reflectă direct în densitatea reţelei de termoficare, care înregistrează în aceste sectoare valorile maxime şi minime în sectoarele I şi V.

4. 3. Disfuncţionalităţi ce impun revizuirea decupajului administrativ intravilan actual al Municipiului Bucureşti. Analiza arealelor de discontinuitate la nivelul ţesutului urban

Mărimea şi caracterul eterogen al sectoarelor datorat configuraţiei lor (includ atât zona centrală, cât şi cartiere periferice), diversitatea problemelor cu care acestea se confruntă, impun o fragmentare a cadrului general de dezvoltare a acestora. În plus, actualele limite dintre sectoare divid ceea ce este omogen, spaţiul central, în vreme ce declinul unor zone industriale periferice a condus la dispariţia unor nuclee de polarizare pentru zonele rezidenţiale noi. La aceasta se adaugă insuficienţa dotărilor de servicii în zonele periferice, care generează fluxuri de populaţie spre centru, cu consecinţe negative asupra sistemelor de transport, mai ales la orele de vârf. De aceea, considerăm oportună o sectorizare a Capitalei după modelul nucleelor multiple[26], având la bază centrele de cartier spre care se pot relocaliza aceste fluxuri, problemele specifice fiecărui cartier având un grad de omogenitate mult mai mare şi creind un cadru mai coerent de abordare. Acest model de organizare administrativă a spaţiului intravilan a fost aplicat cu succes şi în alte capitale europene (Paris, Bruxelles, Varşovia etc).

În prezent, Capitala dispune de 33 cartiere: Balta Albă, Băneasa (Aviaţiei), Berceni, Bucureştii Noi, Chitila, Colentina, Cotroceni, Crângaşi, Dămăroaia, Domenii, Drumul Taberei, Dudeşti, Ferentari, Filantropia, Floreasca, Ghencea, Giuleşti, Griviţa, Henri Coandă, 1 Mai, Militari, Pajura, Panduri, Pantelimon, Pipera, Progresul, Rahova, 13 Septembrie, Tei, Titan, Uranus, Vatra Luminoasă, Vitan (Ghinea, 1996), care, deşi nu sunt clar delimitate spaţial, alcătuiesc areale mentale bine individualizate. Numărul acestora este prea mare pentru a se constitui ele însele în colectivităţi teritoriale locale de nivel inferior, dar se pot asocia (cam 3-4), formând sectoare omogene sub raportul categoriilor de ţesut urban pe care le

[26] Modelul nucleelor multiple a fost fundamentat de Ch. Harris şi E. D. Ullman în 1945, având în vedere faptul că în marile oraşe terenul nu se organizează în jurul unui singur centru, ci în jurul mai multor nuclee (Ianoş, 1987).

includ - cartiere rezidenţiale de blocuri, de vile, de locuinţe cu un singur nivel, cartiere cu probleme sociale deosebite (Ferentari, Rahova, Giuleşti etc), cartiere cu o dominanţă mare a zonelor industriale sau a celor de servicii. Prin urmare, se impune individualizarea şi analiza *arealelor de discontinuitate* la nivelul intravilanului construit, ce determină nucleele şi axele de convergenţă demografică şi funcţională.

Arealele de discontinuitate demografică şi funcţională

Repartiţia densităţii populaţiei în intravilan este condiţionată pe de o parte de dispunerea şi particularităţile zonelor rezidenţiale, iar pe de altă parte de tipul şi repartiţia construcţiilor de locuinţe. Se disting patru tipuri de zone rezidenţiale la care se adaugă centrul oraşului, cu funcţiuni mixte, rezidenţiale şi de servicii.

- *Zona centrală a oraşului,* suprapusă vechiului centru comercial, cu extindere spre Palatul Parlamentului şi Piaţa Victoriei, este zona ce concentrează activităţile specifice de interes naţional din care rezultă atributele funcţiei de capitală. Tipul serviciilor, îndeosebi cele bancare şi comerciale, supraspecializate, activităţile culturale şi cele politico-administrative, constituie elemente de atracţie zilnică a unui flux important de citadini, dar şi de persoane sosite în Bucureşti din alte zone ale ţării. Suprapunerea acestor activităţi, ce conferă funcţionalitate pentru o capitală, cu cele de interes local a creat şi crează şi în prezent o stare de „sufocare" a zonei, concretizată prin mari densităţi de populaţie şi migraţii diurne convergente. Vasta „remodelare" urbană din perimetrul Palatului Parlamentului şi al Cheiului Dâmboviţei, realizată în anii '80 cu preţul distrugerii a circa 20% din patrimoniul arhitectural al oraşului, s-a dovedit a fi un implant artificial, noile construcţii în stil masiv, nord-coreean contrastând atât fizionomic cât şi funcţional cu specificul zonei. Perpetua austeritate postrevoluţionară a condus la degradarea construcţiilor neterminate şi la imposibilitatea unei amenajări funcţionale a vastelor terenuri rămase virane ca urmare a demolărilor masive. Astfel, s-a conturat cea mai reprezentativă zonă de discontinuitate demografică din zona centrală a Capitalei, constituită din axa Dâmboviţei şi suprafeţele virane aferente acesteia, conturate în esenţă în tipul de *zonă rezidenţială destructurată*. Dotările cu caracter administrativ şi financiar-bancar din zona sa centrală nu au reuşit să se constituie în nuclee de polarizare care să inducă fluxuri demografice convergente.
- *Zona rezidenţială veche,* constituie cea de-a doua zonă relativ concentrică, amplasată atât în partea centrală a oraşului cât şi la periferia acestuia şi în care construcţiile dominante sunt cele cu număr redus de etaje, în alternanţă cu construcţii individuale. Construcţiile însă, realizate în mare parte înainte de 1940, prezintă un grad avansat de deteriorare, fiind cele mai vulnerabile la riscul seismic. Statisticile elaborate după cutremurul din 1977 au constatat o vulnerabilitate mare pentru ocupanţii clădirilor cu structuri din materiale foarte slabe, deteriorate şi pentru cei ce locuiesc în clădiri din beton-armat construite

înainte de 1940 şi, într-o anumită măsură, în blocuri construite până în 1977 situate în cea mai mare parte în zona rezidenţială internă.

- *Marea zonă rezidenţială* a oraşului este alcătuită din cartiere noi, construite în perioada socialistă, dispuse relativ circular şi care au ca axe de convergenţă locală principalele artere de penetraţie în oraş. Această zonă este alcătuită în general din clădiri tip bloc, cu regim de înălţime de peste 8 etaje, aproximativ 60% din populaţia oraşului locuind în astfel de clădiri. Aproape jumătate din clădirile din Bucureşti sunt construite înainte de 1945, dar numai 14% din locuitorii Capitalei ocupă aceste case; 30% din clădiri sunt construite între 1946-1963 şi sunt ocupate de 12% din totalul populaţiei, în vreme ce clădirile realizate până în 1992 reprezintă 21% din fondul locativ şi sunt locuite de 74% din totalul populaţiei Capitalei. Rezultă de aici importanţa deosebită a acesteia ca zonă de maximă concentrare demografică, dar şi de maximă presiune antropică la nivelul intravilanului. Cartierele respective sunt principalele furnizoare de forţă de muncă pentru arealele industriale şi de servicii. Densitatea mare de populaţie crează probleme şi datorită spaţiilor verzi restrânse, a lipsei locurilor de parcare şi a terenurilor de agrement. Frecventele contacte cu lumea occidentală şi accesul liber la informaţii, la care se adaugă şi o posibilă îmbunătăţire a nivelului de trai determină o creştere continuă a pretenţiilor populaţiei în ceea ce priveşte confortul urban. Toate acestea constituie elemente de presiune la nivelul cartierelor, elemente de care trebuie să se ţină seama şi în cazul unei viitoare reorganizări administrative a spaţiului urban. Declinul economic al zonelor industriale limitrofe a contribuit la creşterea numărului de şomeri, tendinţă ce va trebui compensată prin soluţii de integrare a acestora mai ales în sectorul terţiar, în condiţiile în care structura pe grupe de vârstă a acestor cartiere evidenţiază încă un puternic disponibil de forţă de muncă, datorită faptului că au fost construite iniţial pentru populaţia tânără, sosită din mediul rural.
- *Zone rezidenţiale noi şi de perspectivă.* Capitală a unui stat în tranziţie, Bucureştiul nu putea face abstracţie de la tendinţele actuale de dezvoltare a spaţiilor urbane din ţările puternic dezvoltate ale lumii. După deschiderea economică şi socială petrecută în 1989, s-a produs apariţia unei noi clase sociale, a cărei forţă economică şi financiară a fost şi este în continuă creştere. În acest context, în interiorul şi mai ales la periferia oraşelor, implicit a Bucureştiului, au apărut noi cartiere, cu o altă fizionomie şi uneori structură, cartiere moderne de vile, cu toate dotările necesare şi în plină evoluţie, cartiere ce se constituie în poli de dezvoltare şi structurare spaţială rezidenţială.

Arealele de discontinuitate economico-socială

Zonele industriale, atât cele *productive*, cât mai ales cele *destructurate*, cu întreprinderi închise sau lichidate, se impun în peisaj ca vaste zone de discontinuitate la nivelul ţesutului urban, fie că sunt poziţionate central, fie că sunt situate la periferia intravilanului. Reamenajarea complexă a acestora, fie prin menţinerea destinaţiei productive, fie prin schimbarea funcţionalităţii, reprezintă

una dintre condiţiile esenţiale pentru o gestiune eficintă şi durabilă a spaţiului intravilan. Totodată, aceste zone, şi în special cele destructurate, se constituie în nuclee de divergenţă a fluxurilor demografice ce pot configura potenţiale limite administrative intraurbane. O analiză a lor permite individualizarea a două categorii de zone industriale:

- *Zona industrială internă,* s-a dezvoltat în ariile marginale ale oraşului, în perioada interbelică, o parte dintre unităţile industriale fiind extinse, iar altele noi, construite în ultimele decenii au fost axate pe ramuri de înaltă precizie: industrie electrotehnică, mecanică fină şi optică. Spaţiile interstiţiale existente în jurul platformelor industriale, la care se adaugă destructurarea acestora pe fondul declinului accentuat al activităţilor industriale după 1990, conturează axele de discontinuitate care pot fi folosite ca elemente de reper pentru trasarea limitelor dintre potenţialele sectoare administrative. Zona tinde să ocupe o poziţie centrală în programele de remodelare urbană având în vedere poziţia sa spaţială şi imposibilitatea transferării acestor industrii în ariile suburbane sau periferice ale oraşului. Se impune dezafectarea pe etape a unora dintre aceste industrii, ceea ce va contribui la atenuarea impactului asupra spaţiilor rezidenţiale prin diminuarea poluării şi va contura alte areale de discontinuitate în ţesutul urban.
- *Zona industrială periferică* cu caracter discontinuu, este alcătuită din unităţi industriale noi, construite şi extinse în perioada hiperindustrializării socialiste. Spre deosebire de zona industrială internă, „presată" de construcţii rezidenţiale, dotările industriale periferice dispun de spaţii excedentare, în mare parte destructurate datorită lichidării sau restrângerii activităţii majorităţii agenţilor economici. În structura fondului funciar se impun şi terenurile agricole, de regulă cultivate intensiv, ce conferă elemente de discontinuitate spaţială. Infrastructura şi resursele depăşesc potenţialul local de forţă de muncă, principala zonă furnizoare fiind cea rezidenţială din apropiere. Acest spaţiu, până la linia de centură, s-a impus în ultimii ani printr-o dinamică accentuată, însă haotică, evidentă prin construcţiile individuale cu caracter rezidenţial dar de mică industrie şi spaţii comerciale şi de depozitare.

Parcurile şi zonele de agrement

Din punct de vedere al populaţiei rezidente şi al spaţiului construit, parcurile Capitalei, îndeosebi cele grupate în areale compacte, se impun ca adevărate areale de discontinuitate între cartierele rezidenţiale.

Analiza modului în care spaţiile verzi, în mod special cele grupate în areale compacte (parcuri şi păduri de agrement), pot constitui elemente de structurare a spaţiului urban trebuie obligatoriu să pornească de la localizarea acestora în interiorul oraşului, de la mărimea şi caracteristicile lor, dar şi de la posibilităţile de extindere în condiţiile în care spaţiul o permite. Alături de arealele compacte trebuie avute în vedere şi insulele de vegetaţie disipate pe toată suprafaţa municipiului, dar mai ales cele din lungul sau din zona mediană a unor artere de circulaţie, din zona înconjurătoare a unor instituţii sau arene sportive etc. Un rol

important în structurarea unor zone sau axe de discontinuitate a perimetrului construit îl au şi insulele de vegetaţie ce domină spaţiile cimitirelor de tradiţie, cum ar fi Bellu (ortodox, catolic, evreiesc), Filantropia, Tăcerii, Ghencea etc.

Analiza prezenţei şi a stării actuale a spaţiilor de tip „parc", ne conduce la distingerea următoarelor categorii de parcuri: parcuri mari, bine organizate (mai vechi sau creaţie mai recentă) şi care prezintă un grad mai ridicat de integralitate: Parcul Herăstrău, Parcul Tineretului, Parcul Titan, Parcul Carol, Parcul Cişmigiu, Grădina Botanică şi Parcul Cotroceni, Parcul Tei, Parcul Floreasca, Parcul Drumul Taberei, Parcul Nicolae Bălcescu, Parcul Circului, Parcul Presei Libere etc. O altă grupare de spaţii verzi (de mai mici dimensiuni) include parcurile Kiseleff, Icoanei, Ioanid, Operei, Spitalul Universitar, Academia Militară (Panduri), Dealul Mitropoliei, Erie Eroul, Morarilor etc.

Tabelul 12 – Parcurile din Municipiul Bucureşti*

	Denumirea parcului	**Suprafaţa (ha)**	**Anul amenajării**
1	Parcul (Grădina) Cişmigiu	17	1847 – 1852
2	Parcul Herăstrău	187	1936 – 1939
3	Parcul Carol (Libertăţii)	36	1900 – 1906
4	Parcul Naţional (23 August)	54	1953
5	Parcul Tineretului	200	1970
6	Parcul Titan	98	1963 – 1964
7	Parcul Drumul Taberei	30	1970 – 1980
8	Parcul Kiseleef	18	1831 – 1832
9	Parcul Nicolae Bălcescu	12	1953 – 1954
10	Parcul Plumbuita	80	1977
11	Parcul Circului	2	1961 – 1962
12	Grădina Botanică	18	1860 – 1866
13	Grădina Icoanei	1	1870 – 1875
14	Grădina Ioanid	0,8	1870
15	Parcul Tei	8	1948

*Parcuri mari – peste 50 ha, parcuri mijlocii – între 5 şi 50 ha, parcuri mici – sub 5 ha.

La acestea se adaugă zonele de agrement destructurate, care se constituie în elemente de discontinuitate ale ţesutului urban mult mai pregnante decât cele amenajate datorită lipsei atractivităţii şi a funcţiunilor pentru care au fost create. Aici se înscriu terenurile virane aferente Palatului Parlamentului, din zona Văcăreşti sau din incinta Politehnicii bucureştene, sau noile spaţii amenajate din jurul Lacului Morii (Crângaşi).

4. 4. Propunere pentru optimizarea decupajului administrativ intravilan al Municipiului Bucureşti

Individualizarea unui posibil model de optimizare a organizării administrativ-teritoriale a Municipiului Bucureşti poate fi realizată pe baza

actualelor circumscripţii electorale, pornind de la arealele de discontinuitate din perimetrul construit[27], care în Capitală deţin o pondere mare datorită, mai ales, demolărilor masive din anii 70 - 80.

Un posibil model de optimizare a organizării administrativ-teritoriale a Municipiului Bucureşti pornind de la aceste criterii, ar putea avea la bază 12 sectoare: 4 „interioare" şi 8 exterioare (Fig. 20).

Delimitarea sectoarelor interioare (I - IV) ar putea fi realizată astfel:

- Sectorul I – între splaiurile Unirii şi Dudescu în sud, axa reprezentată de bulevardele Unirii, Decebal şi Muncii în nord, până la vasta zonă de discontinuitate dată de Parcul Titan şi terenurile virane dintre acesta şi râul Dâmboviţa. Corespunde părţii centrale a actualului sector III, având ca principală axă de polarizare Şoseaua Mihai Bravu. Ţesutul urban, relativ compact, este alcătuit în partea interioară din zona rezidenţială veche, cu caracter discontinu, în alternanţă cu construcţii noi, iar în partea exterioară din marea zonă rezidenţială. În pofida unor nuclee de convergenţă locală periferice ce corespund marilor intersecţii şi conexiunii acestora cu reţeaua de metrou (Piaţa Unirii, Timpuri Noi, Mihai Bravu), limitele estică şi sudică, şi în mare măsură cea nordică, corespund unor axe de divergenţă ale fluxurilor umane şi materiale.
- Sectorul II – unul dintre cele mai mari atât ca suprafaţă, cât şi ca număr de locuitori, ar fi situat în partea central-nordică a oraşului, între bulevardele Unirii, Decebal şi Muncii, Stadionul Naţional şi linia ferată ce porneşte din gara Obor (în est) şi zona Regiei-Orhideelor, Gara de Nord (Calea Griviţei-Strada Buzeşti), Şoseaua Kiseleff şi Parcul Herăstrău în partea vestică. Limitele nordică şi sudică ar urma să fie date de râurile Colentina, respectiv de Dâmboviţa. Omogenitatea sa este determinată de axele şi nucleele de polarizare situate între limitele sale: zona centrală a oraşului, Piaţa Obor, Calea Moşilor şi bulevardele Carol I şi Pache Protopopescu. Delimitarea actuală îl suprapune în cea mai mare parte sectorului II. Limitele nordică şi estică sunt bine individualizate prin salba de lacuri aferentă Colentinei ce induc un mod diferit de amenajare a spaţiului (parcuri şi zone de agrement), respectiv prin infrastructura feroviară ce menţine o discontinuitate la nivelul fondului construit;
- Sectorul III – în perimetrul Griviţei – 1 Mai, situat între limita vestică a sectorului II şi calea ferată ce porneşte din Gara de Nord spre Urziceni. Limitele sale sunt trasate în cea mai mare parte pe baza marilor axe feroviare ce converg în Gara de Nord care au, la nivelul fondului construit limitrof, un mare potenţial de destructurare. La acestea se adaugă arealele de discontinuitate de tip „parc" (în nord şi est: Parcul şi Lacul Herăstrău, respectiv Parcul Kiseleef). Sectorul se suprapune în mare măsură zonei vechi a oraşului,

[27] Un exemplu în acest sens îl poate reprezenta axa constituită de râul Dâmboviţa. Dacă în alte capitale europene (Paris, Londra, Praga, Budapesta, Viena, Bratislava etc.) arterele hidrografice constituie nuclee de polarizare a activităţilor sociale, râul Dâmboviţa reprezintă pentru Bucureşti o axă de segregare urbană.

clădirile tip vilă, construite în perioada interbelică în alternanţă cu cele de tip bloc dând nota dominantă a fondului construit.

- Sectorul IV – ultimul ce cuprinde cartierele centrale ale Capitalei, ar fi situat în perimetrul Cotroceni - Palatul Parlamentului, între Bd. Libertăţii, Calea 13 Septembrie, Şoseaua Panduri, Bulevardul Timişoara, până la vasta zonă de discontinuitate dată de Universitatea Politehnică, limita nordică constituind-o Dâmboviţa. Deşi situat central, este unul dintre cele mai mici şi mai slab populate sectoare, corespunzând unor areale de intensă remodelare a fondului construit. Dâmboviţa şi terenurile virane limitrofe Palatului Parlamentului şi campusurilor universitare constituie principalele axe de discontinuitate, pe baza cărora au fost trasate limitele sale. La aceasta se adaugă omogenitatea fondului construit, zona rezidenţială veche, cu construcţii de tip vilă, fiind dominantă.

Sectoarele exterioare (V-XII), numerotate tot în sens invers acelor de ceasornic, sunt cele a căror limită exterioară este dată de limita intravilanului Municipiului Bucureşti. Corespund în general marii zone rezidenţiale şi zonei industriale periferice, dinamismul acestora fiind dat de noile cartiere rezidenţiale şi de marile hipermarketuri, ce acţionează ca nuclee de concentrare a activităţilor comerciale şi potenţiali poli de dezvoltare şi structurare spaţială.

- Sectorul V – ar fi situat în extremitatea estică a oraşului, între Dâmboviţa, limita estică a sectorului I şi Colentina. Corespunde părţii exterioare a cartierelor Titan-Balta Albă şi Pantelimon, cu construcţii de tip bloc, situate la est de Parcul Titan şi zona industrială interioară, până la marea zonă industrială, reprezentată de platformele Faur, Republica şi Granitul. Piaţa Titan şi axele de convergenţă reprezentate de Şoseaua Pantelimon, bulevardele Liviu Rebreanu, Baba Novac, Basarabiei, Chişinău şi Nicolae Grigorescu, reprezintă principalele elemente de structurare spaţială. La aceasta se adaugă omogenitatea fondului construit, sectorul astfel delimitat corespunzând în întregime marii zone rezidenţiale.
- Sectorul VI – corespunde în organizarea actuală părţii exterioare a sectorului II, între axa de discontinuitate a Colentinei şi limita de nord-est a intravilanului. Fondul construit este dominat de marea zonă rezidenţială, reprezentată de cartierele Colentina, Tei şi Fundeni, cu construcţii de tip bloc şi zone de agrement în mare parte destructurate.
- Sectorul VII – în partea nordică a intravilanului, la nord de Colentina, corespunde cartierelor Floreasca, Aurel Vlaicu şi Băneasa, dispune de un mare potenţial de dezvoltare prin noile cartiere rezidenţiale cu construcţii de tip vilă şi case unifamiliale, caracterizate printr-un grad ridicat de confort, dotări la standarde europene şi printr-o densitate mai redusă a populaţiei în perimetrul construit. La baza alegerii acestor amplasamente a stat potenţialul natural al zonei, cele mai noi cartiere rezidenţiale, ca şi cele care urmează a fi construite, dezvoltându-se în incinta unor mari zone de agrement, reprezentate prin Pădurea Băneasa şi bordura forestieră din incinta lacurilor aferente Colentinei.
- Sectorul VIII – cu cartierele Pajura, Dămăroaia, Bucureştii Noi şi Străuleşti, ar fi situat între calea ferată spre Ploieşti şi Urziceni şi limita nordică a

intravilanului. Axele structurante, de polarizare a fluxurilor, sunt date de Bulevardul Bucureştii Noi şi Şoseaua Chitilei, limitele sale corespunzând unor areale cu intens grad de destructurare, ce induc fluxuri divergente. În cea mai mare parte, se suprapune zonei rezidenţiale vechi, cea nouă fiind dominată de locuinţele muncitoreşti, de tip sovietic, din cartierul Bucureştii Noi. Axa hidrografică a Colentinei, ca element de discontinuitate, în acest caz se constituie într-o barieră de segregare la nivelul zonei rezidenţiale.

- Sectorul IX – cu o formă alungită, se extinde, în modelul propus, între axa feroviară de penetrare în Bucureşti din nord-vest, având ca punct terminus Gara de Nord şi axa hidrografică a Dâmboviţei. Cuprinde cartierele Crângaşi, Giuleşti, Giuleşti-Sârbi şi Chitila, având ca axă rutieră structurantă, Calea Giuleşti. Zona rezidenţială este constituită din clădiri de tip bloc în partea centrală (cartierul Crângaşi) şi din case cu un singur nivel în zona periferică. În zona cuprinsă între calea Giuleşti şi Lacul Ciurel se conturează o zonă rezidenţială deosebit de dinamică prin numeroasele construcţii de case unifamiliare tip vilă şi prin proiecata axă rutieră de circulaţie rapidă limitrofă Dâmboviţei.
- Sectorul X – la sud de Lacul Ciurel, ar urma să includă cea mai mare parte a cartierelor Militari, Drumul Taberei şi Ghencea, la vest Universitatea Politehnică şi străzile Lujerului şi Braşov. Limita sa estică este reprezentată de axa de discontinuitate dată de Grădina Botanică şi campusul Universităţii Politehnica, continuată la sud de unităţile militare şi zona industrială Apaca-Militari, apoi de cimitirul şi stadionul Ghencea. Din punct de vedere funcţional se suprapune marii zone rezidenţiale, alcătuită din cartiere de construcţii de tip „bloc” (Militari, Drumul Taberei şi Ghencea) şi zonei rezidenţiale exterioare, respectiv zonei industriale din perimetrul bulevardului Preciziei (Turbomecanica, Cesarom, Urbis etc). Axa feroviară de vest, având ca punct terminus Gara de mărfuri Cotroceni, a atras în lungul său dotări cu caracter industrial şi de depozitare în mare parte destructurate şi dezafectate (fabrica de lapte „Mioriţa”), aflate însă în curs de reamenajare.
- Sectorul XI – incluzând cartierele Rahova şi Ferentari, situat între limita de est a sectorului X, limita de sud a sectorului IV şi Piaţa George Coşbuc, zona de discontinuitate reprezentată de parcurile Carol I şi Tineretului şi Şoseaua Giurgiului, în est. Axele sale structurante sunt date de B-dul George Coşbuc-Calea Rahovei–Şoseaua Alexandriei, de Şoseaua Sălaj şi de Calea Ferentari. Omogenitatea sa nu este dată atât de prezenţa populaţiei rrome, cât de problemele sociale distincte ale acesteia determinate de gradul ridicat de sărăcie, dotările tehnico-edilitare precare, nivelul mare de infracţionalitate, densitatea mare la nivelul spaţiului locuit.
- Sectorul XII – în sud-est, este unul dintre cele mai mari ca suprafaţă, incluzând în cea mai mare parte a sa, Cartierul Berceni, la est de sectorul XI. Se suprapune în cea mai mare parte marii zone rezidenţiale, continuată la limita exterioară de zona industrială Progresul. Limita vestică este dată de Şoseaua Giurgiului şi de arealele de discontinuitate limitrofe acesteia reprezentate de

parcurile Carol I şi Tineretului şi de cimitirele Belu, Şerban Vodă, Israelit şi Evanghelic, iar cea nordică de axa hidrografică a Dâmboviţei.

În funcţie de aceste delimitări, pot fi elaborate mult mai clar politici unitare de dezvoltare urbană, în raport de problemele şi specificul fiecărei zone din intravilan.

B I B L I O G R A F I E

Baguenard, J. (1980), *La décentralisation territoriale*, Presses Universitaires de France, Paris

Bastié, J., Dézert, B. (1980), *L'espace urbain*, Masson, Paris, New York, Barcelona, Milano

Bécart, A., Brodaty, S. (1998), *La coopération transfrontalière et le dévelopement local*, în *Hommes et Terres du Nord*, **1**, p. 35-43

Benedek, J. (2004), *Amenajarea teritoriului şi dezvoltarea regională*, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca

Bertrand, M. J. (1974), *Géographie de l'administration. L'impact du pouvoir exécutif dans les capitales nationales*, Ed. M. Th. Génin, Librairies Techniques, Paris

Bonnet, J., Tomas, F. (1989), *Centre et périphérie. Eléments d'une problématique urbaine*, în *Revue Géographique de Lyon*, **64**, **1**, p. 3-12

Bourjol, M. (coord.) (1995), *Intercommunalité et développement du territoire*, Librairie Generale de Droit et de Jurisprudence, Paris

Boutrais, J., Charvet, J. P. (1967), *Bucarest. Etude de géographie urbaine*, în *Revue Géographique de l'Est*, **VII**, **3**, p. 266-363

Brongniart, Ph. (1971), *La région en France*, Librairie Armand Colin, Paris

Burgess, E. W. (1925), *Growth of the City*, The City, Chicago University Press, Chicago

Ciechocincska, Maria (1993), *L'evolution de la notion de région en Europe Centrale et Orientale*, în *Espaces et Sociétes*, **70-71**, L'Harmattan, Paris, p. 93-112

Claval, P. (1978), *L'Espace et pouvoir*, Presses Universitaires de France, Paris

Cocean, P. (1997), *Ţara (the land) – a typical geographical region of Romania,* în *Revue Roumaine de Géographie*, **41**, Ed. Academiei Române, p. 41-50

Cocean, P., Ciangă, N. (1999-2000), *The „Lands" of Romania as mental spaces*, în Revue Roumaine de Géographie, **43-44**, Ed. Academiei Române, p. 199-206

Cocean, P. (2002), *Geografie regională*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca

Dalmasso, E. (1978), *Evolution des disparités régionales entre capitale*, *métropoles et reste du pays*, în *Bulletin de l'Association de Géographie Français*, **55**, 454-455, p. 233-238

Dayries, J. J. (1978), *La régionalisation*, Presses Universitaires de France, Paris

Duby, G. (1995), *Atlas historique*, Ed. Larousse, Paris

Dumolard, P. (1980), *Le concept de région: ambiguités, paradoxes ou contradictions*, în *Travaux de l'Institut de Géografie de Reims*, **41-42**, Reims

Enyedi, G. (1992), *Urbanisation in East Central Europe: Social Process and Societal Responses in the State Socialist Systems*, în Urban Studies, **29**, **6**, p. 869-880

Erdeli, G., Cândea, Melinda, Braghină, C., Costachie, S., Zamfir, Daniela (1999), *Dicţionar de geografie umană,* Ed. Corint, Bucureşti

Fremont, A (1980), *L'espace vecu et la notion de région*, în *Travaux de l'Institut de Géographie de Reims*, **41-42**, Reims

Ghinea, D. (1996-1998), *Enciclopedia geografică a României*, **I-III**, Ed. Enciclopedică, Bucureşti

Ghinea, Eliza, Ghinea D. (2000), *Localităţile din România – Dicţionar*, Ed. Enciclopedică, Bucureşti

Giurescu, C. C. (1979), *Istoria Bucureştilor*, ed. a II-a, Ed. Sport-Turism, Bucureşti

Gonin, P. (1994), *Régions frontalièrs et développement endogène: de nouveaux territoires en construction au sein de l'Union Européenne*, în *Homme et Terres du Nord*, **2-3**, p. 61-70

Grime, K., Kovásc, Z. (2000), *Changing urban landscapes in East Central Europe*, în vol. *East Central Europe and the Former Soviet Union. Environment and Society*, Arnold, London

Groza, O. (1999-2000), *Polarisation territoriale et organisation administrative en Roumanie. Le chaînon manquant: le niveau régional*, în Revue Roumaine de Géographie, **43-44**, Ed. Academiei Române, p. 19-34

Groza, O. (2001-2002), *Maillages officiels et identités territoriales officieuses en Roumanie*, în *Actes du Séminaire „L'identité européenne en question"*, CNRS-UMR, Géographie-Cités, Paris

Groza, O. (2002), *Polarisation territoriale et organisation administrative en Roumanie. The missing link: le niveau regional*, în vol. *Moldova – populaţia, forţa de muncă şi aşezările umane în tranziţie*, Ed. Corson, Iaşi, p. 77-87

Gruber, K. (1999), *Regionalism, state naţionale, integrare europeană: perspective vest-europene şi central-europene,* în *Altera*, **10**, Târgu Mureş

Gruia, I. V. (1929), *Necesitatea regiunii în organizarea administrativă,* în *Revista de Drept Public*, **1**, Bucureşti

Harris, Ch., Ullman, E. D. (1945), *The nature of cities*, Readings in urban geography, Chicago

Helin, R. A. (1967), *The Volatile Administrative Map of Rumania*, în *Annals of the Association of American Geographers*, **57**, **3**, p. 481-502

Hoyt, H. (1933), *One hundred years of land values in Chicago*, Chicago

Humeau, J. B. (1992), *Le regroupement intercommunal en milieu rural*, în *L'intercommunalité*, Comité d'Expansion de Maine et Loire, p. 5-12

Ianoş, I. (1987), *Oraşele şi organizarea spaţiului geografic*, Ed. Academiei, Bucureşti

Ianoş, I. (1993), *Spre o nouă bază teoretică a regiunii geografice*, în *Studii şi Cercetări de Geografie*, **XL**, Ed. Academiei Române, p. 167-174

Ianoş, I. (1995), *Stabilitate şi schimbare în sistemul urban românesc*, în vol. *Populaţia României. Evoluţii şi perspective*, Comisia Naţională de Statistică, Bucureşti, p. 71-79

Ianoş, I. (2000, a) *Sisteme teritoriale. O abordare geografică*, Ed. Tehnică, Bucureşti

Ianoş, I. (2000, b), *România, spectator al proceselor de globalizare şi fragmentare?*, în vol. *Regional Conference of Geography „Regionalism and Integration",* Timişoara, Tübingen, Angers, Ed. Brumar, p. 13-24

Ianoş, I. (2000, c), *Integration and Fragmentation Process in Urban Systems*, în vol. *Integrated Urban Systems and Sustainability of Urban Life*, International Geographical Union, Commission on Urban Development and Urban Life, Ed. Tehnică, Bucureşti, p. 67-76

Ianoş, I. (2003), *Differential urbanisation in Romania*, în vol. *The 5-th Edition of the Regional Conference of Geography „Geographic Researches in the Carpathian-Danube Space”*, 2002, Ed. Mirton, Timişoara, p. 13-34

Ianoş, I., Humeau, J. B. (2000), *Teoria sistemelor de aşezări umane*, Ed. Tehnică, Bucureşti

Ianoş, I., Popescu, Claudia (1997), *Organizarea spaţiului la nivel de microscară*, în *Buletin Geografic*, **I**, Bucureşti, p. 41-45

Ianoş, I., Tălângă, C. (1994), *Oraşul şi sistemul urban românesc în condiţiile economiei de piaţă*, Institutul de Geografie, Academia Română, Bucureşti

Ianoş, I., Tălângă, C., Guran, Liliana, Popescu, Claudia, Săgeată, R., Dobraca, L. (1998-1999), *Analiza principiilor, obiectivelor strategice şi a politicilor specifice serviciilor publice în scopul realizării planului de amenajare a teritoriului zonal (P.A.T.Z.) – Zona metropolitană Bucureşti*, Institutul de Geografie, Bucureşti (manuscris)

Iaţu, C. (2004), *Zona metropolitană Iaşi, între deziderate şi realitate*, comunicare prezentată la Sesiunea anuală de comunicări dedicată aniversării a 60 de ani de la înfiinţarea Institutului de Geografie (1944-2004), Institutul de Geografie, Bucureşti, 18 iunie 2004

Ilieş, M. (1999), *„Ţările” – regiuni geografice specifice ale României*, în *Revista Română de Geografie Politică*, **I**, **1**, Ed. Universităţii din Oradea, Oradea, p. 44-49

Ilieş, M., Ilieş, Al. (1999), *Emergenţa şi evoluţia istorică a „ţărilor” de pe teritoriul României*, în *Revista Română de Geografie Politică*, **I**, **1**, Ed. Universităţii din Oradea, Oradea, p. 93-97

Ilieş, Al. (2004), *România. Euroregiuni*, Ed. Universităţii din Oradea, Oradea

Ionaşcu, Gh. (2002), *Amenajarea teritoriului*, Ed. Fundaţiei România de Mâine, Universitatea „Spiru Haret”, Facultatea de Arhitectură şi Urbanism, Bucureşti

Ionaşcu, Gh. (2003), *Dezvoltarea şi reabilitarea aşezărilor umane din România. Perspectivă ecologică*, Ed. Tempus, Bucureşti

Iordan, I. (1973), *Zona periurbană a Bucureştilor*, Ed. Academiei Române, Bucureşti

Iordan, I. (2003), *România, încotro ? Regionalizare, Cum ? Când ? Structuri administrativ-teritoriale în România*, Ed. CD Press, Bucureşti

Iordan, I., Rey, Violette (1993), *La carte administrative de la Roumanie d'avant guerre: probable ou impossible retour?,* în *Bulletin de la Société Languedocienne de Géographie*, **116**, **3-4**, Montpellier

Iordan, I., Alexandrescu, Valeria (1996), *Consideraţii geografice privind reorganizarea administrativă a teritoriului României,* în *Revista Geografică*, **II-III**, Institutul de Geografie, Academia Română, p. 118-121

Iordan, P. (1998), *Regionalization and Descentralization in Romania – opportunites and obstacles,* în vol. *Romania: Migration, Socio-Economic Transformation and Perspectives of Regional Development*, Sudösteuropa-Studie, **62**, München

Juillard, E. (1962), *La région: essai de définition*, în *Annales de Géographie*, **387**, Paris

Juillard, E. (1976), *Pour une logique des divisions régionales en Europe Occidentale*, în *Revue Géographique de l'Est*, **XVI**, **3-4**, p. 103-120

Kleinschmager, R. (1998), *Reflexion sur les frontières étatiques intérieures de l'Union européenne,* în *Revue Géographique de l'Est*, **4**, Lyon

Kosinski, L. (1967), *Le rôle de la hiérarchie des centres régionaux et locaux dans les développement et l'aménagement du réseau urbain*, în *Geographica Polonica*, **12**, p. 189-202

Labasse, J. (1971), *L'organisation de l'espace. Elements de géographie volontaire*, Herman, Paris

Labasse, J. (1991), *L'Europe des régions*, Géographes, Flammarion, Paris
Lacoste, Y. (coord.) (1995), *Dictionnaire de géopolitique*, Flammarion, Paris
Maurel, Marie-Claude (1984), *Pour une géopolitique du territoire, le maillage politico-administratif*, în *Hérodote*, **33-34**, Ed. La Découverte, Paris
Miszczuk, A. (2003), *Regionalizacja administracyjna III rzeczypospolitej. Koncepje teoretyczne a rzeczywistość*, Wydawnictwo Uniwersytetu „Marii Curie-Sklodowskiej", Lublin
Molnár, E., Maier, A., Ciangă, N. (1975), *Centre şi arii de convergenţă în R. S. România*, în Studia Universitatis Babeş-Bolyai, Geologia-Geographia, **XX**, p. 50-56
Moreau, J. (1995), *Administration régionale, départamentale et municipale*, 11-e éd, Dalloz, Paris
Morrill, R. L. (1970), *The Spatial Organization of Society*, Wadsworth Publishing Company, Belmont, California, USA
Neguţ, S. (1998), *Les eurorégions*, în *Revue Roumaine de Géographie*, **42**, Ed. Academiei Române, Bucureşti
Nicolae, I. (2002), *Suburbanismul, ca fenomen geografic în România*, Ed. Meronia, Bucureşti
Nistor, I. S. (2000), *Comuna şi judeţul. Evoluţia istorică*, Patrimoniu, Ed. Dacia, Cluj-Napoca
Oancea, D. (1979), *Despre ţară şi ţări*, în *Studii şi Cercetări de Geologie, Geofizică şi Geografie,* Geografie, **XXVI**, Ed. Academiei R. S. Române
Obradovic, D. (2003), *Regionalisation Model of Vojvodina in Serbia*, în vol. *The 5-th Edition of the Regional Conference of Geography „Geographic Researches in the Carpathian-Danube Space"*, Ed. Mirton, Timişoara, 2002, p. 581-585
Oroveanu, M. T. (1986), *Organizarea administrativă şi sistematizarea teritoriului R.S. România*, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti
Popa, E. (1999), *Autonomia locală în România*, Ed. All Beck, Bucureşti
Popescu, C. L. (1999), *Autonomia locală şi integrarea europeană,* Ed. All Beck, Bucureşti
Popescu, Claudia (1999), *Bucureşti – o metropolă în tranziţie. Caracteristici demografice*, în Revista Geografică, **VI**, Institutul de Geografie, Academia Română, Bucureşti, p. 62-67
Popescu, Claudia, Neguţ, S., Roznovieţchi, Irena, Suditu, B., Vlad, L. B. (2003), *Zonele miniere defavorizate din România. Abordare geografică*, Ed. ASE, Bucureşti
Posea, Gr., Ştefănescu, Ioana (1984), *Municipiul Bucureşti şi Sectorul Agricol Ilfov*, Ed. Academiei, Bucureşti
Preda, M. (1995), *Centralizare şi descentralizare în administraţia publică*, în *Dreptul*, **9**, p. 42-55
Preda, M., David, Ana-Sofia, Filip, Maria (2000), *Organizarea administrativă a teritoriului României - actualizată*, Ed. Lumina Lex, Bucureşti
Pumain, Denise, Saint-Julien, Thérèse, Sanders, Lena (1989), *Villes et auto-organisation*, Economica, Paris
Puşcaşu, Violeta (2000), *Dezvoltarea regională*, Ed. Economică, Bucureşti
Racine, J. B., Ungureanu, Al. (1998), *Maillages géographiques de la Roumanie. Relevant Mapping Communication for Relevant Territorial Information*, CD-ROM şi volum, IGUL, Lausanne
Raffestein, C. (1993), *Autour de la fonction sociale de la frontière*, în *Espaces et Sociétes*, **70-71**, p. 157-164
Renard, J. P. (1998), *Les régions (trans)frontalières et les eurorégions en Europe*, în *Hommes et Terres du Nord*, **3**, p. I-IV

Rey, Violette (1998), *Problèmes d'organisation administrative des capitales d'Europe Centrale Orientale*, în *Bulletin de l'Association de Géographie Français*, **75, 4**, p. 479-485

Rey, Violette (coord.) (1998), *Les territoires centre-européens. Dilemmes et défis. L'Europe Médiane en question*, Ed. La Découverte-Syros, Paris

Rey, Violette, Groza, Octavia, Ianoş, I., Pătroescu, Maria (2000), *Atlas de la Roumanie*, Reclus, Dynamique du territoire, CNRS-Libergéo, La Documentation Française, Montpellier, Paris

Reynauld, A. (1981), *Société, espace et pouvoir*, Presses Universitaires de France, Paris

Reymond, H., Cauvin, Colette, Kleinschmager, R. (1998), *L'Espace géographique des villes. Pour une synergie multistrates*, Ed. Anthopos, Paris

Rougier, H. (1999), *De la notion de région à celle d'euroregion*, în *Bulletin de l'Association de Géographie Français*, **76**, **4**, p. 394-396

Saez, G., Leresche, J. P., Bassand, M. (1997), *Gouvernance métropolitaine et transfrontalière. Action publique territoriale*, Ed. l'Harmattan, Paris

Sanguin, A. L. (1990), *Nation, etat et territoire: une géographie politique*, în *Annales de Géographie*, p. 348-349

Savey, Suzanne (1994), *Régions frontalières, régions transfrontalières et/ou pionnieres*, în *Bulletin de la Société Languedocienne de Géographie*, **28**, **1-2**, p. 227-235

Săgeată, R. (1999), *Evaluarea impactului generat de posibila revenire la organizarea administrativ-teritorială interbelică asupra sistemului urban din România*, în *Revista Română de Geografie Politică*, **I**, **1**, Ed. Universităţii din Oradea, p. 85-92

Săgeată, R. (2000, a), *„Limita" în geografia politică,* în *Revista Geografică*, **VI**, 1999, Institutul de Geografie, Academia Română, Bucureşti, p. 50-55

Săgeată, R. (2000, b), *Organizarea administrativ-teritorială a României. Model de optimizare*, în *Revista Română de Geografie Politică*, **II, 1**, Ed. Universităţii din Oradea, p. 61-68

Săgeată, R. (2001,a), *Presiunea antropică asupra spaţiului geografic şi organizarea administrativ-teritorială a României*, în *Revista Geografică*, **VII**, 2000, Institutul de Geografie, Academia Română, Bucureşti, p. 30-37

Săgeată, R. (2001, b), *Fostele reşedinţe de plase în contextul economico-social actual*, în *Comunicări de Geografie*, V, Ed. Universităţii din Bucureşti, p. 463-469

Săgeată, R. (2002, a), *„Ruralul" în mediul urban*, în *Revista Geografică*, **VIII**, 2001, Institutul de Geografie, Academia Română, Bucureşti, p. 157-165

Săgeată, R. (2002, b), *Structuri de cooperare transfrontalieră. Euroregiunea Giurgiu-Ruse*, în *Forum Geografic*, **I, 1**, Ed. Universitaria, Craiova, p. 140-149

Săgeată, R. (2003, a), *Evoluţia organizării administrativ-teritoriale a României în perioada interbelică (1918-1940)*, în *Revista Geografică*, **IX**, Institutul de Geografie, Bucureşti, p. 158-166

Săgeată, R. (2003, b), *L'organisation administrative et territoriale de la Roumanie – entre le modèle traditionnel et les réalités contemporaines*, în vol. *The 5-th Edition of the Regional Conference of Geography „Geographic Researches in the Carpathian-Danube Space, 2002"*, Ed. Mirton, Timişoara, p. 601-610

Săgeată, R., Nedea, Marcela (2003), *România şi Europa regiunilor – premise pentru o viitoare integrare*, în GeoPolitica, **I, 2-3,** Ed. Top Form, Asociaţia de Geopolitică „Ion Conea", Bucureşti, p. 93-104

Sârbovan, Cătălina (1996), *Periurbanizarea, de la spaţiu polarizat la spaţiu integrat*, în *Noosfera*, Centrul Carpato-Danubian de Geoecologie, Bucureşti, p. 9-10

Schöller, P. (1978), *The role of the capital city within the national settlement system*, în *Geographica Polonica*, **39**, p. 223-232
Seguy, R. (1998), *L'Euroregion, un espace economique en construction?*, în *Hommes et Terres du Nord*, **3**, p. 171-174
Stahl, H. H. (1969), *Organizarea administrativ-teritorială,* Ed. Ştiinţifică, Bucureşti
Stern, N. (1963), *Caracterizarea regiunilor din R. P. Română ca raioane economice,* în *Monografia geografică a R. P. Române*, vol. II, partea a II-a, Ed. Academiei, Bucureşti, p. 11-18
Susan, Aurelia (1972), *Municipiul Oradea. Studiu de geografie umană*, Facultatea de Geologie-Geografie, Universitatea Bucureşti (rezumatul tezei de doctorat)
Tufescu, V., Herbst, C. (1969), *The New Administrative-territorial Organization of Romania*, în *Revue Roumaine de Géologie, Géophysique et Géographie*, Géographie, **13, 1**, Ed. Academiei Române, Bucureşti, p. 25-37
Ungureanu, Al., Ungureanu, Irina, Donisă, I. (1994-1995), *Les régions géographiques du territoire de la Roumanie*, în *Analele Universităţii „Al. I. Cuza"*, s. II-c, **XL-XLI**, Iaşi
Ungureanu, Al., Ianoş, I. (1996), *Characteristic features of the urban system in Romania*, în Revue Roumaine de Géographie, **40**, p. 3-12
Urucu, Veselina, Nancu, Daniela (1996), *Comportamentul demografic al oraşelor mari ale României după 1989*, în *Sociologie Românească*, **1-2**, Ed. Academiei Române, p. 13-22
Vallega, A. (1995), *La regione, sistema territoriale soustenabile*, Mursia, Milano
Vlăsceanu, G., Ianoş, I. (1998), *Oraşele României. Mică enciclopedie*, Casa Editorială Odeon, Bucureşti
Wackermann, G. (1990), *Les échanges interculturelles dans les espaces transfrontaliers*, în *Bulletin de l'Association de Géographes Français*, **67, 5**, p. 347-356
Wackermann, G. (1991), *Sociétés et aménagements face aux disparités transfrontalières*, în *Revue Géographique de l'Est*, XXXI**,** 2**,** p. 89-98
*** (1934), *Planul director de sistematizare al Municipiului Bucureşti. Memoriu justificativ*, Ed. Institutului Urbanistic al României, Bucureşti
*** (1938), *Enciclopedia României*, **II**, Bucureşti
*** (1950), *Anuarul statistic al Municipiului Bucureşti*, Institutul Central de Statistică, Bucureşti
*** (1969), *Judeţele României Socialiste*, Ed. Politică, Bucureşti
*** (1982), *Enciclopedia geografică a României*, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti
*** (1992), *Judeţele. Reorganizarea administrativ-teritorială a ţării, propusă de Convenţia Democrată*, în *România Liberă. Supliment editat de Societatea „R"*, Bucureşti
*** (1993), *Changements administratifs et territoriaux dans la Nouvelle Europe*, în *Bulletin de la Société Languedocienne de Géographie*, **116, 3-4**, Montpellier
*** (1993-1997), *Atlas Rzeczypospolitej Polskiej*, Glówny Geodeta Kraju, Warszawa
*** (1995, a), *Judeţele şi oraşele României în cifre şi fapte*, **I-II (A-B),** Departamentul pentru Administraţie Publică Locală, Bucureşti
*** (1995, b), *Regionalism. Concepts and approaches at the turn of the Century*, Romanian Institute of International Studies, Norwegian Institute of International Affairs, Bucureşti
*** (1997, a), *Carta Verde. Politica de dezvoltare regională în România„* Guvernul României şi Comisia Europeană, Programul PHARE, Bucureşti
*** (1998), *Legea nr. 151 din 15 august 1998 privind dezvoltarea regională în România,* în *Monitorul Oficial al României*, **X, 256**, Bucureşti

*** (2000), *România. Planul Naţional de Dezvoltare, 2000-2002,* ANDR, Bucureşti
*** (2001), *Lege privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului naţional. Secţiunea a IV-a – Reţeaua de localităţi*, în *Monitorul Oficial al României*, **XIII**, **408**, Bucureşti

A N E X E

Anexa I – **Oraşe declarate municipii** (1 ianuarie 1990 – 1 iulie 2004)

Nr. Crt.	M U N I C I P I U L	J U D E Ţ U L	ANUL DECLARĂRII	POPULAŢIA, Loc, 2002
1	**Adjud**	Vrancea	2000	17 585
2	**Aiud**	Alba	1994	28 934
3	**Băileşti**	Dolj	2001	20 083
4	**Beiuş**	Bihor	2003	10 996
5	**Blaj**	Alba	1993	20 765
6	**Brad**	Hunedoara	1995	16 482
7	**Calafat**	Dolj	1997	18 858
8	**Câmpia Turzii**	Cluj	1998	26 823
9	**Câmpina**	Prahova	1994	38 789
10	**Câmpulung**	Argeş	1994	38 209
11	**Câmpulung Moldovenesc**	Suceava	1995	20 041
12	**Caracal**	Olt	1994	34 625
13	**Caransebeş**	Caraş Severin	1995	28 301
14	**Carei**	Satu Mare	1995	23 182
15	**Codlea**	Braşov	2000	24 286
16	**Curtea de Argeş**	Argeş	1995	32 510
17	**Dorohoi**	Botoşani	1994	30 949
18	**Drăgăşani**	Vâlcea	1995	20 798
19	**Fălticeni**	Suceava	1994	29 787
20	**Feteşti**	Ialomiţa	1995	33 294
21	**Gherla**	Cluj	2000	24 083
22	**Gheorgheni**	Harghita	2003	20 018
23	**Huşi**	Vaslui	1995	29 510
24	**Lupeni**	Hunedoara	2003	30 642
25	**Mangalia**	Constanţa	1995	40 150
26	**Marghita**	Bihor	2003	17 291
27	**Medgidia**	Constanţa	1994	43 841
28	**Mioveni**	Argeş	2003	35 801
29	**Moineşti**	Bacău	2001	24 210
30	**Moreni**	Dâmboviţa	2002	20 941
31	**Motru**	Gorj	2000	22 967
32	**Oltenița**	Călăraşi	1997	27 213
33	**Orăştie**	Hunedoara	1995	21 213
34	**Orşova**	Mehedinţi	2000	12 965
35	**Paşcani**	Iaşi	1995	42 057
36	**Rădăuţi**	Suceava	1994	27 633
37	**Râmnicu Sărat**	Buzău	1994	38 828
38	**Reghin**	Mureş	1994	36 126
39	**Roşiori de Vede**	Teleorman	1995	30 089
40	**Săcele**	Braşov	2000	29 915

41	**Salonta**	Bihor	2001	18 074
42	**Sebeş**	Alba	2000	27 698
43	**Târnăveni**	Mureş	1998	26 654
44	**Târgu Secuiesc**	Covasna	2000	20 488
45	**Topliţa**	Harghita	2002	15 880
46	**Urziceni**	Ialomiţa	1995	17 094
47	**Vatra Dornei**	Suceava	2000	16 321
48	**Vulcan**	Hunedoara	2003	29 740

Anexa II – **Comune declarate oraşe** (1 ianuarie 1990 – 1 iulie 2004)

Nr. Crt.	**O R A Ş U L**	**J U D E Ţ U L**	**ANUL DECLARĂRII**	**POPULAŢIA Loc, 2002**
1	**Amara**	Ialomiţa	2004	7 627
2	**Ardud**	Satu Mare	2004	6 486
3	**Băbeni**	Vâlcea	2002	9 475
4	**Baia de Arieş**	Alba	1997	4 669
5	**Bălceşti**	Vâlcea	2002	5 780
6	**Băneasa**	Constanţa	2004	5 353
7	**Bechet**	Dolj	2004	3 864
8	**Berbeşti**	Vâlcea	2003	5 704
9	**Broşteni**	Suceava	2004	6 603
10	**Bececea**	Botoşani	2004	5 128
11	**Cajvana**	Suceava	2004	7 263
12	**Căzăneşti**	Ialomiţa	2004	3 641
13	**Ciacova**	Timiş	2004	7 285
14	**Dăbuleni**	Dolj	2004	13 888
15	**Dolhasca**	Suceava	2004	11 009
16	**Făget**	Timiş	1994	7 213
17	**Fierbinţi-Târg**	Ialomiţa	2004	5 253
18	**Flămânzi**	Botoşani	2004	11 799
19	**Frasin**	Suceava	2004	6 532
20	**Gătaia**	Timiş	2004	8 103
21	**Geoagiu**	Hunedoara	2000	5 984
22	**Ghimbav**	Braşov	2002	5 112
23	**Liteni**	Suceava	2004	9 851
24	**Miercurea Nirajului**	Mureş	2003	5 824
25	**Miercurea Sibiului**	Sibiu	2004	4 063
26	**Milişăuţi**	Suceava	2004	8 433
27	**Murgeni**	Vaslui	2003	7 674
28	**Otopeni**	Ilfov	2000	10 215
29	**Pătârlagele**	Buzău	2004	8 290
30	**Pecica**	Arad	2004	13 024
31	**Popeşti-Leordeni**	Ilfov	2004	15 115
32	**Potcoava**	Olt	2004	6 111
33	**Recaş**	Timiş	2004	8 560
34	**Roznov**	Neamţ	2003	8 726
35	**Săcueni**	Bihor	2004	11 665
36	**Salcea**	Suceava	2004	8 719
37	**Sălişte**	Sibiu	2003	5 795
38	**Săliştea de Sus**	Maramureş	2004	5 196
39	**Sângeorgiu de Pădure**	Mureş	2003	5 492
40	**Sântana**	Arad	2003	12 936

41	**Sârmaşu**	Mureş	2003	7 493
42	**Şomcuta Mare**	Maramureş	2004	7 708
43	**Ştefăneşti**	Argeş	2004	12 983
44	**Ştefăneşti**	Botoşani	2004	5 628
45	**Tăuţii-Măgheruş**	Maramureş	2004	6 713
46	**Teiuş**	Alba	1994	7 284
47	**Tismana**	Gorj	2004	7 894
48	**Turceni**	Gorj	2004	8 559
49	**Ulmeni**	Maramureş	2004	7 153
50	**Vicovu de Sus**	Suceava	2004	14 125
51	**Voluntari**	Ilfov	2004	30 016

Anexa III – **Comune înfiinţate şi reorganizate** (1 ianuarie 1990 – 1 iulie 2004)

Nr Crt	Comuna înfiinţată	Satele componente	Jud	Comuna reorganizată	Satele componente	Anul
1	**Agriş**	Agriş, Ciuperceni	SM	Botiz	Botiz	2004
2	**Alma**	Alma, Giacăş, Şmig	SB	Aţel	Aţel, Dupuş	2004
3	**Arcuş**	Arcuş	CV	Valea Crişului	Valea Crişului, Câlnic	2004
4	**Bălăceana**	Bălăceana	SV	Ciprian Porumbescu	Ciprian Porumbescu	2004
5	**Balş**	Balş, Boureni, Coasta Măgurii	IS	Târgu Frumos[28]	-	2004
6	**Bârda**	Bârda, Bereguţa, Mânăstire, Sângeorge	TM	Gătaia	Gătaia, Butin, Percosova, Sculia, Şemlacu Mare, Şemlacu Mic	2004
7	**Beciu**	Beciu, Bârseştii de Jos, Smârdan	TR	Plopii-Slăviteşti	Plopii-Slăviteşti, Brâncoveanca, Dudu	2004
8	**Bereni**	Bereni, Bâra, Cându, Drojdii, Eremieni, Maia, Mărculeni	MS	Măgherani	Măgherani, Şilea Nirajului, Torba	2004
9	**Beştepe**	Beştepe, Băltenii de Jos	TL	Mahmudia	Mahmudia	2004
10	**Beuca**	Beuca, Plopi	TR	Drăcşenei	Drăcşenei, Drăcşani, Odobeasca, Satul Vechi	2004
11	**Bilieşti**	Bilieşti	VR	Suraia	Suraia	2004
12	**Bixad**	Bixad	CV	Malnaş	Malnaş, Malnaş-Băi, Valea Zălanului	2004
13	**Blândeşti**	Blândeşti, Cherchejeni, Şoldăneşti	BT	Suliţa	Suliţa, Cheliş, Dracşani	2004
14	**Boiţa**	Boiţa, Lazaret, Lotrioara, Paltin	SB	Tălmaciu*	Tălmaciu*	2004
15	**Borăneşti**	Borăneşti, Sinteşti	IL	Coşereni	Coşereni	2004
16	**Braniştea**	Braniştea, Goanţa	MH	Vânători	Vânători, Roşiori	2004
17	**Bueşti**	Bueşti	IL	Albeşti	Albeşti, Bataluri, Marsilieni	2004
18	**Bughea de**	Bughea de Sus	AG	Albeştii de Muscel	Albeşti, Cândeşti	2004

[28] Comuna **Târgu Frumos**, jud. Iaşi, fostă comună suburbană a oraşului cu acelaşi nume, a fost desfiinţată prin formarea a trei comune: Balş (cu satele Balş, Boureni şi Coasta Măgurii), Costeşti (cu satele Costeşti şi Giurgeşti) şi Ion Neculce (cu satele Ion Neculce, Buznea, Dădeşti, Găneşti, Prigoreni şi Războieni).

	Sus					
19	**Burla**	Burla	SV	Volovăţ	Volovăţ	2004
20	**Călui**	Călui, Gura Căluiu	OT	Oboga	Oboga	2004
21	**Cămin**	Cămin	SM	Căpleni	Căpleni	2002
22	**Cândeşti**	Cândeşti, Călineşti, Talpa, Viţcani	BT	Mihăileni	Mihăileni, Pârâu Negru, Rogojeşti	2003
23	**Capu Câmpului**	Capu Câmpului	SV	Valea Moldovei	Valea Moldovei, Mironu	2003
24	**Cârcea**	Cârcea	DJ	Coşoveni	Coşoveni	2004
25	**Cârna**	Cârna	DJ	Goicea	Goicea	2004
26	**Catane**	Catane, Catanele Noi	DJ	Negoi	Negoi	2004
27	**Checea**	Checea	TM	Cenei	Cenei, Bobda	2004
28	**Chibed**	Chibed	MS	Ghindari	Ghindari, Abud, Ceie, Solocma, Trei Sate	2003
29	**Ciceu**	Ciceu, Ciaracio	HR	Siculeni	Siculeni	2004
30	**Ciocăneşti**	Ciocăneşti, Botoş	SV	Iacobeni	Iacobeni, Mestecăniş	2002
31	**Ciocani**	Ciocani, Crâng, Crângu Nou, Podu Petriş	VS	Perieni	Perieni	2004
32	**Ciumeşti**	Ciumeşti, Berea, Viişoara	SM	Sanislău	Sanislău, Horea, Marna Nouă	2004
33	**Coaş**	Coaş, Întrerâuri	MM	Săcălăşeni	Săcălăşeni, Coruia, Culcea	2004
34	**Cocorăştii Colţ**	Cocorăştii Colţ, Cheşnoiu, Cocorăştii Grind, Colţu de Jos, Ghioldum, Perşunari, Piatra, Satu de Sus	PH	Măneşti	Măneşti, Băltiţa, Coada Izvorului, Gura Crivăţului, Zalhanaua	2004
35	**Coltău**	Coltău, Cătălina	MM	Săcălăşeni	Săcălăşeni, Coruia, Culcea	2004
36	**Comăneşti**	Comăneşti, Humoreni	SV	Botoşana	Botoşana	2002
37	**Corunca**	Corunca	MS	Livezeni	Livezeni, Bozeni, Ivăneşti Poieniţa, Stânişor	2004
38	**Coşna**	Coşna, Podu Coşnei, Valea Bancului, Românești, Teşna	SV	Dorna Candrenilor	Dorna Candrenilor, Dealu Floreni, Poiana Negrii	2003
39	**Cosoba**	Cosoba	GR	Joiţa	Joiţa, Bâcu	2004
40	**Costeşti**	Costeşti, Giurgeşti	IS	Târgu Frumos	-	2004
41	**Costineşti**	Costineşti, Schitu	CT	Tuzla	Tuzla	1999
42	**Coşula**	Coşula, Buda, Pădureni, Şupitca	BT	Copălău	Copălău, Cerbu, Cotu	2003
43	**Coţofenii din Faţă**	Coţofenii din Faţă, Beharca	DJ	Almăj	Almăj, Bogea, Moşneni, Şitoaia	2004
44	**Cozmeni**	Cozmeni, Lăzăreşti	HR	Sânmărtin	Sânmărtin, Ciucani, Valea Uzului	2002
45	**Cozmeşti**	Băleşti, Cozmeşti, Fâstâci, Hordileşti	VS	Deleşti	Deleşti, Albeşti, Fundătura, Hârsova, Mânăstirea, Răduieşti	2004
46	**Cut**	Cut	AL	Câlnic	Câlnic, Deal	2004
47	**Cuza Vodă**	Cuza Vodă	CT	Castelu	Castelu, Nisipari	2004
48	**Dalnic**	Dalnic	CV	Moacşa	Moacşa, Pădureni	2004

49	**Diculeşti**	Băbeni-Olteţu, Budeşti, Colelia, Diculeşti	VL	Făureşti	Mileşti, Bungeţani, Făureşti, Găineşti, Mărcuşu	2004
50	**Dimăcheni**	Dimăcheni, Mateieni, Recia-Verbia	BT	Corlăteni	Corlăteni, Carasa, Podeni, Vlădeni	2003
51	**Dobroteşti**	Dobroteşti, Nisipuri	DJ	Amărăştii de Sus	Amărăştii de Sus, Zvorsca	2004
52	**Dodeşti**	Dodeşti, Urdeşti	VS	Viişoara	Viişoara, Halta Dodeşti, Văleni, Viltoteşti	2004
53	**Dorobanţi**	Dorobanţi	AR	Curtici*	Curtici*	2004
54	**Dracea**	Dracea, Florica, Zlata	TR	Crângu	Crângu, Secara	2004
55	**Drăgăneşti**	Drăgăneşti, Orţăşti, Râşca, Şoimăneşti	NT	Brusturi-Drăgăneşti[29]	Brusturi, Groşi, Poiana, Târzia	2004
56	**Drăguş**	Drăguş	BV	Viştea	Viştea de Jos, Olteţ, Rucăr, Viştea de Sus, Viştişoara	2004
57	**Drăguşeni**	Drăguşeni, Frenciuci	IS	Şcheia	Şcheia, Căueşti, Cioca-Boca, Poiana Şcheii, Satu Nou	2004
58	**Dudeştii Noi**	Dudeştii Noi	TM	Becicherecu Mic	Becicherecu Mic	2004
59	**Dumitriţa**	Dumitriţa, Budacu de Sus, Ragla	BN	Cetate	Satu Nou, Orheiu Bistriţei, Petriş	2002
60	**Fântâna Mare**	Fântâna Mare, Cotu Băii, Spătăreşti, Praxia	SV	Vadu Moldovei	Vadu Moldovei, Cămârzani, Ciumuleşti, Dumbrăviţa, Ioneasa, Mesteceni, Movileni, Nigoteşti	2003
61	**Fântânele**	Fântânele	IS	Focuri	Focuri	2004
62	**Fântânele**	Fântânele	TR	Suhaia	Suhaia	2004
63	**Fereşti**	Fereşti	VS	Văleni	Văleni, Moara Domnească	2004
64	**Fibiş**	Fibiş	TM	Maşloc	Maşloc, Alioş, Remetea Mică	2004
65	**Florica**	Florica	BZ	Mihăileşti	Mihăileşti, Colţăneni, Mărgineanu, Satu Nou	2004
66	**Frăsinet**	Frăsinet, Clăniţa	TR	Băbăiţa	Băbăiţa, Merişani	2004
67	**Frumuşeni**	Frumuşeni, Aluniş	AR	Fântânele	Fântânele, Tisa Nouă	2004
68	**Fruntişeni**	Fruntişeni, Grăjdeni	VS	Griviţa	Griviţa, Odaia, Bursucani, Trestiana	2004
69	**Gâdinţi**	Gâdinţi	NT	Sagna	Sagna, Luţca, Vulpăşeşti	2004
70	**Galiciuica**	Galiciuica	DJ	Giubega	Giubega	2004
71	**Gârdani**	Gârdani	MM	Sălsig	Sălsig	2004
72	**Găvăneşti**	Găvăneşti, Băleasa, Broşteni, Dâmburile	OT	Baldovineşti	Baldovineşti, Gubandru, Pietriş	2004
73	**Gepiu**	Gepiu, Bicaci	BH	Cefa	Cefa, Ateaş, Inand	2003

[29] Comuna a fost redenumită **Brusturi**.

74	**Ghilad**	Ghilad, Gad	TM	Ciacova	Ciacova, Cebza, Obad, Macedonia, Petroman	2004
75	**Ghimpeţeni**	Ghimpeţeni, Ghimpeţenii Noi	OT	Nicolae Titulescu	Nicolae Titulescu	2004
76	**Ghindăoani**	Ghindăoani	NT	Bălţăteşti	Bălţăteşti, Valea Arini, Valea Seacă	2003
77	**Ghidici**	Ghidici	DJ	Piscu Vechi	Piscu Vechi, Pisculeţ	2004
78	**Ghindeni**	Ghindeni	DJ	Malu Mare	Malu Mare, Preajba	2004
79	**Gologanu**	Gologanu	VR	Milcovul	Milcovul, Lămoteşti	2004
80	**Gottlob**	Gottlob, Vizejdia	TM	Lovrin	Lovrin	2004
81	**Grădinile**	Grădinile, Arvătească, Plăviceanca	OT	Studina	Studina, Studiniţa	2004
82	**Groşii Ţibleşului**	Groşii Ţibleşului	MM	Suciu de Sus	Suciu de Sus, Larga, Suciu de Jos	2003
83	**Gura Padinii**	Gura Padinii, Satu Nou	OT	Orlea	Orlea, Orlea Nouă	2004
84	**Hănţeşti**	Hănţeşti, Arţari, Bereşti	SV	Adâncata	Adâncata, Călugăreni, Feteşti	2003
85	**Hărmăneşti**	Hărmăneştii Vechi, Boldeşti, Hărmăneştii Noi	IS	Todireşti	Todireşti, Băiceni, Stroeşti	2004
86	**Herăşti**	Herăşti, Miloşeşti	GR	Hotarele	Hotarele	2004
87	**Holbav**	Holbav	BV	Vulcan	Vulcan, Colonia 1 Mai	2004
88	**Horia**	Horia, Cloşca, Tichileşti	CT	Ghindăreşti	Ghindăreşti	1999
89	**Horodnic de Jos**	Horodnic de Jos	SV	Horodnic[30]	-	2003
90	**Horodnic de Sus**	Horodnic de Sus	SV	Horodnic	-	2003
91	**Iaslovăţ**	Iaslovăţ	SV	Milişăuţi	Milişăuţi, Bădeuţi, Gara Lunca	2002
92	**Iecea Mare**	Iecea Mare	TM	Cărpiniş	Cărpiniş, Iecea Mică	2004
93	**Ilişeşti**	Ilişeşti, Braşca	SV	Ciprian Porumbescu	Ciprian Porumbescu	2004
94	**Intorsura**	Intorsura	DJ	Radovan	Radovan, Fântânele, Târnava	2004
95	**Ipoteşti**	Ipoteşti	OT	Milcov	Ulmi, Milcovul din Deal, Milcovul din Vale, Stejaru	2004
96	**Ion Neculce**	Buznea, Dădeşti, Găneşti, Ion Neculce, Prigoreni, Războieni	IS	Târgu Frumos	-	2004
97	**Izvoarele**	Izvoarele, Teiuşu	GR	Hotarele	Hotarele	2004
98	**Lăcusteni**	Contea, Găneşti, Lăcusteni, Lăcustenii de Jos, Lăcustenii de Sus	VL	Zătreni	Zătreni, Butanu, Ciorteşti, Dealu Glămeia, Dealu Văleni, Făureşti, Mănicea, Mecea, Olteţu, Săşcioara, Stanomiru, Valea Văleni, Văleni, Zătrenii de Sus	2004

[30] Prin desfiinţarea comunei **Horodnic** (cu satele Horodnic de Jos şi Horodnic de Sus) s-au format două comune: Horodnic de Jos şi Horodnic de Sus.

99	**Leliceni**	Leliceni, Fitod, Hosasău, Misentea	HR	Sâncrăieni	Sâncrăieni	2004
100	**Lozna**	Lozna, Străteni	BT	Dersca	Dersca	2003
101	**Mădăraş**	Mădăraş	HR	Dăneşti	Dăneşti	2002
102	**Maia**	Maia	IL	Brazii	Brazii, Movileanca, Răsimnicea	2004
103	**Mereni**	Mereni, Lutoasa	CV	Lemnia	Lemnia	2004
104	**Micfalău**	Micfalău	CV	Malnaş	Malnaş, Malnaş-Băi, Valea Zălanului	2004
105	**Mitrofani**	Mitrofani, Cetăţeaua, Izvoraşu, Racu	VL	Suteşti	Suteşti, Boroşeşti, Măzili, Verdea	2004
106	**Muntenii de Sus**	Muntenii de Sus, Satu Nou	VS	Tanacu	Tanacu, Beneşti	2004
107	**Negreni**	Negreni, Bucea, Prelucele	CJ	Ciucea	Ciucea, Vânători	2002
108	**Negrileşti**	Negrileşti, Breaza, Purcărete	BN	Ciceu-Giurgeşti	Ciceu-Giurgeşti, Dumbrăveni	2002
109	**Negrileşti**	Negrileşti	VR	Bârseşti	Bârseşti, Topeşti	2003
110	**Negrileşti**	Negrileşti, Slobozia Blăneasa	GL	Munteni	Munteni, Frunzeasca, Ţigăneşti, Ungureni	2004
111	**Nenciuleşti**	Nenciuleşti, Păru Rotund	TR	Mavrodin	Mavrodin	2003
112	**Obrejiţa**	Obrejiţa	VR	Tâmboieşti	Tâmboieşti, Pădureni, Pietroasa, Slimnic, Trestieni	2004
113	**Ograda**	Ograda	IL	Bucu	Bucu	2004
114	**Olari**	Olari, Fânari, Olarii Vechi	PH	Gherghiţa	Gherghiţa, Independenţa, Malamuc, Ungureni	2004
115	**Onceşti**	Onceşti	MM	Bârsana	Bârsana, Năneşti	2004
116	**Osica de Jos**	Osica de Jos, Bobu	OT	Dobrun	Dobrun, Chilii, Roşienii Mari, Roşienii Mici, Ulmet	2004
117	**Pădureni**	Pădureni	TM	Jebel	Jebel	2004
118	**Paleu**	Paleu, Săldăbagiu de Munte, Uileacu de Munte	BH	Cetariu	Cetariu, Şişterea, Şuşturogi, Tăutelec	2003
119	**Pânceşti**	Pânceşti, Ciurea, Holm, Tălpălăi, Patricheni	NT	Poienari	Poienari, Bunghi, Săcăleni	2004
120	**Parţa**	Parţa	TM	Şag	Şag	2004
121	**Păuleşti**	Păuleşti, Hăulişca	VR	Tulnici	Tulnici, Coza, Greşu, Lepşa	2003
122	**Pleşoi**	Pleşoi	DJ	Predeşti	Predeşti, Bucicani, Predeştii Mici	2004
123	**Ploscuţeni**	Ploscuţeni, Argea	VR	Homocea	Homocea, Costişa, Lespezi	2003
124	**Pochidia**	Pochidia, Borodeşti, Satu Nou, Sălceni	VS	Tutova	Tutova, Bădeana, Coroiu, Ciortolom, Criveşti, Vizureni	2004
125	**Pogoneşti**	Pogoneşti, Belceşti, Polocin	VS	Iveşti	Iveşti	2004
126	**Poiana**	Poiana, Vişina	GL	Nicoreşti	Nicoreşti, Braniştea, Coasta Lupei, Dobrineşti, Sârbi, Fântâni, Grozăveşti, Ionăşeşti, Mălureni,	2004

					Piscu Corbului	
127	**Poienile Izei**	Poienile Izei	MM	Botiza	Botiza	1995
128	**Popeşti**	Popeşti, Terchesti	VR	Urechesti	Urechesti	2003
129	**Porumbeni**	Porumbenii Mari, Porumbenii Mici	HR	Mugeni	Mugeni, Aluniş, Beta, Dejuţiu, Dobeni, Lutiţa, Mătişeni, Tăietura	2004
130	**Purani**	Puranii de Sus, Purani	TR	Siliştea	Siliştea, Buteşti, Siliştea Mică	2004
131	**Puşcaşi**	Puşcaşi, Poiana lui Alexa, Teişoru, Valea Târgului	VS	Laza	Laza, Bejeneşti, Râşniţa, Sauca	2004
132	**Râca**	Râca, Bucov, Adunaţi	AG	Popeşti	Popeşti, Palanga, Purcăreni, Slobozia	2003
133	**Răchiteni**	Răchiteni, Izvoarele, Ursăreşti	IS	Mirceşti	Mirceşti, Iugani	2004
134	**Racu**	Racu, Satu Nou	HR	Siculeni	Siculeni	2004
135	**Rădeşti**	Rădeşti, Cruceanu	GL	Bălăbăneşti	Bălăbăneşti, Bursucani Lungeşti, Zimbru	2004
136	**Rafaila**	Rafaila	VS	Todireşti	Todireşti, Cotic, Drăgeşti, Huc, Plopoasa, Siliştea, Sofroneşti, Valea Popii, Viişoara	2004
137	**Răstoaca**	Răstoaca	VR	Milcovul	Milcovul, Lămoteşti	2004
138	**Rojişte**	Rojişte, Tâmbureşti	DJ	Bratovoeşti	Bratovoeşti, Bădoşi, Georocu Mare, Prunet	2004
139	**Roşcani**	Rădeni, Roşcani	IS	Trifeşti	Trifeşti, Hermeziu, Vladomira, Zaboloteni	2004
140	**Roşiori**	Roşiori, Mihai Bravu Vaida	BH	Diosig	Diosig, Ianca	2003
141	**Roşiori**	Roşiori	IL	Moviliţa	Moviliţa, Biţina-Pământeni, Biţina-Ungureni	2004
142	**Ruginoasa**	Ruginoasa, Bozienii de Sus	NT	Dulceşti	Dulceşti, Briţcani, Cârlig, Corhana, Poiana, Roşiori	2003
143	**Săbăreni**	Săbăreni	GR	Joiţa	Joiţa, Bâcu	2004
144	**Saelele**	Saelele, Pleaşov	TR	Lunca	Lunca, Prundu	2004
145	**Saligny**	Saligny, Făclia, Ştefan cel Mare	CT	Mircea Vodă	Mircea Vodă, Gherghiţa, Satu Nou, Ţibrianu	2004
146	**Sâmbăta de Sus**	Sâmbăta de Sus, Staţiunea Climaterică Sâmbăta	BV	Voila	Voila, Sâmbăta de Jos, Cincşor, Dridif, Ludişor, Voivodeni	2003
147	**Şandra**	Şandra, Uihei	TM	Biled	Biled	2004
148	**Sânnicolau Român**	Sânnicolau Român, Berechiu, Roit	BH	Cefa	Cefa, Ateaş, Bicaci, Gepiu, Inand	2003
149	**Sântimbru**	Sântimbru, Sântimbru Băi	HR	Sâncrăieni	Sâncrăieni	2004
150	**Sărata**	Sărata, Bălţata	BC	Nicolae Bălcescu	Nicolae Bălcescu, Buchila, Galbeni, Lărguţa, Valea Seacă	2004
151	**Sărăţeni**	Sărăţeni	MS	Sovata*	Sovata*	2004
152	**Saravale**	Saravale	TM	Sânpetru Mare	Sânpetru Mare,	2004

					Igniş	
153	**Sârbii Măgura**	Vităneşti	TR	Optaşi Măgura	Optaşi	2004
154	**Satu Mare**	Satu Mare	HR	Brădeşti	Brădeşti, Târnoviţa	2004
155	**Şerbăuţi**	Şerbăuţi, Călineşti	SV	Calafindeşti	Calafindeşti, Botoşaniţa Mare	2003
156	**Şieu**	Şieu	MM	Rozavlea	Rozavlea	2002
157	**Şimişana**	Şimişana, Hăşmaş	SJ	Rus	Rus, Buziaş, Fântânele-Rus	2002
158	**Şinca Nouă**	Şinca Nouă, Paltin	BV	Poiana Mărului	Poiana Mărului	2002
159	**Tălpaş**	Tălpaş, Mofleşti, Nistoi, Puţinei, Soceni	DJ	Fărcaş	Fărcaş, Amărăşti, Golumbelu, Golumbu, Plopu-Amărăşti	2004
160	**Tămăşeu**	Tămăşeu, Niuved, Parhida, Satu Nou	BH	Biharea	Biharea, Cauaceu	2003
161	**Tomnatic**	Tomnatic	TM	Lovrin	Lovrin	2004
162	**Traian**	Traian	IL	Griviţa	Griviţa, Smirna	2003
163	**Treznea**	Treznea, Bozna	SJ	Agrij[31]	Agrij, Răstolţ Deşert	1995
164	**Uda-Clocociov**	Uda-Clocociov, Uda-Paciurea	TR	Slobozia Mândra	Slobozia Mândra	2004
165	**Unguriu**	Unguriu, Ojasca	BZ	Măgura	Măgura, Ciuta	2004
166	**Văcăreni**	Văcăreni	TL	Luncaviţa	Luncaviţa, Rachelu	2003
167	**Vadu Săpat**	Vadu Săpat, Ghinoaia, Ungureni	PH	Fântânele	Fântânele, Bozieni	2004
168	**Valea Lupului**	Valea Lupului	IS	Rediu	Rediu, Breazu, Horleşti, Tăuteşti	2004
169	**Valea Mare**	Valea Mare	CV	Barcani	Barcani, Lădăuţi, Sărămaş	1999
170	**Văleni**	Văleni, David, Moreni, Munteni	NT	Boteşti	Boteşti, Barticeşti, Nisiporeşti	2004
171	**Vişina Nouă**	Vişina Nouă	OT	Vădastra	Vădastra	2004
172	**Vlădeni**	Vlădeni	DB	Dărmăneşti	Dărmăneşti, Mărginenii de Sus	2003
173	**Vrata**	Vrata	MH	Gârla Mare	Gârla Mare	2004
174	**Vulcana-Pandele**	Vulcana-Pandele, Gura Vulcanei, Lăculeţe-Gară, Toculeşti	DB	Brăneşti	Brăneşti, Priboiu	2002
175	**Vultureşti**	Vultureşti, Bârzeşti, Huluba	AG	Hârtieşti	Hârtieşti, Dealu, Lucieni, Lespezi	2003
176	**Zădăreni**	Zădăreni, Bodrogu Nou	AR	Felnac	Felnac, Călugăreni	2004

[31] Până la 12 iulie 1995 s-a numit Treznea-Agrij.

F I G U R I

L I S T A F I G U R I L O R

Fig. 1 – **Judeţele României (1968-1981)**

Fig. 2 – **Organizarea administrativ-teritorială a României la 1 ianuarie 2002**

Fig. 3 - **România. Organizarea administrativ-teritorială (1938)**

Fig. 4 - **Propunere legislativă privind reorganizarea administrativ-teritorială a României (Convenţia Democrată, 1992)**

Fig. 5 - **Propunere privind reorganizarea administrativ-teritorială a României (Iordan, Alexandrescu, 1996)**

Fig. 6 - **Propunere privind reorganizarea administrativ-teritorială a României (Iordan, 2003)**

Fig. 7 - **Relaţiile dintre centrele de convergenţă regională şi structurile administrativ-teritoriale regionale propuse**

Fig. 8 - **România. Regiunele de dezvoltare**

Fig. 9 - **Principalele structuri de colaborare transfrontalieră în Europa**

Fig. 10 - **Zona Metropolitană Oradea**

Fig. 11 - **Zona Metropolitană Iaşi**

Fig. 12 - **Zona Metropolitană Galaţi-Brăila (propunere)**

Fig. 13 - **Zona Metropolitană Constanţa (propunere)**

Fig. 14 - **Zona Metropolitană Bucureşti (Ianoş et. al., 1998-1999)**

Fig. 15 - **Districtul Bucureşti (Iordan, 2003)**

Fig. 16 - **Zona Metropolitană Bucureşti (propunere)**

Fig. 17 - **România. Zonele defavorizate declarate între 1998 şi 2002**

Fig. 18 **- Spaţii mentale la nivel macro- şi mezo-teritorial în România**

Fig. 19 **- Organizarea actuală a Municipiului Bucureşti**

Fig. 20 **- Municipiul Bucureşti. Propunere de optimizare a organizării administrativ-teritoriale**

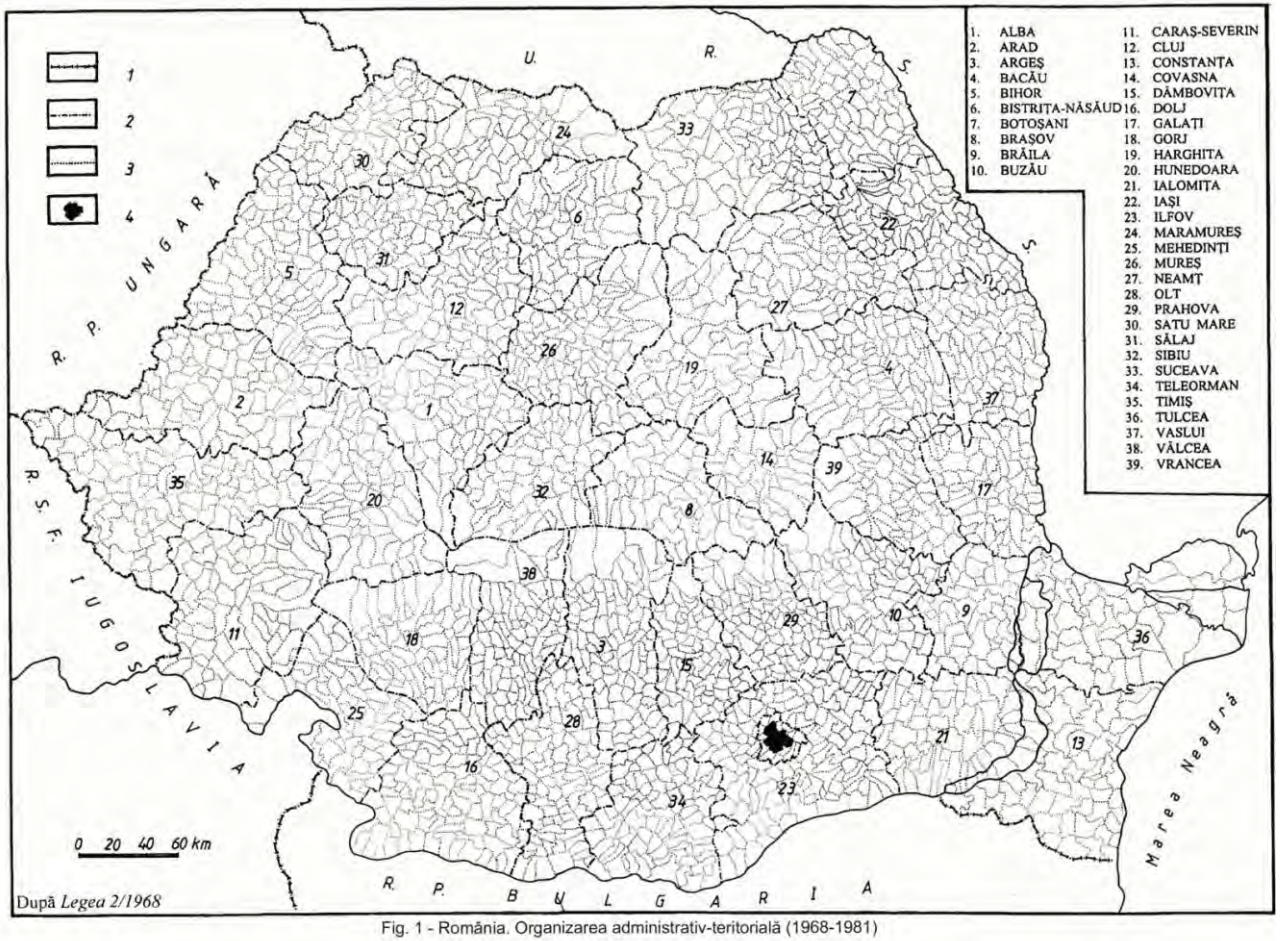

Fig. 1 - România. Organizarea administrativ-teritorială (1968-1981)

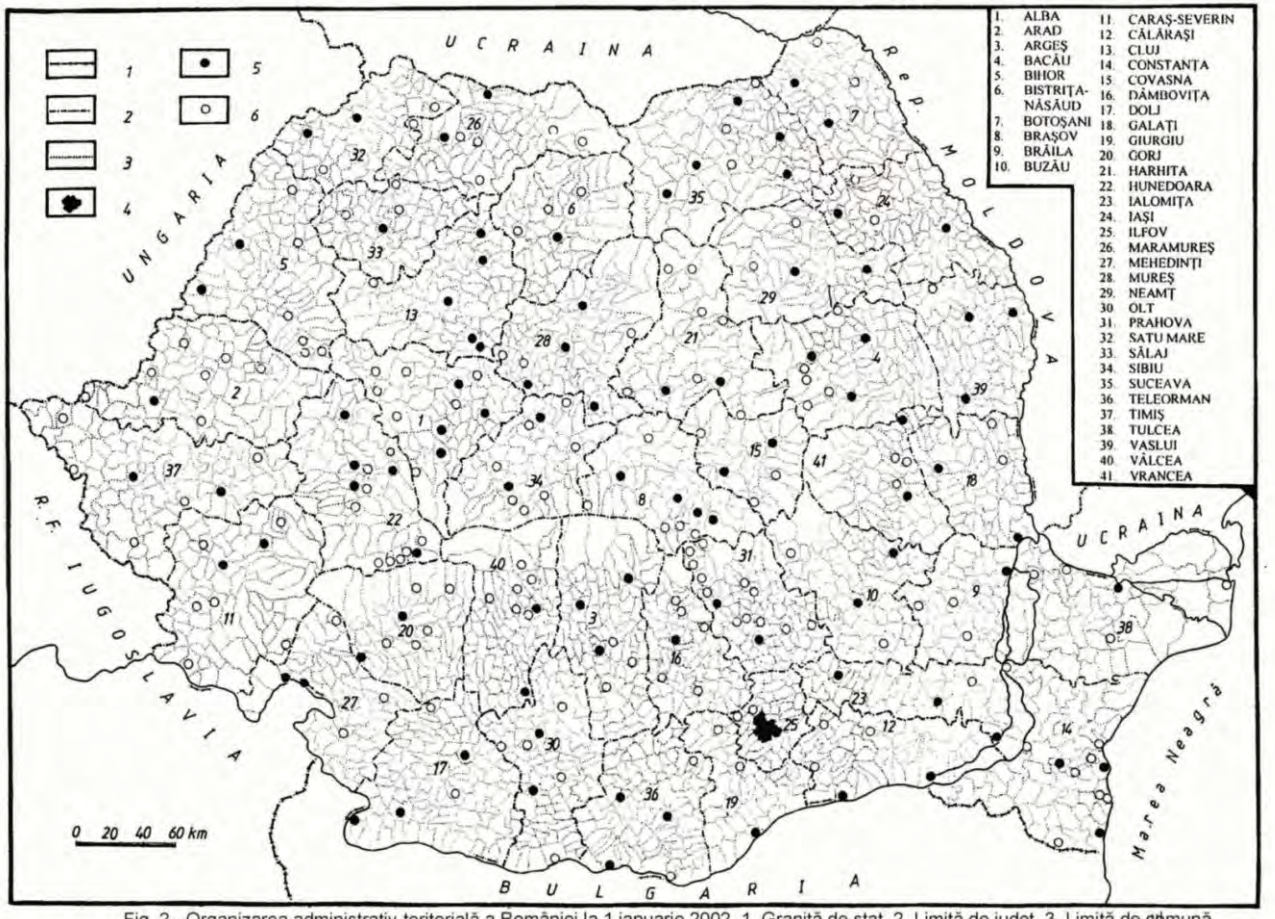

Fig. 2 - Organizarea administrativ-teritorială a României la 1 ianuarie 2002. 1. Graniță de stat, 2. Limită de județ, 3. Limită de comună, 4. Municipiul București, 5. Municipii, 6. Orașe

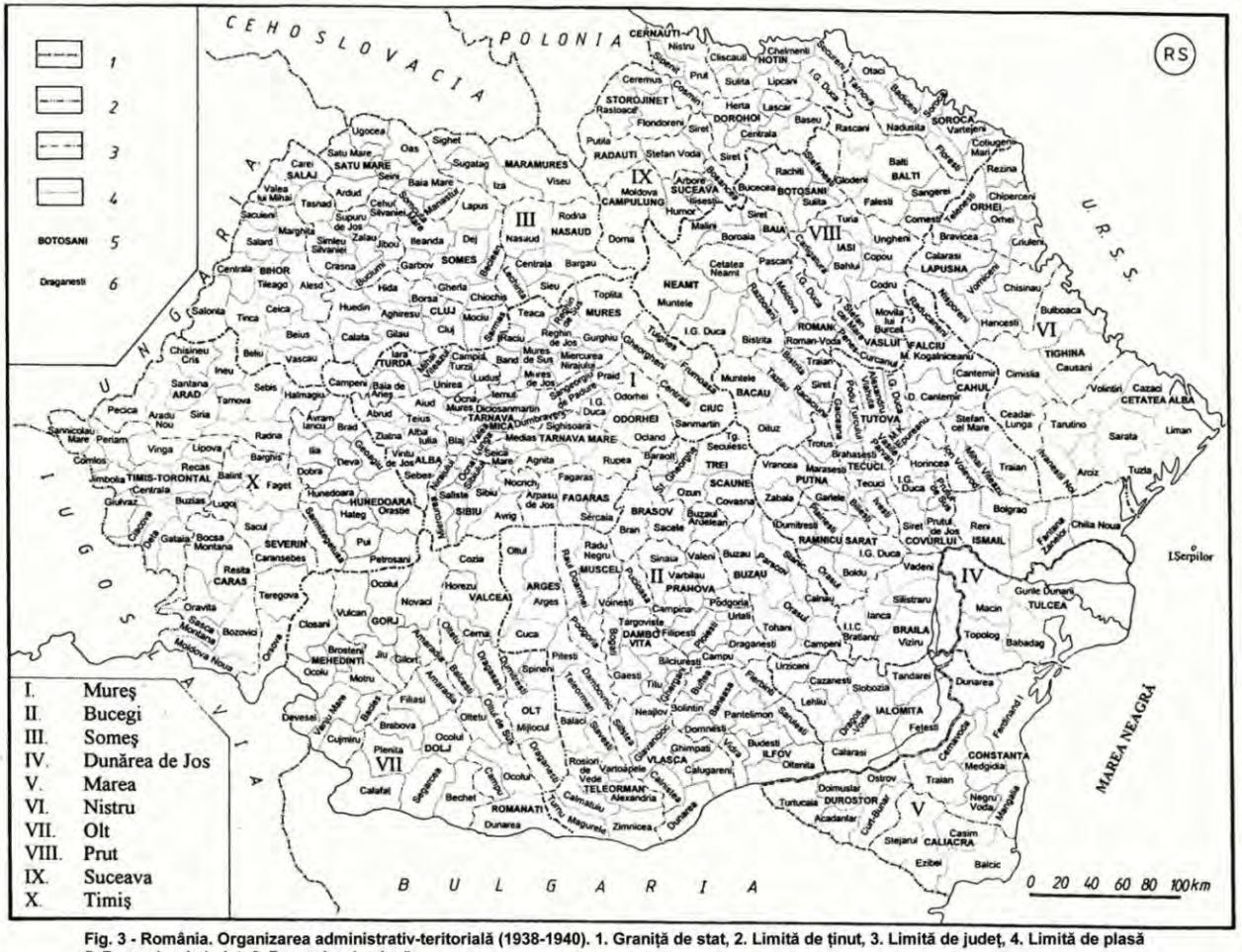

Fig. 3 - România. Organizarea administrativ-teritorială (1938-1940). 1. Graniță de stat, 2. Limită de ținut, 3. Limită de județ, 4. Limită de plasă 5. Denumire de județ, 6. Denumire de plasă.

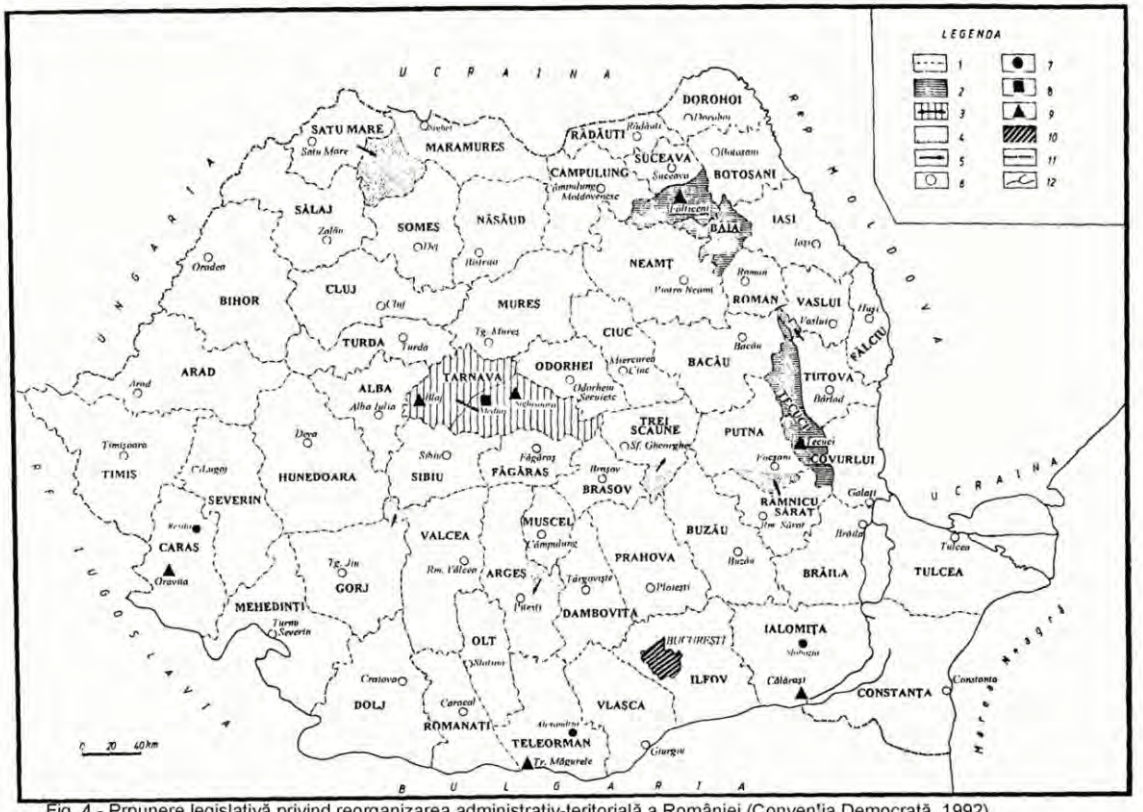

Fig. 4 - Prpunere legislativă privind reorganizarea administrativ-teritorială a României (Convenţia Democrată, 1992).
1. Limitele judeţelor propuse pentru înfiinţare, 2. Judeţe existente în perioada interbelică, considerate neviabile pentru a fi reînfiinţate, 3. Judeţe interbelice unificate în modelul de organizare administrativă propus, 4. Teritorii a căror apartenenţă în modelul de organizare propus este diferită de cea a judeţelor interbelice, 5. Schimburi de teritorii în raport cu fostele judeţe, 6. Foste reşedinţe de judeţ considerate viabile pentru a fi reinvestite cu această funcţie, 7. Oraşe devenite reşedinţe de judeţ prima dată în 1968, considerate viabile pentru a-şi menţine această funcţie, 8. Oraş care nu a fost niciodată reşedinţă de judeţ, dar care ar putea prelua această funcţie, 9. Foste reşedinţe de judeţ considerate neviabile pentru a fi reinvestite cu această funcţie, 10. Teritoriul administrativ al Capitalei, 11. Graniţă de stat, 12. Limite administrative stabilite pe cursuri de apă.

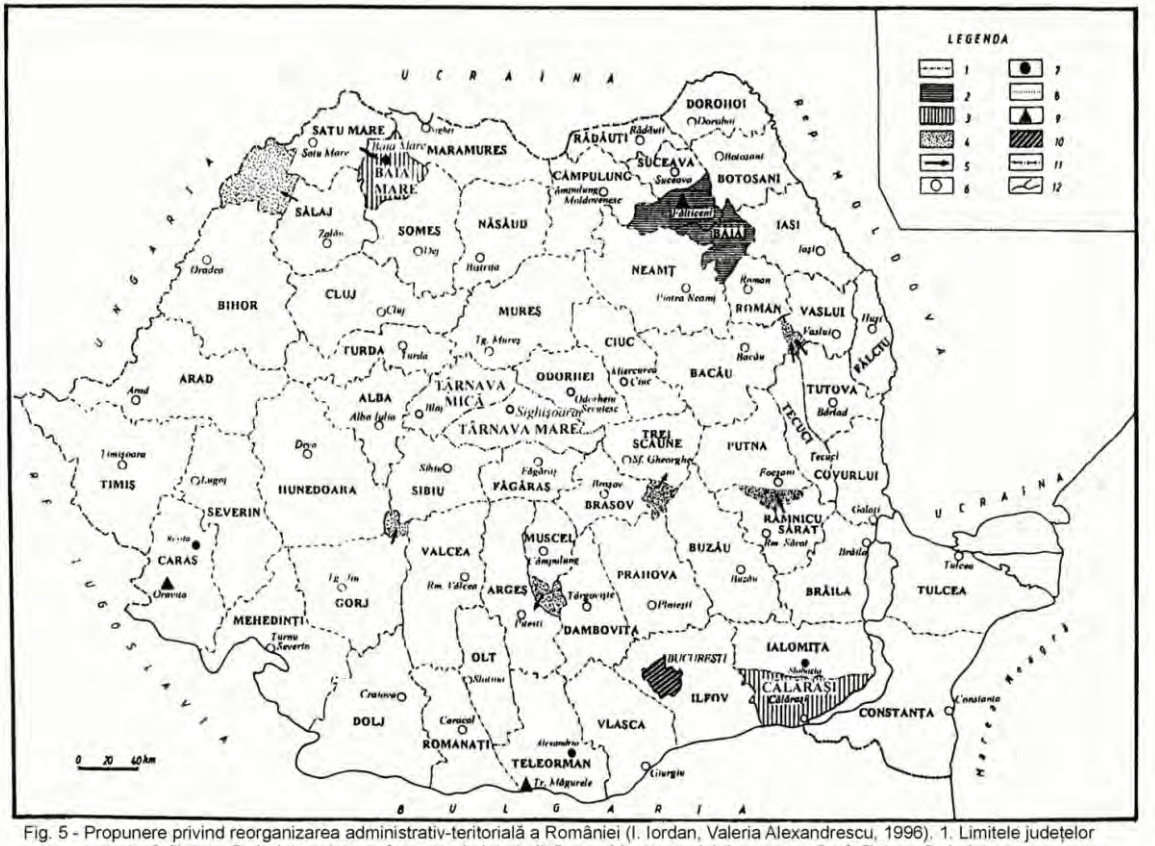
LEGENDA
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
U C R A I N A
U N G A R I A
R O M Â N I A
U C R A I N A
F. IUGOSLAVIA
M. NEGRA
B U L G A R I A
SATU MARE
MARAMURES
BAIA MARE
RĂDĂUȚI
DOROHOI
SUCEAVA
CÂMPULUNG
BOTOȘANI
SĂLAJ
SOMEȘ
NĂSĂUD
IAȘI
NEAMȚ
BIHOR
CLUJ
MUREȘ
ROMAN
VASLUI
TURDA
CIUC
BACĂU
ARAD
ALBA
TÂRNAVA MICĂ
ODORHEI
TÂRNAVA MARE
TUTOVA
TRGU
TRGU
TRGU

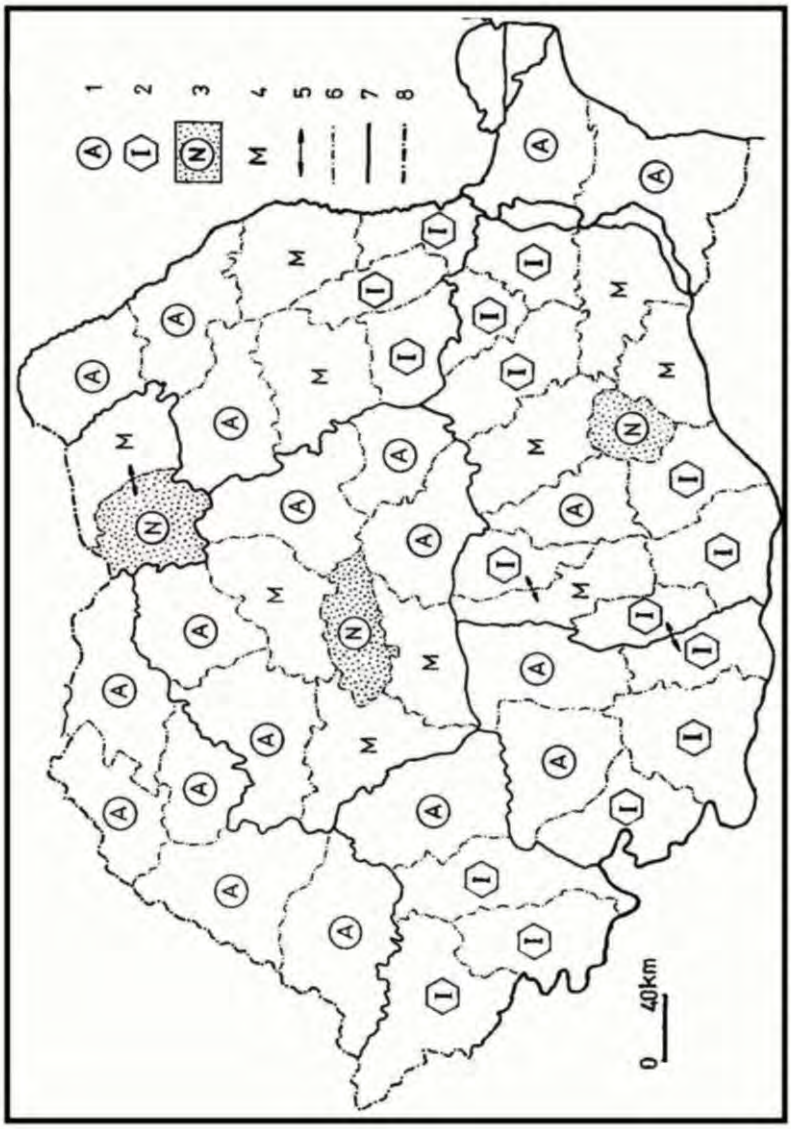

Fig. 6 - Propunere privind reorganizarea administrativ-teritorială a României (I. Iordan, 2003). 1. Judeţe păstrateîn limite actuale, 2. Judeţe interbelice, 3. Judeţe noi (propuse), 4. Judeţe cu modificări ale limitelor (atât faţă de cele actuale cât şi faţă de cele interbelice), 5. Diizări ale judeţelor actuale, 6. Limite de judeţe, 7. Limite de provincii istorice, 8. Graniţă de stat

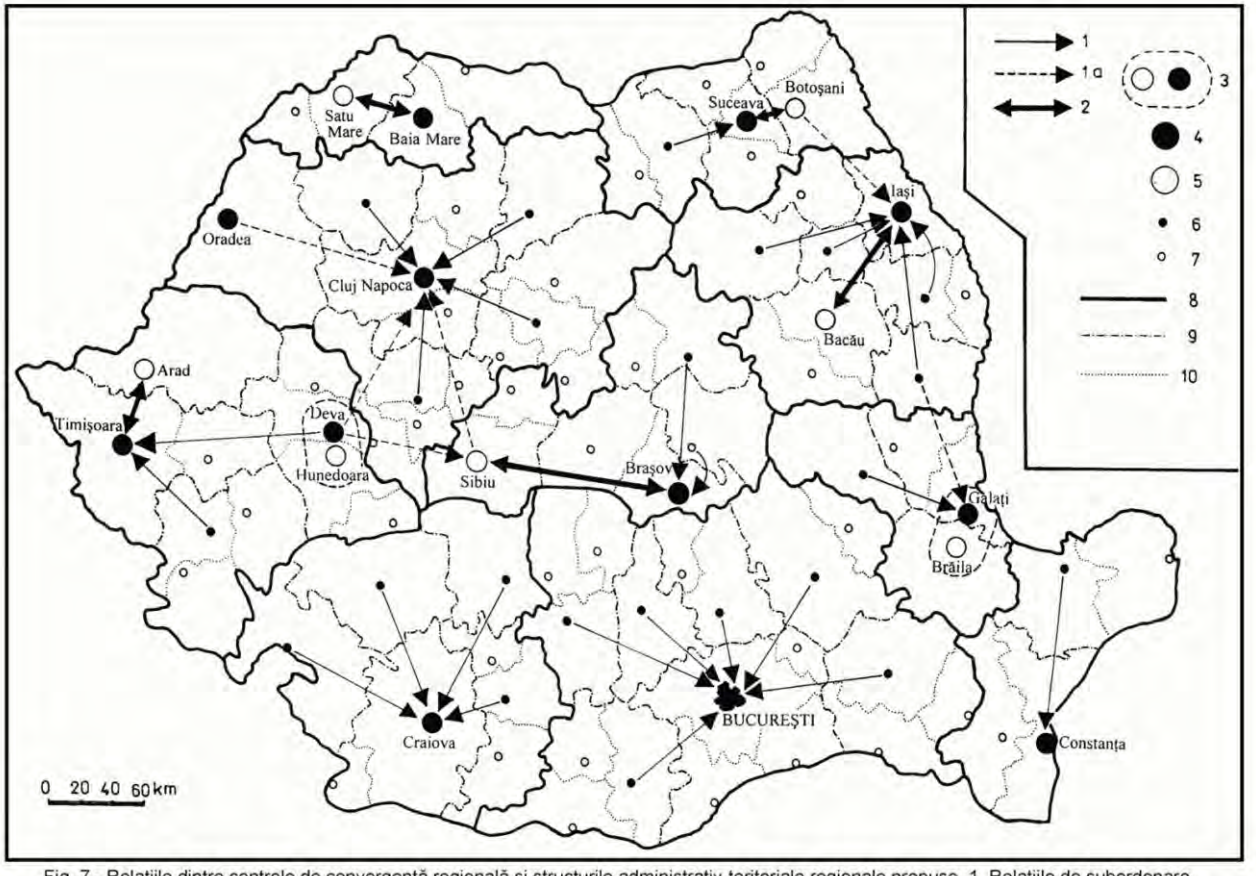

Fig. 7 - Relaţiile dintre centrele de convergenţă regională şi structurile administrativ-teritoriale regionale propuse. 1. Relaţiile de subordonare, 1a. Relaţii de subordonare difuză, 2. Relaţii de cooperare, 3. Conurbaţie/Interurbaţie, 4. Centru polarizator principal, 5. Centru polarizator secundar, 6. Reşedinţă de judeţ, 7. Reşedinţă de plasă, 8. Limită de regiune, 9. Limită de judeţ, 10. Limită de plasă

Fig.8 - România. Regiunile de dezvoltare. 1. Limite de judeţe, 2. Limite de subregiuni, 3. Limite de regiuni de dezvoltare, 4. Graniţă de stat

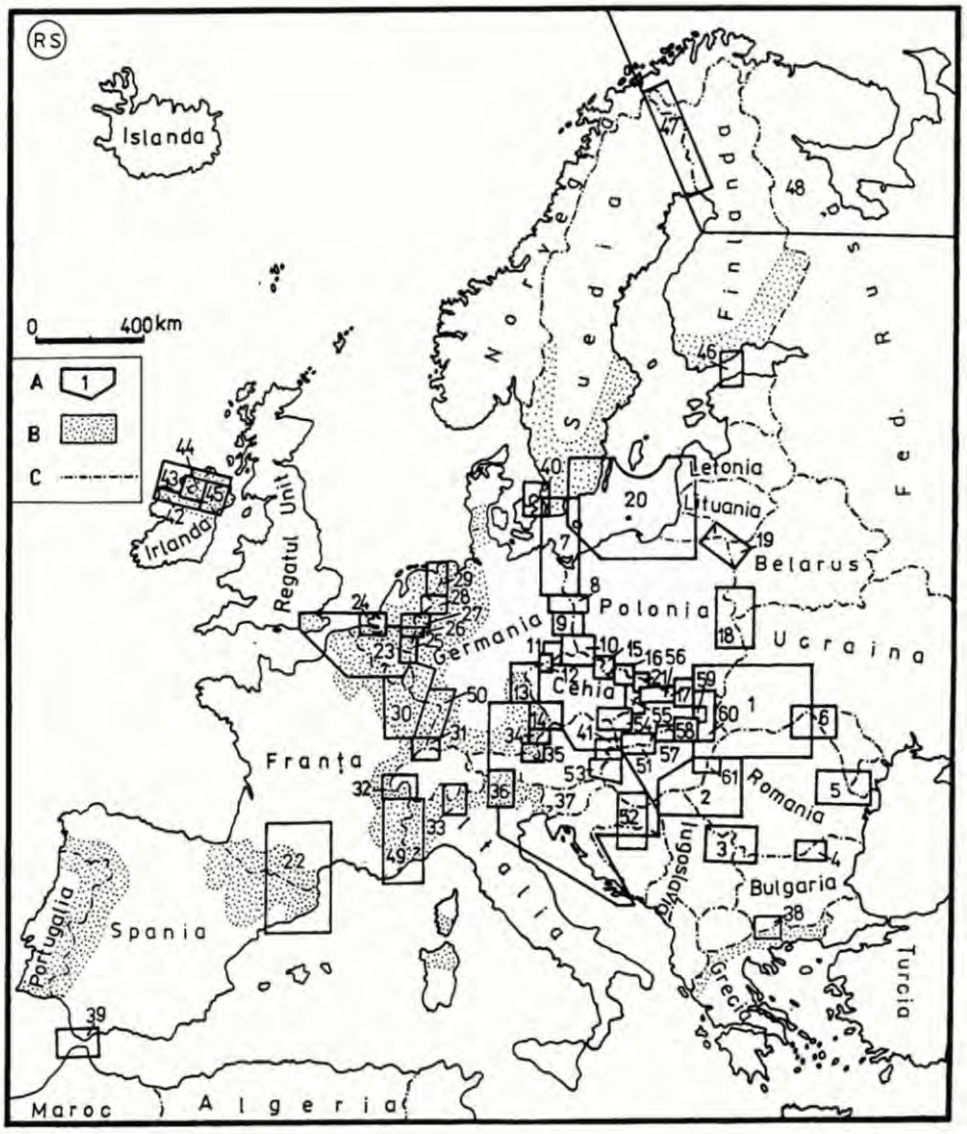

Fig. 9. - Principalele structuri de colaborare transfrontalieră din Europa.
A. Principalele euroregiuni şi zone transfrontaliere, B. Zone transfrontaliere eligibile (care beneficiază de Programul Interreg), C. Graniţe de stat.

Principalele structuri de colaborare transfrontalieră în Europa *(explicaţia figurii 9)*

1. Euroregiunea Carpatică (Ungaria, Slovacia, Polonia, Ucraina, România), 2. Euroregiunea Dunăre-Criş-Mureş-Tisa (Ungaria, România, Iugoslavia), 3. Euroregiunea Dunărea 21 (România, Bulgaria, Iugoslavia), 4. Euroregiunea Giurgiu-Ruse (România, Bulgaria), 5. Euroregiunea Dunărea de Jos (România, Republica Moldova, Ucraina), 6. Euroregiunea Prutul Superior (România, Republica Moldova, Ucraina), 7. Euroregiunea Pomerania (Germania, Polonia, Suedia), 8. Euroregiunea Pro Europa-Viadrina (Germania, Polonia), 9. Euroregiunea Spree-Neisse-Bober (Germania, Polonia), 10. Euroregiunea Neisse/Nisa/Nysa (Germania, Cehia, Polonia), 11. Euroregiunea Elba (Germania, Cehia), 12. Euroregiunea Erzgebirge-Krusne Hory (Germania, Cehia), 13. Euroregiunea Egrensis (Germania, Cehia), 14. Euroregiunea Bayerisher Wald / Sumava (Germania, Austria, Cehia), 15. Euroregiunea Glaciensis (Polonia, Cehia), 16. Euroregiunea Pradziad (Polonia, Cehia), 17. Euroregiunea Tatra (Polonia, Slovacia), 18. Euroregiunea Bug (Polonia, Ucraina, Belarus), 19. Euroregiunea Niemen (Polonia, Lituania, Belarus, Rusia), 20. Euroregiunea Baltică (Polonia, Rusia, Lituania, Letonia, Suedia, Danemarca), 21. Euroregiunea Silezia Ciezynski (Polonia, Cehia), 22. Euroregiunea Mediterana Transpirineeană (Spania, Franţa), 23. Euroregiunea Nord (Franţa, Belgia, Marea Britanie), 24. Euroregiunea Scheldemond (Belgia, Olanda), 25. Euroregiunea Maas-Rhin (Belgia, Germania, Olanda), 26. Euroregiunea Rhin-Maas Nord (Olanda, Germania), 27. Euroregiunea Rhin-Waal (Olanda, Germania), 28. EUREGIO (Germania, Olanda), 29. Euroregiunea Ems-Dollart (Olanda, Germania), 30. Euroregiunea Saar-Lor-Lux (Germania, Franţa, Luxemburg), 31. Regio Basilensis (Elveţia, Germania, Franţa), 32. Regio Genevensis (Elveţia, Franţa), 33. Regio Insubrica (Elveţia, Italia), 34. Euroregiunea Inn-Salzach (Austria, Germania), 35. Euroregiunea Salzburg-Berchtesgadener Land-Traunstein (Austria, Germania), 36. Euregio Tyrolensis (Austria, Italia), 37. Comunitatea Alpi-Adria (Ungaria, Germania, Italia, Austria, Croaţia, Slovenia), 38. Euroregiunea Nestos-Mesta (Grecia, Bulgaria), 39. Gibraltar (Spania, Gibraltar, Maroc), 40. Öresundkomiteen (Danemarca, Suedia), 41. Euroregiunea Viena-Bratislava-Gyor (Austria, Slovacia, Ungaria), 42. Cooperation North (Irlanda, Irlanda de Nord), 43. North West Region Cross Border Group (Irlanda, Irlanda de Nord), 44. Irish Central Border Area Network (Irlanda, Irlanda de Nord), 45. East Border Region (Irlanda, Irlanda de Nord), 46. Helsinki-Talinn (Finlanda, Estonia), 47. Tornedalsrådet (Finlanda, Suedia), 48. Regiunea Euro-Arctic-Barents (Norvegia, Finlanda, Rusia), 49. Zona transfrontalieră a Alpilor Maritimi (Italia, Franţa), 50. Zona transfrontalieră a Rhinului Superior (Franţa, Germania), 51. Euroregiunea Vah-Dunăre-Ipel (Slovacia, Ungaria), 52. Euroregiunea Dunăre-Drava-Sava (Croaţia, Ungaria, Bosnia şi Herţecovina), 53. Euroregiunea Pannonia Occidentală (Ungaria, Austria), 54. Euroregiunea Záhorie-Weinviertel-Morava Inferioară (Cehia, Slovacia, Austria), 55. Euroregiunea Carpaţii Albi (Cehia, Slovacia), 56. Euroregiunea Beskizilor (Polonia, Cehia, Slovacia), 57. Euroregiunea Ipel (Slovacia, Ungaria), 58. Euroregiunea Neogradiensis (Slovacia, Ungaria), 59. Euroregiunea Slaná-Rimava (Slovacia, Ungaria), 60. Euroregiunea Košice-Miskolc (Slovacia, Ungaria), 61. Euroregiunea Bihor-Hajdu Bihàr (România-Ungaria).

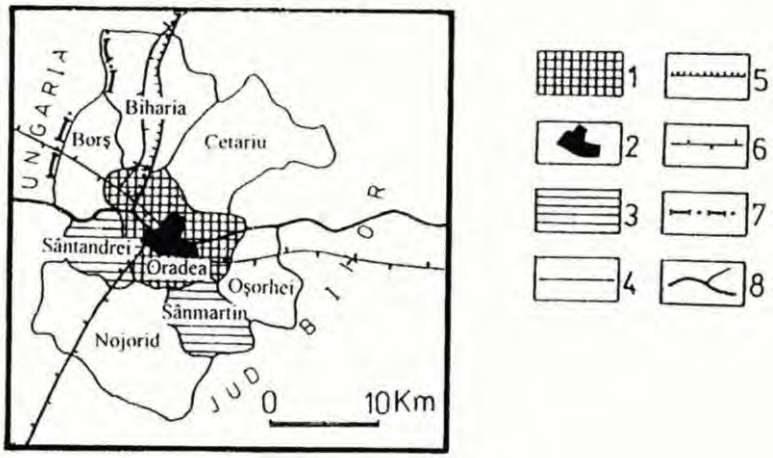

Fig. 10. - Zona metropolitană Oradea. 1. Teritoriul administrativ al Municipiului Oradea, 2. Intravilanul Municipiului Oradea, 3. Foste comune suburbane ale Municipiului Oradea, 4. Limite de comune, 5.Canal, 6. Cale ferată, 7. Graniţă de stat, 8. Crişul Repede

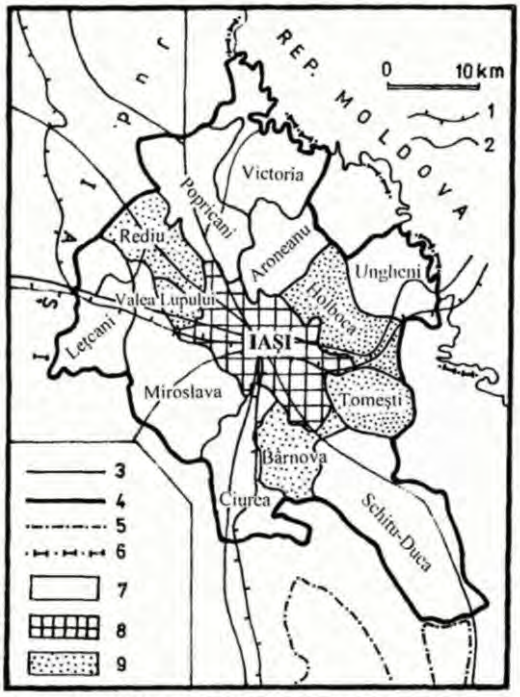

Fig. 11 - Zona Metropolitană Iaşi. 1. Cale ferată, 2. Şosea, 3. Limite de unităţi administrative incluse în zona metropolitană, 4. Limita zonei metropolitane, 5. Limită de judeţ, 6. Graniţă de stat, 7. Teritoriul administrativ rural, 8. Teritoriul administrativ al municipiului Iaşi, 9. Foste comune suburbane.

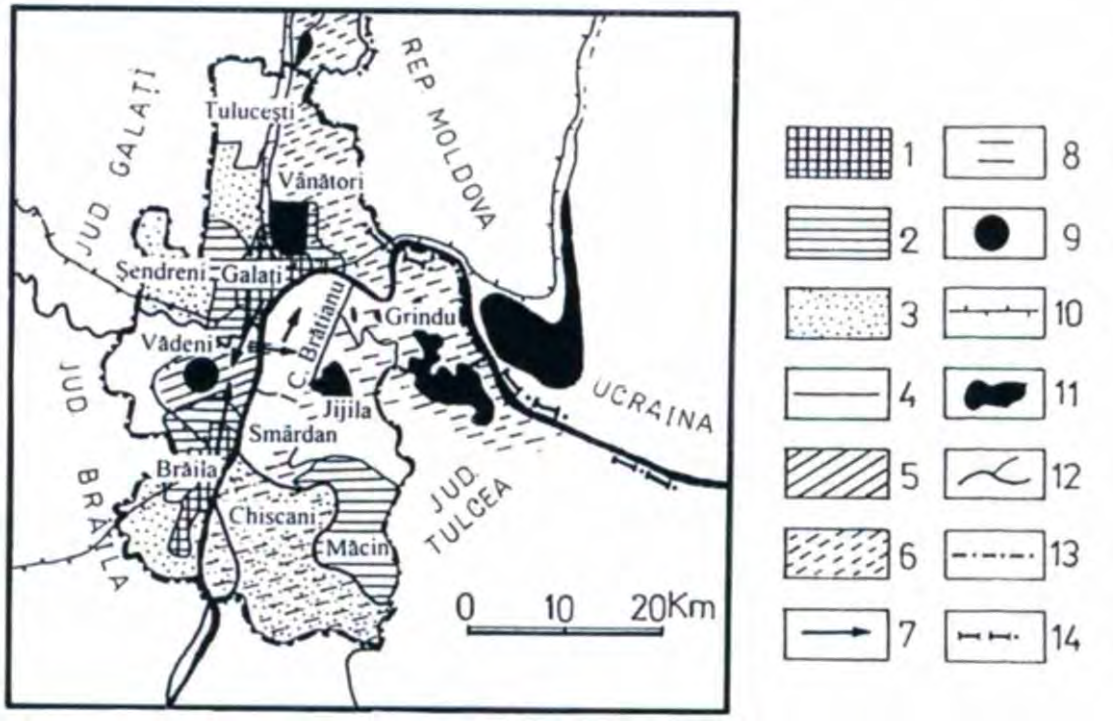

Fig. 12 - Zona metropolitană Galați-Brăila (propunere). 1. Intravilanul municipiilor Galați şi Brăila, 2. Suprafețe administrative urbane, 3. Foste comune suburbane, 4. Limite de comune, 5. Teritoriu potențial de extindere urbană, 6. Zone inundabile, improprii construcțiilor, 7. Direcții potențiale de extindere a intravilanului, 8. Amplasamentul probabil al viitorului pod transdanubian, 9. Amplasamentul potențial al viitorului aeroport, 10. Căi ferate, 11. Limane fluviatile, 12. Artere hidrografice, 13. Limita zonei metropolitane, 14. Graniță de stat.

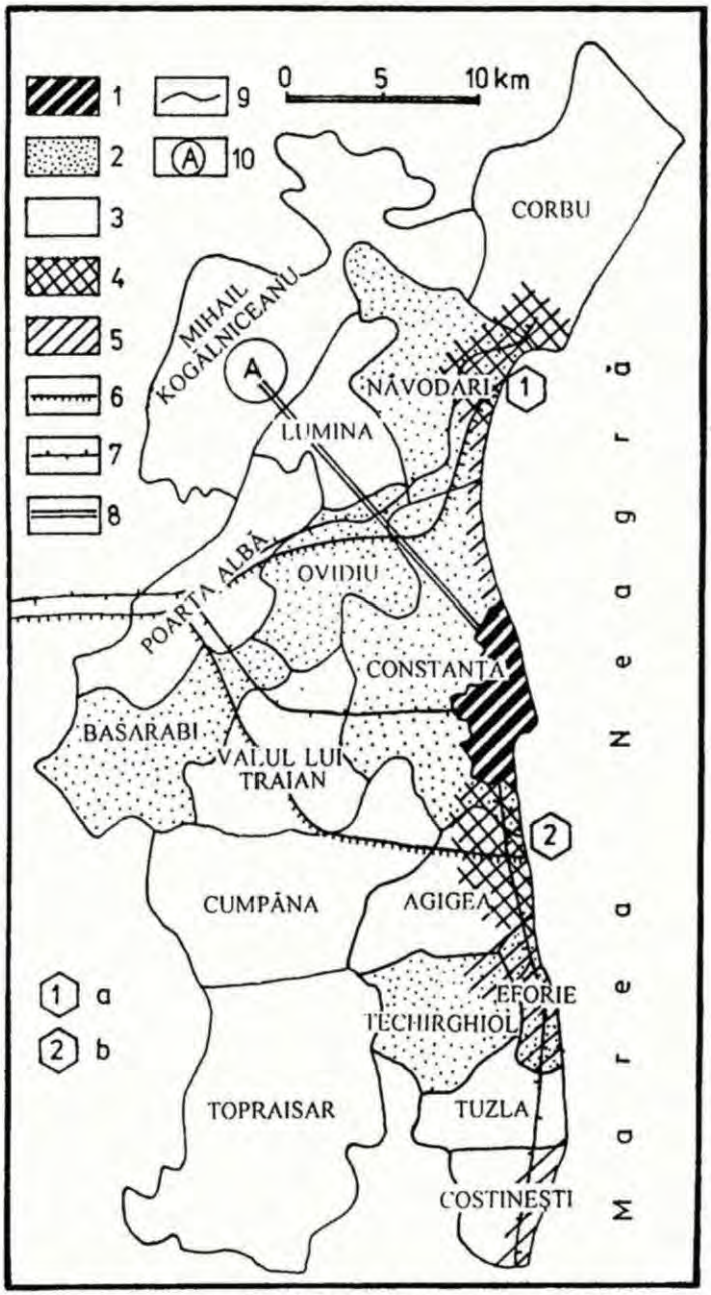

Fig. 13 - Zona metropolitană Constanța (propunere). 1. Intravilanul municipiului Constanța, 2. Suprafețe administrative urbane, 3. Suprafețe administrative rurale, 4. Infrastructuri portuare, 5. Infrastructuri turistice, 6. Canale navigabile, 7. Căi ferate, 8. Autostradă, 9. Limite de unități administrativ-teritoriale, 10. Aeroport internațional.
a. Portul Midia-Năvodari, b. Portul Constanța Sud-Agigea.

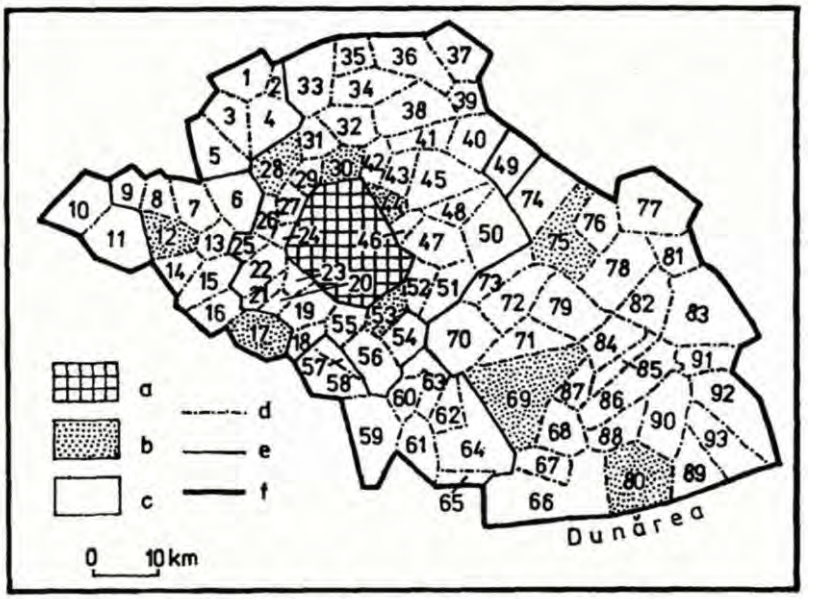

Fig. 14 - Zona metropolitană Bucureşti (Ianoş et al., 1998-1999)
a. Intravilanul capitalei, b. Teritorii administrative urbane, c. Teritorii administrative rurale, d. Limite de comune, e. Limite de judeţe, f. Limita zonei periurbane.

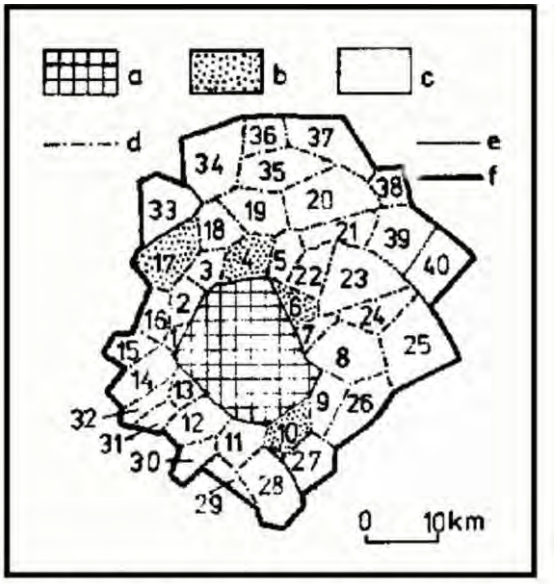

Fig. 15 - Districtul Bucureşti (Iordan, 2003)
a. Intravilanul capitalei, b. Teritorii administrative urbane, c. Teritorii administrative rurale, d. Limite de comune, e. Limite de judeţe, f. Limita Zonei periurbane

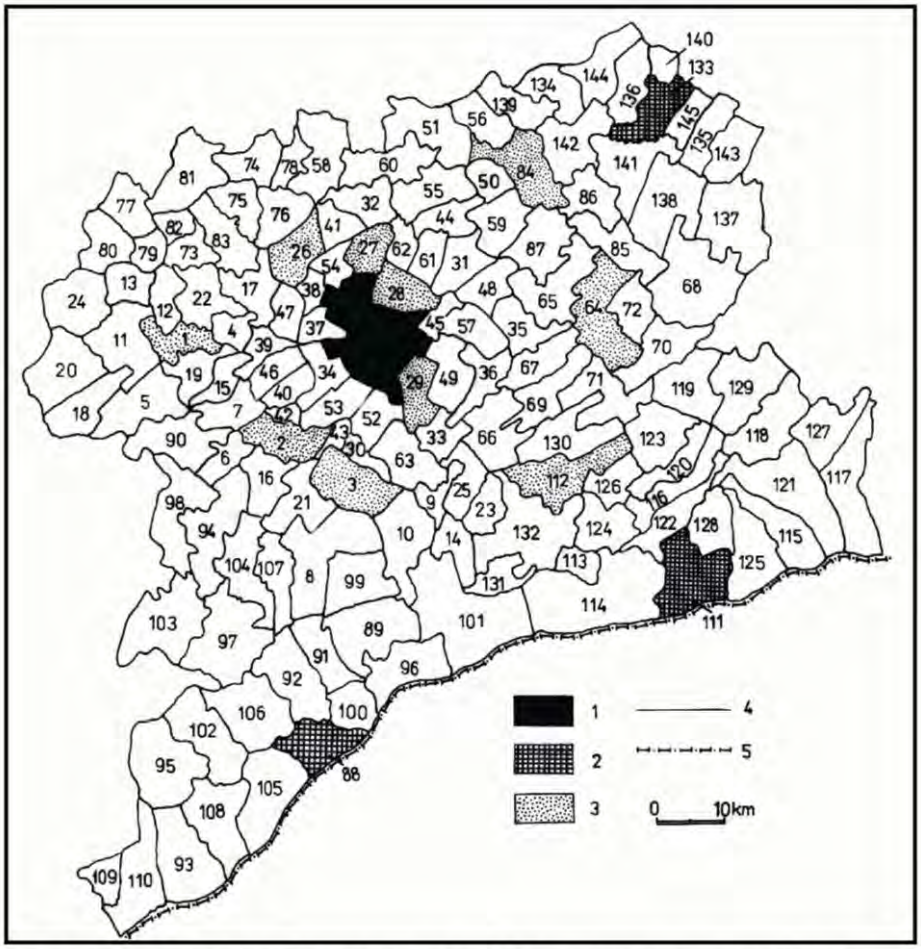

Fig. 16 - Zona metropolitană Bucureşti (propunere). 1. Teritoriul administrativ al municipiului Bucureşti, 2. Teritorii administrative ale nucleelor de polarizare locală, 3. Teritorii administrative urbane, 4. Limite de localităţi, 5. Graniţă de stat

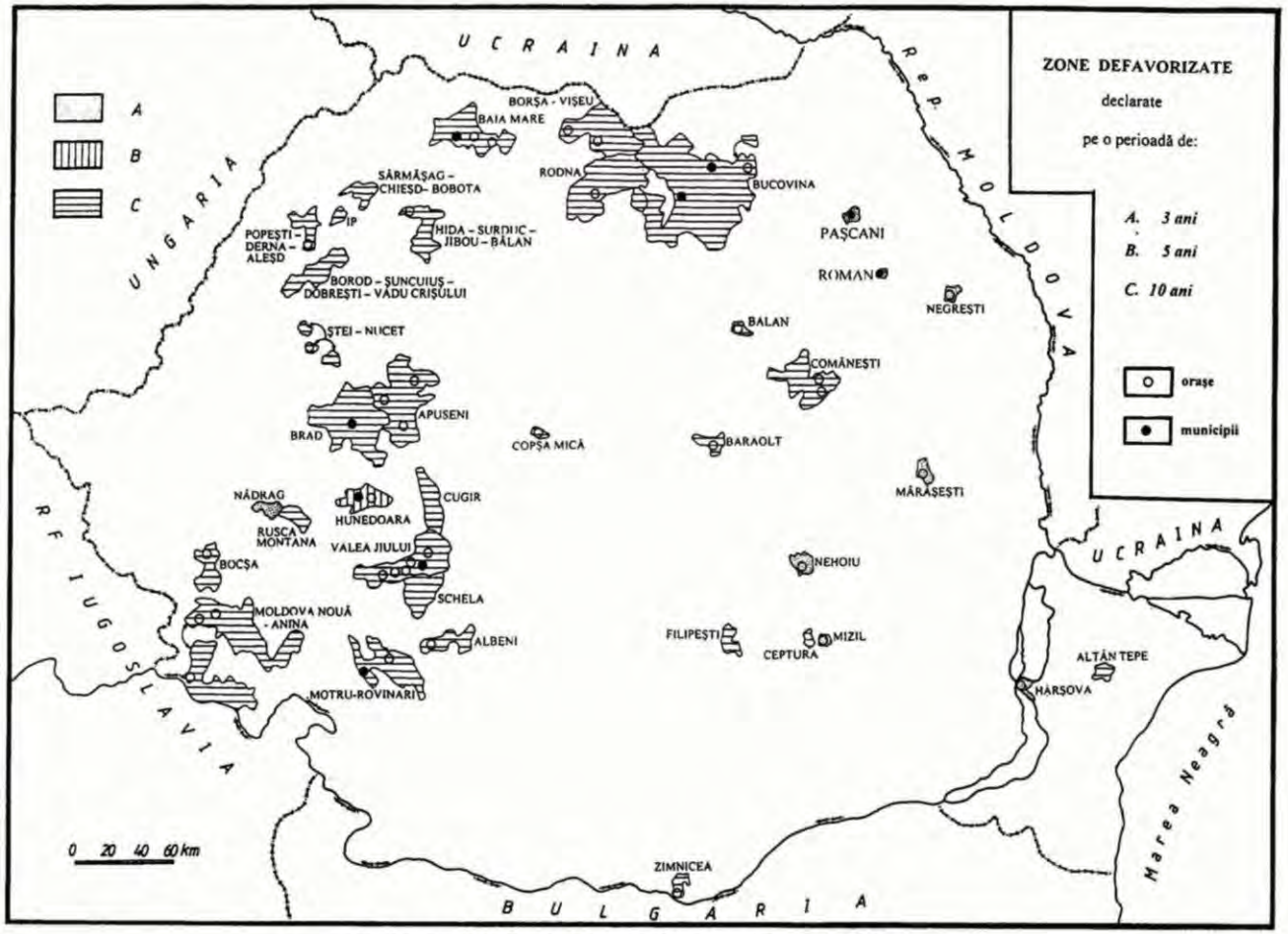

Fig. 17 - România. Zonele defavorizate declarate între 1998 şi 2002

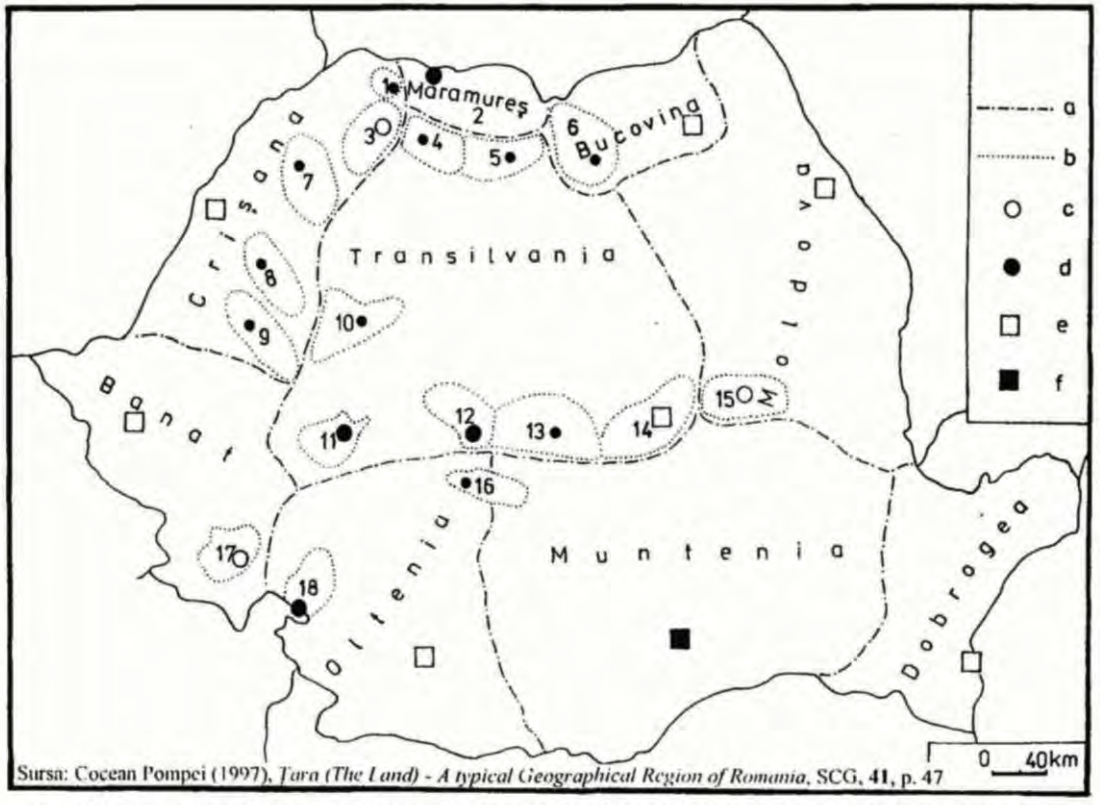

Sursa: Cocean Pompei (1997), *Ţara (The Land) - A typical Geographical Region of Romania*, SCG, **41**, p. 47

Fig. 18 - Spaţii mentale la nivel macro- şi mezo- teritorial în România. a. Limite de regiuni istorice, b. Limite de 'ţări', c. Nuclee de polarizare locală rurală, d. Nuclee de polarizare locală urbane, e. Metropole regionale, f. Metropolă naţională
Ţări: 1. Oaşului, 2. Maramureşului, 3. Chioarului, 4. Lăpuşului, 5. Năsăudului, 6. Dornelor, 7. Silvaniei, 8. Beiuşului, 9. Zarandului, 10. Moţilor, 11. Haţegului, 12. Almaşului, 13. Făgăraşului, 14. Bârsei,

Fig. 19 - Organizarea actuală a Municipiului Bucureşti. 1. Limita Municipiului Bucureşti 2. Limită între sectoare, 3. Limită între circumscripţii electorale.

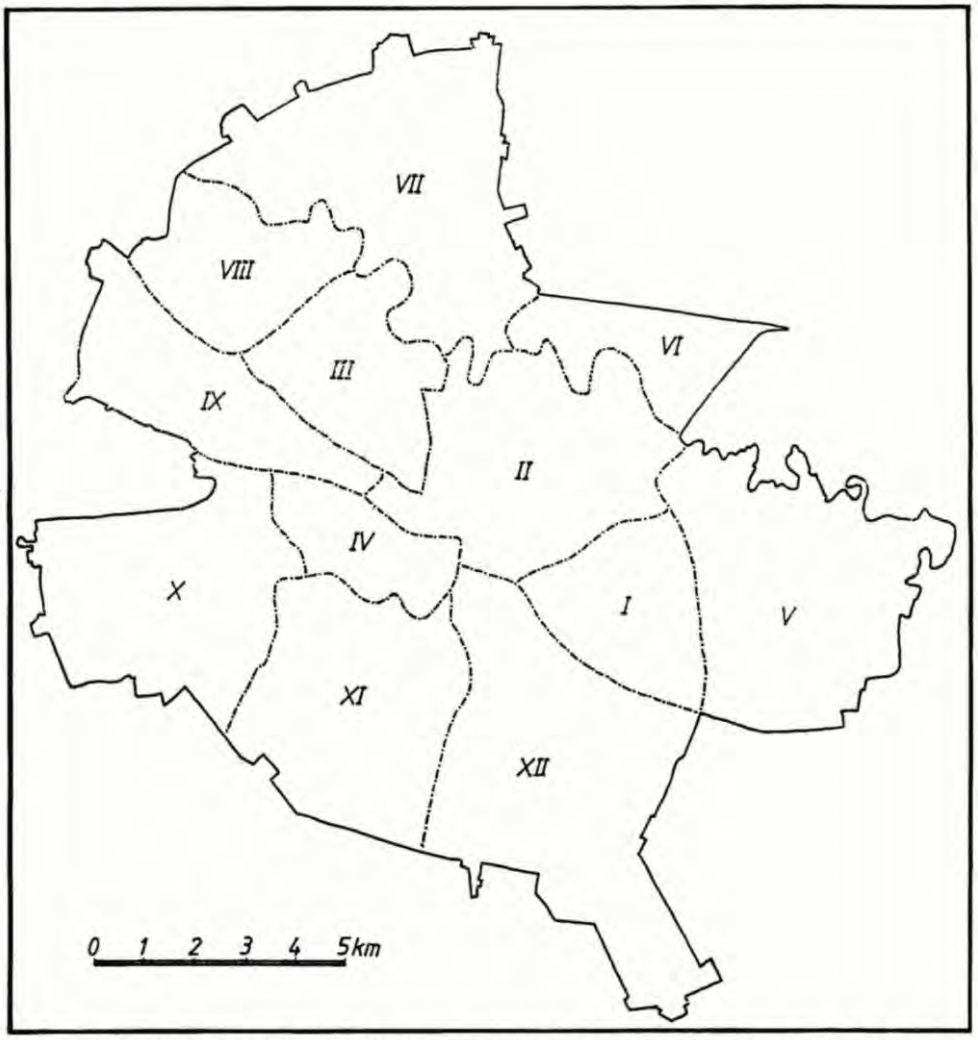

Fig. 20 - Municipiul Bucureşti. Propunere de optimizare a organizării administrativ-teritoriale

R E S U M É

Les disfonctionnalités de l'organisation administrative et territoriale de la Roumanie

Les transformations économiques et sociales profondes qui se sont succédées ces dix dernières années ont incité, de plus en plus, l'idée d'une nouvelle réorganisation administrative et territoriale de la Roumanie, importante prémisse pour revitaliser les établissements humains moins développées du point de vue économique et social. Provenant, soit d'un patriotisme local, soit des nécessités concrètes, les contestations de l'organisation administrative actuelle sont orientées vers certaines structures administratives d'entre les deux guerres mondiales, y compris le reinvestissement des anciens centres administratives départementaux (entre 1926 et 1950).

La question qui se pose: est-ce cette démarche viable, ou non ?

L'évolution du système urbain roumain dans les cinquante dernières années a déterminé d'amples mutations au niveau des relations entre les établissements humains (au commencement, entre 1950 et 1968, vers les résidences réegionales, ensuite, après 1968, vers les nouvelles résidences départementales). En conséquence, on assiste à la réorganisation des anciennes zones d'influence urbaine. C'est pourquoi, selon nous, le retour arbitraire aux vieilles unités administratives (d'entre 1926 et 1950), sans une analyse complexe des relations actuelles entre les établissements humains, établies aux divers niveaux hiérarchiques, serait une grande erreur, un grand nombre d'anciens centres administratifs ne serait pas capable de devenir, maintenant, des véritables centres de convergence régionale afin de soutenir les unités administratives correspondantes. Il est nécéssaire, d'instituer un nouveau type intermédiaire d'unités administratives entre le niveau départemental[32] et le niveau communal, similaire au niveau de la *plasa* qui existait entre les deux guerres et était subordonné au pouvoir local départemental.

Pour simplifier le processus d'implantation des politiques de développement régional, il est nécéssaire d'identifier les unités administratives limitrophes aux spécialisations économiques similaires et de les regrouper dans les provinces historiquement individualisées. Les expériences européennes confirment le modèle fondé sur les macrorégions historiquement formées, le plus viable modèle d'organisation administrative et territorial-statistique en usage (le cas de la France, de l'Espagne, de l'Italie, de l'Allemagne, de l'Autriche etc).

Les critères pour un nouveau découpage administratif

Ainsi, dans cette étude, on a individualisé au niveau supérieur de la hiérarchie administrative, neuf régions, constituées sur le fondement historique: Banat, Bucovine, Crişana, Dobroudja, Maramureş, Moldavie, Munténie, Olténie et

[32] Le niveau départemental correspond pour la Roumanie au terme de judeţ. Maintenant, on compte 41 judeţe et la Municipalité de Bucarest.

Transylvanie, avec des relations fonctionnelles (infrastructure et systèmes d'interaction humaine) bien individualisées, dont le rôle doit s'amplifier. Le niveau moyen comporte un niveau départemental et un niveau sous-départemental *(plasa)* et un niveau inférieur, constitué par les unités communales et urbaines. Le rôle des régions de développement reste seulement territorial-statistique[33].
Dans ce découpage administratif on a suivi quelques critères:

1. *Les relations* entre les établissements humains (subordination, compétition et indifférence);
2. *les distances* entre les centres d'unités administratives de rang inferieur et les centres de convergence régionale qui pourraient être investis avec une fonction administrative;
3. *le potentiel* (économique, démographique et de position) des principaux centres urbains. Ainsi, nous avons individualisés les centres administratifs potentiels et leurs zones d'influence;
4. *les antécédences historiques;* ainsi on a individualisé quatre catégories de potentiels centres administratifs:
   - anciens chef-lieux de région, entre 1950 et 1968, qui se sont maintenus jusqu'à présent comme centres administratifs;
   - les centres administratifs actuels investis à cette fonction en 1968;
   - les anciennes résidences départementales (1926-1950);
   - les centres administratifs potentiels, villes dont le potentiel permet d'aspirer a cette fonction.

En vertu de ces critères, on a individualisé 9 régions, 42 départements *(judeţe)* et 84 sous-départements (*plăşi*), qui incluent à présent 265 villes (dont 94 municipalités), 2.686 communes et 13.285 villages.

Analyse régionale

Moldavie (9 départements) et **Bucovine** (2 départements). Les centres de convergence régionale sont les villes de Jassy (Iaşi) (345.795 hab.)[34] et de Galaţi (326.956 hab.); les deux autres villes anciens chef-lieux de région (Bacău et Suceava) ont des zones d'attraction limitées à l'espace de leurs unités administratives. Le nord de la région se caractérise par une intense fragmentation, issue de l'existence des nombreuses villes anciennes chef-lieu administratives, entre 1926 et 1950, qui revendiquent le retour á cette fonction: Rădăuţi, Câmpulung Moldovenesc et Fălticeni dans le département de Suceava et Dorohoi, dans le département de Botoşani. La subordination qui se manifeste aujourd'hui entre ces villes et les chef-lieux administratifs actuels exige la création d'unités administratives sous-départamentales, qui incluent l'espace rural polarisé par ces villes.

[33] Dans cet étude, nous avons considéré viables 7 macrorégions. La Région de Bucarest est nettement polarisée par la capitale et elle est moins petite que la zone d'influence de Bucarest.
[34] La population des villes est à 1 jullet 2000.

La ville de Vatra Dornei et les communes de la Dépression de Dorna et de la zone montagneuse limitrophe gravitent vers la ville de Câmpulung Moldovenesc (21.476 hab) et la tendance est à l'englobement de cette région dans une structure administrative montagneuse, subordonnée à la municipalité de Câmpulung Moldovenesc. Similairement, les relations qui existent entre Roman et Paşcani exigent d'englober l'espace rural polarisé par Paşcani (45.865 hab) dans une structure administrative coordonnée par la municipalité de Roman (81.013 hab.) et l'espace rural polarisé par la municipalité d'Oneşti (59.921 hab), dans une structure sous-départementale coordonnée par la municipalité de Bacău (207.573 hab).

Dans l'actuel département de Vaslui, près du chef-lieu actuel, deux villes, anciennes résidences départementales (1926-1950), Bârlad (77.865 hab.) et Huşi (32.873 hab.), revendiquent cette fonction. La relation de compétition entre Bârlad et Vaslui et la position péripherique de Bârlad dans le département, détermine l'attraction dans sa zone d'influence, des villages du nord du département de Galaţi et justifie la création d'une nouvelle unité administrative de niveau départemental (Tutova) coordonnée par la municipalité de Bârlad. Par contraste, la municipalité de Huşi est nettement subordonnée à la ville de Vaslui, mais sa position marginale, près de la frontière et sur une voie secondaire d'accès diminue considérablement sa zone d'influence. Par conséquence, la structure administrative de cette zone d'influece doit être englobée dans le département de Vaslui.

De même façon, le département de Covurlui[35] serait composé, dans ce modèle d'organisation, dans deux niveaux sous-départementales: Galaţi et Tecuci, parce que la discordance entre les deux villes est évidente: la municipalité de Tecuci (46.000 hab. et trois entreprises industrielles) ne pourrait pas assumé la coordination d'une unité administrative telle qu'un département.

La **Munténie** englobe dans ce modèle d'organisation administrative, 8 départements: Argeş, Brăila, Buzău, Dâmboviţa, Ialomiţa, Ilfov, Prahova et Teleorman. C'est la région avec le plus grand nombre de villes (44) et communes (523). Il est necessaire d'aborder différemment la capitale et sa zone d'influence (4 villes et 84 communes) dans une unité administrative qui correspondait à la zone métropolitaine de Bucarest (qui devrait englober aussi les structures administratives créées par les zones d'influence des villes de Giurgiu, Oltenita et Urziceni).

Le département de Ialomiţa est l'une des zones critiques; il a une structure bipolaire, du à l'existence de deux villes polarisatrices: Călăraşi (76.636 hab) et Slobozia (55.308 hab), qui tendraient à générer des forces centrifuges. Les départements de Teleorman et d'Argeş ont une structure relativement similaire avec trois centres municipaux qui pourrait créer des structures administratives subordonnées. De la même façon, la ville de Râmnicu Sărat peut être réinvestie de fonctions administratives dans une structure administrative subordonnée au niveau de département de Buzău. Dans le département de Teleorman, la subordination est

[35] On considerait ce nom le plus adapté pour cette unité administrative grâce aux antécédents historiques et grâce au fait qu'elle se superpose au Plaine et au Plateau de Covurlui (deux unités naturelles qui s'appellent „Covurlui").

relative et les difficultés economiques du centre d'Alexandria (57.377 hab) peuvent transformer la fragile subordination dans une relation de compétition.

La **Dobroudja** est la province historique qui a enregistré le moins de changements administratifs pendant le dernier siècle; les départements de Constanţa et de Tulcea ont prouvé leur viabilité. Cependant, grâce à l'importance et aux problèmes spécifiques qui imposent un cadre cohérent de résolution, il est nécessaire d'accorder un statut administratif différent pour le Delta du Danube et pour le littoral de la Mer Noire, soumis aux autorités départamentales.

L'**Olténie** se caractérise par une grande homogéneité. La seule métropole régionale est la municipalité de Craiova (312.358 hab). Une situation différente se présente dans le département d'Olt: le développement explosif de la municipalité de Slatina (86.351 hab), surtout après 1968, a accentué le décalage par rapport à la municipalité de Caracal (phénomène concrétisé par la croissance de l'indice de hypertrophie de 0,98 – en 1968 à 2,23 – à présent). Caracal (38.721 hab) est le seul centre urbain dans ce périmètre qui peut revenir au statut de centre administratif. Dans ce contexte, il est nécessaire de constituer ce nouveau département par l'unification d'une unité administrative polarisée par Slatina, avec une autre, polarisée par Caracal. Dans le département de Dolj, la grande distance de Craiova à Calafat, impose la délimitation d'une petite sous-unité administrative, au sud-ouest, polarisée par la municipalité de Calafat (20.857 hab.).

Le **Banat** correspond administrativement a deux départements: Caraş-Severin et Timiş. Dans le département de Caraş-Severin, trois villes pourraient révendiquer le statut de centre administratif: Reşiţa[36] (l'actuel chef-lieu, municipalité developpée intensivement dans la période 1950-1990), Caransebeş (qui n'avait jamais obtenu ce statut, mais qui est avantagé par la position comme noyau ferroviaire et routier) et Oraviţa (jusqu'alors la plus petite ancienne résidence dépertamentale). Ces villes sont des centres administratives pour trois unités sous-départementales relativement équilibrées. Le deuxième département du Banat est celui de Timiş: la partie centrale et l'ouest gravitent vers Timişoara, le centre polarisateur du Banat (329.554 hab), mais l'est gravite vers la municipalité de Lugoj, ancien chef-lieu du département de Severin (48.629 hab).

Le Pays des Trois Criş (Crişana) et le Maramureş, qui correspondent au nord-ouest de la Roumanie, englobent 4 départements: Arad, Bihor, Satu Mare et le département de Maramureş (qui correpondent aux Pays de Maramureş et de Chioar).

Le département de Maramureş est divisé par l'existence d'obstacles orographiques qui séparent le Pays de Maramureş de Pays de Chioar. Il y existent deux noyaux de polarisation: la municipalité de Sighetu Marmaţiei (ancien chef-lieu du Pays de Maramureş – 44.238 hab) et Baia Mare (l'actuel chef-lieu, développé surtout après 1950 – 149.780 hab).

Dans le département de Satu Mare, on a individualisé une sous-unité polarisé par la municipalité de Carei (25.046 hab), subordonnée à la municipalité deSatu Mare (129.153 hab).

[36] La ville de Reşiţa n'avait pas connu avant de 1968 la fonction de chef-lieu départamentale.

La **Transylvanie** est la plus grande et la plus divisée région du pays: 10 départements avec 24 unités sous-départementales.

Au niveau des départements Alba et Mureş, au centre, on y trouve un grand nombre de centres urbains moyens: Blaj, Sebeş et Cugir dans le département de Alba; Sighişoara, Reghin et Târnăveni dans le département de Mureş, centres de polarisation avec une importance locale, qui peuvent constitue des noyaux pour des unités administratives sous-départementales. A la suite des rapports de subordination accentués qui existent entre ces villes et les chef-lieux actuels, le processus de fragmentation est rélatif; il se manifèste seulement par un grand nombre de sous-unitées départementales. Les forces céntrifuges au niveau de ces départements ne sont pas accentuées. C'est la situation du département de Braşov (la subordination entre les municialités de Braşov et de Făgăraş) et du département de Sibiu (la subordination entre les municipalités de Sibiu et de Mediaş).

Dans ce modèle d'optimisation, une situation relativement diffèrente caractérise le département de Harghita, où les deux sous-unités (Ciuc et Odorheiu Secuiesc) se sont constituées sur les zones d'influence des deux municipalités en compétition: Miercurea Ciuc (dévelopée intensivement dans les derniers cinquante ans – 46.012 hab) et Odorheiu Secuiesc (ancien chef-lieu du département d'Odorhei – 38.939 hab).

De la même façon, on individualise un grand nombre d'unités sous-départementales, où les anciennes résidences Dej et Turda gravitent vers la municipalité de Cluj-Napoca (329.310 hab), chef-lieu de la région entière.

Les départements restées compactes (sans des sous-unités administratives subordonnées) sont:

- Putna (Vrancea) et Tutova, en Moldavie;
- Brăila, Dâmboviţa, en Munténie;
- Gorj, Mehedinţi et Vâlcea, en Olténie;
- Arad et Bihor en Crişana;
- Sălaj et Trois Sièges (Covasna), en Transylvanie.

En même temps, la tradition historique oblige la modification du nom de quelques unités administratives et le retour sur la carte administrative de la Roumanie de noms roumains aux traces historiques: Vlaşca, Romanaţi, Tutova, Fălciu, Covurlui, Târnava etc.